

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Identiteettivarkauden monet kasvot

Hummelholm, Hanne

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Identiteettivarkauden monet kasvot

Hanne Hummelholm
Liiketalous
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2017

Hanne Hummelholm

Identiteettivarkauden monet kasvot

Vuosi 2017 Sivumäärä 67

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä identiteettivarkaudet ovat ja mitkä seikat johtivat niiden kriminalisointiin. Suomessa identiteettivarkaus kriminalisoitiin omana pykälänään ja otettiin rikosoikeuteen 4.9.2015. Työhön kerättiin myös tietoa siitä, miten identiteettivarkaudet näkyvät suomalaisessa yhteiskunnassa. Tilannetta tarkasteltiin sekä tilastojen että tuomioistuinten tuomioiden kautta. Yhtenä tavoitteena oli tutustua myös Ruotsin vastaavaan lainsäädäntöön ja selvittää, millaisia eroja identiteettirikosten kriminalisoinneissa oli Suomeen verrattuna.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä toimi oikeusdogmatiikka eli lainoppi. Oikeusdogmatiikka selvittää, miten voimassa olevan lain eli oikeusjärjestyksen mukaan toimitaan. Se tutkii oikeusjärjestystä ja systematisoi sitä. Tämän vuoksi oikeusdogmatiikka toimii hyvänä työvälineenä identiteettivarkauksien ja niihin liittyvän lainsäädännön muotoutumisen tutkimisessa. Koska opinnäytetyössä tehtiin myös vertailevaa kartoitusta Ruotsin kanssa, työssä käytettiin oikeusvertailua oikeusdogmatiikan avustavana elementtinä. Oikeusvertailulla kehitetään oikeusjärjestystä selvittämällä, miten sama asia on säännelty muissa oikeusjärjestyksissä.

Vaikka oikeusjärjestykset ovat valtiosidonnaisia, niillä on kytkentöjä myös muihin valtioihin esimerkiksi kansainvälisten sopimusten kautta. Suomi ja Ruotsi ovat osa Euroopan unionia, joten EU-oikeus vaikuttaa myös kriminalisointien taustalla. Tämän vuoksi työn tietoperustassa käydään läpi Suomen oikeusjärjestyksen ja rikosoikeuden lisäksi niihin vaikuttanutta EU-oikeutta. Sen lisäksi tietoperustassa käydään läpi identiteettivarkauksia ja sitä, mitä kaikkea kriminalisointi käsittää. Opinnäytetyössä avataan myös henkilö- ja identiteettitieto -käsitteet, jotta lukija ymmärtäisi sen, mitä niillä tässä työssä tarkoitetaan.

Työn lähteinä käytettiin pääsääntöisesti voimassa olevaa lakia, lakien esitöitä sekä oikeuskirjallisuutta. Nämä ovat oikeusdogmatiikan tärkeimpiä oikeuslähteitä. Lähteinä käytettiin sekä kotimaista että ulkomaista materiaalia. Tämän lisäksi lähteinä käytettiin valmiita tilastotietoja. Opinnäytetyöhön hankittiin myös eri käräjäoikeuksien tuomioita esimerkeiksi siitä, millaisissa tilanteissa identiteettivarkaudesta voidaan tuomita rangaistukseen.

Opinnäytetyössä selvitettiin, miten identiteettivarkauksien määrä on kehittynyt kriminalisoinnin jälkeen. Lähteet osoittivat, että etenkin tietoverkkojen kautta toteutetut identiteettivarkaudet ovat lisääntyneet selkeästi. Vahingoittamistarkoituksessa tehdyt identiteettivarkaudet eivät aiemmin olleet kaikissa tapauksissa rangaistavia tekoja. Teon kriminalisointi osoittautui siis tarpeelliseksi näiden tekojen kohdalla. Tämä tulee esiin työssä käytetyistä oikeusesimerkeistä.

Asiasanat: identiteettivarkaus, kriminalisointi, oikeusjärjestys, rikosoikeus

Hanne Hummelholm

The many faces of identity theft

Year	2017	Pages	67
------	------	-------	----

The thesis goal was to find out what identity thefts are and what has led to their criminalization. In Finland, identity theft was criminalized in its own right and included within the criminal law on 4.9.2015. The thesis also gathered information about the manifestations of identity thefts in the Finnish society. This was examined through statistics and convictions given by courts. One of the goals was to learn about identity crime laws in Sweden and to find out how they compare to the Finnish ones.

The main research method used in the thesis was legal dogmatics. Legal dogmatics is used to find out how to proceed according to the current law, ie. the judicial system. It examines the judicial system and makes it systematic. This makes legal dogmatics an excellent tool to study identity thefts and how the laws concerning them have developed. Because the thesis also examined the Swedish judicial system, the thesis used comparative law to support legal dogmatics. Comparative law helps to improve the judicial system by finding out how the same thing has been handled in other judicial systems.

Although judicial systems are national systems, they have ties to other countries, for example through international treaties. Finland and Sweden belong to the European Union, so the European laws and regulations affect any new criminalizations. This is why the theoretical basis of this thesis includes both the Finnish judicial system and criminal law, and the European laws and regulations that have affected them. The thesis also explains the concepts of personal data and identity data, so that the reader can understand how they are used in this thesis.

For the most part, the sources used for the thesis were; the current law, the preparative works for the laws and legal literature. These are the most important legal sources for legal dogmatics. Both domestic and international material were used. Pre-collected statistics were also used. The thesis gathered different convictions from district courts as examples as to what kind of situations identity theft can cause a conviction.

The thesis also examined how the number of identity thefts had developed after they were criminalized in Finland. The sources showed that especially the identity thefts done through information networks had increased. Identity thefts that were made to cause damage to a person weren't punishable acts in all cases before. This means that criminalizing these acts proved useful. This can be seen in the court examples presented in the thesis.

Keywords: identity theft, criminalization, judicial system, criminal law

Lakiluettelo

BrB	Brottsbalk 1962:700 (2017:442)
HeTiL	Henkilötietolaki 22.4.1999/523
PL	Perustuslaki 11.6.1999/731
RL	Rikoslaki 19.12.1889/39

Lyhenneluettelo

EHTY	Euroopan hiili- ja teräsyhteisö
EIS	Euroopan ihmisoikeussopimus 18-19/1990
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
EU	Euroopan unioni
EY	Euroopan yhteisö
HE	Hallituksen esitys
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OM	Oikeusministeriö
OMML	Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja
SCB	Statistiska centralbyrån
SM	Sisäministeriö
SOU	Statens offentliga utredningar
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
VePL	Perustuslakivaliokunnan lausunto
VePM	Perustuslakivaliokunnan mietintö
VNp.	Valtioneuvoston päätös
VTJ	Väestötietojärjestelmä
YK	Yhdistyneet kansakunnat

Sisällys

1	Johdanto.....	7
1.1	Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja -menetelmä.....	8
1.2	Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys.....	10
2	Suomen oikeusjärjestys ja EU-oikeuden vaikutus siihen.....	10
2.1	Normihierarkia.....	12
2.2	EU-oikeuden vaikutus oikeusjärjestykseen.....	13
3	Rikosoikeus ja kriminalisoinnit.....	14
3.1	Kriminalisointi muovaamassa rikoslakia.....	15
3.2	Laillisuusperiaate.....	17
3.3	Syylisyyisperiaate.....	18
3.4	Rikosoikeuden kansainvälinen ulottuvuus.....	19
4	Identiteetti- ja henkilötiedot.....	20
5	Identiteettivarkaudet.....	21
5.1	Identiteettivarkauksien muodot.....	22
5.2	Tietojenkalastelu.....	24
5.3	Identiteettivarkauksien kriminalisointiin vaikuttaneet asiat Suomessa.....	25
6	Identiteettivarkaudet Suomessa kriminalisoinnin jälkeen.....	29
6.1	Identiteettivarkaudet tuomioistuimien ratkaisuisa.....	30
6.1.1	Hyödyn tavoittelu identiteettivarkaudella.....	30
6.1.2	Vahingoittamistarkoituksessa tehty identiteettivarkaus.....	37
6.2	Identiteettivarkaudet tilastollisesti Suomessa.....	39
7	Identiteettivarkaudet Ruotsissa.....	46
8	Suomen ja Ruotsin vertailua identiteettirikosten osalta.....	50
9	Johtopäätökset.....	54
	Lähteet.....	59
	Kuviot.....	64
	Taulukot.....	65
	Liitteet.....	66

1 Johdanto

Olemme saaneet lukea mediasta erilaisia tarinoita identiteettivarkauksien kohteeksi joutuneista ihmisistä. Eräs tällainen oli vuonna 2016 Kouvolan Sanomissa ollut kirjoitus siitä, kuinka identiteettivarkauden seurauksena eräs nainen synnytti lapsen toisen naisen nimissä. Autosta varastetusta passista alkaneen rikosvyyhdin aikana tehtiin osoitteenmuutoksia, avattiin matkapuhelinliittymiä sekä ostettiin tavaraa kuten puhelimia, tabletteja ja jopa auto.¹ Helsingin Sanomissa kirjoitettiin samana vuonna siitä, kuinka identiteettivarkauden uhriksi joutunut mies joutui kahdeksi vuorokaudeksi selliin petosepäilyn takia. Erikoisen tilanteesta teki se, että mies oli saanut muutamaa kuukautta aiemmin poliisilta kirjeen, jossa kerrottiin poliisin tutkivan laajaa identiteettivarkausvyyhtiä, jossa hän oli ollut yksi uhreista.² Savon Sanomissa kirjoitettiin, kuinka 15-vuotiaalle tytölle annettiin nettikiusaamiseen liittyen tuomio identiteettivarkaudesta ja kunnianloukkauksesta. Tyttö oli tehnyt valeprofiilin toisen tytön nimellä Ask.fm-sivustolle ja kirjoittanut sinne herjoja tämän cheerleader-joukkueen jäsenistä ja valmentajista.³ Heinäkuussa 2017 Securitas ilmoitti toimitusjohtajansa Alf Göranssonin joutuneen identiteettivarkauden uhriksi. Hänen nimissään oli haettu lainaa ja hänet oli haettu tietämättään henkilökohtaiseen konkurssiin Tukholman käräjäoikeudessa.⁴

Kun lukee uutisia siitä, mitä kaikkea henkilötietojen väärin käsiin joutumisesta voi seurata, miettii eittämättä sitä, miten laki suojaa henkilöä, hänen identiteettiään ja henkilötietojaan. Kuka tahansa voi joutua identiteettivarkauden uhriksi, oli kyseessä sitten aivan tavallinen kansalainen tai suuren turvallisuusyrityksen pääjohtaja. Olisi tärkeää, että tekijä pystytään pysäyttämään ja ehkäisemään mahdolliset vahingot ennen kuin ne pilaavat uhrin koko elämän.

Nykypäivän avoimessa yhteiskunnassa tarjoutuu paljon mahdollisuuksia saada tietoa muista ihmisistä ja heidän henkilötiedoistaan, osoitteistaan, omistuksistaan ja taloudellisista tilanteistaan. Monet näistä tiedoista ovat julkisia ja saatavilla useista eri lähteistä, joskus jopa henkilön itsensä jakamina sosiaalisesta mediasta.⁵ Vaikka henkilö itse ei jakaisikaan itsestään tietoa, sitä voidaan saada joskus heidän ystäviensä tai näiden sosiaalisessa mediassa jakaman tiedon kautta⁶. Näitä tietoja hyväksikäyttäen on mahdollista esiintyä toisena henkilönä ja

¹ Mentula 2016. Asiaa käsiteltiin Kymenlaakson käräjäoikeudessa diaarinumerolla R 16/70. Rikosasian yhden vastaajan osalta tuomio 16/109910 annettiin 2.3.2016 ja muiden vastaajien osalta tuomio 16/124297 annettiin 3.6.2017.

² Reinboth 2016.

³ Tenhunen 2016. Asiaa käsiteltiin Pohjois-Savon käräjäoikeudessa diaarinumerolla R 16/671. Tuomio 16/124509 annettiin 6.6.2016.

⁴ Securitas 2017.

⁵ SOU 2013:85, 189.

⁶ Tranberg & Heuer 2013, 98.

käyttää hänen identiteettiään erilaisissa yhteyksissä. Vaikka henkilön identiteetin voisi ajatella olevan kaikkein henkilökohtaisin asia ihmisen elämässä, niin totuus on se, että identiteettistä ja henkilötiedoista saa tietoa helposti eri lähteistä.⁷

Identiteettivarkauden nimi on jokseenkin harhaanjohtava. Toisin kuin tavallisissa omaisuuteen kohdistuvissa varkauksissa, identiteettivarkauksissa toisen identiteettiä ei oteta pois hänen hallinnastaan, vaan sitä käytetään mahdollistamaan muita tekoja. Yleiskielessä identiteettivarkauden ajatellaan koostuvan useammasta tekokokonaisuudesta, jossa identiteettitietoa kerätään ja käytetään oikeudetta joko rikoshyödyn saamiseen tai vahingontekoon.⁸ Tässä opinnäytetyössä selvitetään, mitä identiteettivarkaudella tarkoitetaan Suomen ja Ruotsin rikoslaissa.

1.1 Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja -menetelmä

Identiteettivarkaus kriminalisoitiin Suomessa vuonna 2015 omana rikosnimikkeensä. Tässä opinnäytetyössä perehdytään tilanteeseen ennen identiteettivarkauden kriminalisointia, kriminalisointiin vaikuttaneisiin asioihin sekä siihen, mikä tilanne on kriminalisoinnin jälkeen. Opinnäytetyöhön on kerätty tietoa myös Ruotsin tilanteesta identiteettivarkauksiin liittyen. Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitä tarkoitetaan identiteettivarkaudella?
2. Mikä johti identiteettivarkauksien kriminalisointiin Suomessa?
3. Miten Ruotsissa kriminalisoitiin identiteettivarkaudet ja miten prosessi erosi Suomen vastaavasta?

Tutkimuskysymyksiin pyritään vastaamaan erilaisilla tutkimusmenetelmillä. Oikeustiede sisältää tavoitteiltaan, kohteiltaan ja menetelmiltään erilaisia tutkimuksen aloja. Nämä alat ovat lainoppi eli oikeusdogmatiikka, oikeussosiologia, oikeusfilosofia, oikeushistoria ja oikeusvertailu.⁹ Tässä opinnäytetyössä tutkitaan identiteettivarkauksiin liittyvää lainsäädäntöä, joten työn tutkimusmenetelmäksi muodostui oikeusdogmaattinen eli lainopillinen tulkinta. Oikeusdogmatiikka pohjautuu voimassa oleviin oikeuslähteisiin, joita se käyttää etusija- ja käyttöjärjestyssääntöjen osoittamassa järjestyksessä. Oikeusdogmatiikka selvittää, mikä on voimassa olevan oikeuden sisältö käsiteltävässä oikeusongelmassa eli miten tilanteessa pitäisi toimia voimassa olevan lain eli oikeusjärjestyksen mukaan. Oikeusdogmatiikka tutkii oikeusjärjestykseen kuuluvia sääntöjä ja niiden sisältöä. Tätä kutsutaan tulkitsemiseksi. Sen lisäksi

⁷ SOU 2013:85, 189.

⁸ SM 32/2010, 19-20.

⁹ Aarnio 2011, 1, 5.

oikeusdogmatiikka jäsentää eli systematisoi oikeutta. Systematisoinnilla hahmotetaan oikeudellisten järjestysten ja niiden keskinäisten suhteiden kokonaisuutta.¹⁰

Opinnäytetyön taustalla on sekä vertailevaa että taustoittavaa kartoitusta identiteettivarkauksiin liittyen. Koska oikeustieteen osa-alueet eivät ole tarkkarajaisia toisiinsa nähden¹¹, työssä on käytetty oikeusvertailua oikeusdogmatiikan tukielementtinä. Oikeusvertailulla voidaan syventää oikeusjärjestyksen tuntemusta ja pyrkiä ymmärtämään, mitkä asiat selittävät oikeudellisten ratkaisutapojen omaksumisen erilaisissa kulttuureissa. Oikeusvertailulla voidaan selvittää, miten oikeussäännön asia on säännelty muissa oikeusjärjestyksissä. Tämän vuoksi se on nähty oikeusjärjestyksen kehittämisen apuvälineenä, ja on siten suosittu lainvalmisteluissa.¹² Opinnäytetyössä oikeusvertailua ei kuitenkaan käytetä varsinaisena tutkimusmenetelmänä työn rajauksen ja laajuuden vuoksi. Oikeusvertailulla pyritään vastaamaan kolmannen tutkimuskysymyksen, miten Ruotsissa kriminalisoitiin identiteettivarkaudet ja miten prosessi erosi Suomen vastaavasta. Kahden maan kunnolliseen vertailuun tarvittaisiin laajempi tutkimus sekä kummankin maan oikeusjärjestyksestä, että siitä, miten identiteettivarkaudet nivoutuvat rikoslaisiin muihin lakipykäliin ja miten identiteettivarkaudet näkyvät oikeuden päätöksissä. Siihen tarvittaisiin laajempaa identiteettivarkauksiin liittyvää materiaalia Ruotsista, sekä Suomesta eri alueiden oikeuslaitoksista ja oikeusasteilta. Tämä olisi ollut liian laaja toteutus opinnäytetyön resursseihin nähden.

Lait ja muut säädökset ovat oikeusdogmatiikan tärkeimpiä oikeuslähteitä. Pelkän säädöstehtävin kautta säädösten sisältö voi kuitenkin jäädä epäselväksi, jolloin apuna käytetään myös säädösten valmisteluaineistoa, oikeustapauksia ja oikeuskirjallisuutta.¹³ Opinnäytetyön lähteenä on pääsääntöisesti käytetty kirjoitettua lakia ja sen esitöitä. Opinnäytetyön perustana olevaan aineistoon on tuotu Suomen lakien, lakien esitöiden ja oikeuskirjallisuuden lisäksi kansainvälisiä oikeuslähteitä ja kirjallisuutta, sekä valmiita tutkimuksia. Lisäksi opinnäytetyössä on käytetty tutkimusmateriaalina tuomioistuinten tuomioita ja tilastotietoa Euroopan Unionin (EU) tasolta, Suomesta ja Ruotsista. Opinnäytetyössä on pyritty käyttämään laajasti erilaisia lähteitä kotimaasta ja ulkomailta. Lähteenä on käytetty sekä painettua kirjallisuutta että sähköisiä lähteitä. Koska opinnäytetyön aihe on ajallisesti tuore, materiaalia oli saatavissa enemmän sähköisistä lähteistä. Johdannossa on nostettu esiin myös muutama uutinen, jotka esittelevät aiheen ajankohtaisuutta. Varsinaisessa teoriaosuudessa on käytetty johdan-

¹⁰ Husa, Mutanen & Pohjolainen 2010, 20-21.

¹¹ Husa ym. 2010, 23-24.

¹² Ibid.

¹³ Husa ym. 2010, 32-33.

nossa mainittujen uutisten taustalta löytyviä käräjäoikeuksien tuomioita. Näitä lähteitä tutkimaan ja vertailemalla on pyritty löytämään vastauksia edellä esitettyihin tutkimuskysymyksiin.

1.2 Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys käsittää viisi kokonaisuutta, joiden sisällä opinnäytetyössä liikutaan. Nämä ovat oikeusjärjestys, henkilö- ja identiteettitiedot, rikosoikeus, kriminalisointi, ja identiteettivarkaudet. Identiteettivarkaudet muodostavat tämän työn suurimman yksittäisen teoria-alueen, jossa käsitellään Suomen ja Ruotsin identiteettivarkauksien kriminalisointiin johtaneita asioita, identiteettivarkauksien muotoja sekä erilaisia tuomioistuinten ratkaisuja. Toinen laaja osuus opinnäytetyössä koostuu rikosoikeudesta ja sen käsitteistä. Koska työssä käsitellään kriminalisointia, rikosoikeuden peruseriaatteista ainakin laillisuus- ja syyllisyysperiaatteet on käytävä läpi. Työssä avataan myös henkilö- ja identiteettitieto-käsitteet, jotta lukija ymmärtää niiden eron ja sen, mitä näillä käsitteillä tässä työssä tarkoitetaan. Opinnäytetyössä perehdytään ensin lyhyesti Suomen voimassa olevaan oikeuteen ja oikeusjärjestykseen. Sen lisäksi opinnäytetyössä käydään läpi jonkin verran EU-oikeutta ja EU-rikosoikeutta, koska Suomessa identiteettivarkauksien kriminalisointiin vaikutti myös Euroopan unionin antama direktiivi.

Rikosoikeus ja prosessioikeus ovat lähellä toisiaan, koska prosessioikeus käsittää sen normiston, jonka kautta rikosvastuu toteutetaan. Rikosprosessioikeus käsittää esitutkinnan, syyteharkinnan, oikeudenkäynnin ja rangaistuksen täytäntöönpanon. Täytäntöönpano luetaan yleensä myös rikosoikeuden puolelle.¹⁴ Vaikka rikosoikeus ja prosessioikeus ovat lähellä toisiaan, tässä opinnäytetyössä ei mennä rikosprosessioikeuden puolelle muutoin kuin selvennettäessä lukijalle identiteettivarkauksien asianomistajarikoksen asemaa. Opinnäytetyössä ei myöskään käsitellä rangaistuksen täytäntöönpanoa tai rangaistuksen mittaamista, vaan pyritään liikkumaan rikosoikeuden peruseriaatteissa sekä yksittäisessä rikoksen tunnusmerkistössä. Työssä käytetyistä käräjäoikeuksien tuomioista on rajauksen vuoksi otettu mukaan vain teonkuvaukset selventämään, miten voimassa olevaa oikeutta on käytetty tuomioistuinten ratkaisuissa.

2 Suomen oikeusjärjestys ja EU-oikeuden vaikutus siihen

Oikeusjärjestys on tietyssä valtiossa tiettyinä aikana voimassa olevien oikeusnormien kokonaisuus. Oikeusjärjestys on siten valtiosidonnainen ja aikasidonnainen. Jokaisessa valtiossa on

¹⁴ Melander 2010, 3-4.

oma oikeusjärjestyksensä, mutta niissä on kytkentöjä myös toisiin valtioihin esimerkiksi kansainvälisten sopimusten vuoksi. Oikeusjärjestyksen aikasidonnaisuus taas tarkoittaa sitä, että valtioissa oikeusjärjestys on jatkuvassa muutoksessa. Oikeusjärjestysten sisältöön tehdään muutoksia, kun uusia säädöksiä asetetaan voimaan. Oikeusjärjestyksien ytimeen kuuluu perustuslaillinen sääntely. Se pysyy yleensä kohtuullisen samana pitkiäkin aikoja.¹⁵

Oikeusjärjestyksen tehtävä on ohjata yhteiskuntaelämää ja organisoida julkista vallankäyttöä. Julkisoikeuden perustiedoilla henkilö voi ymmärtää valtion ja yhteiskunnan normatiivisen perusrakenteen, yksilön oikeusaseman perusteet ja miten oikeusasema muotoutuu suhteessa julkiseen valtaan. Normit ovat käyttäytymistä ohjaavia sääntöjä ja ohjeita. Niiden avulla yhteisö koetetaan saada toimimaan yhdenmukaisella tavalla. Normiin liittyy usein myös sanktio, millä tehostetaan normiin mukautumista. Juridiikassa normit voidaan jakaa kahteen ryhmään, sääntöihin ja periaatteisiin. Säännöt ovat täsmällisiä, ja niitä joko noudatetaan tai ei, kun taas periaatteet ovat kirjoitetun normiston ulkopuolella olevia toimintaohjeita. Yhteiskunnassa voi olla useita normijärjestelmiä, mutta oikeusnormit sääntelevät oikeussubjektien¹⁶ välisiä suhteita. Oikeustieteen näkökulmasta virallisia normeja ovat kirjoitetun lain lisäksi lainsäädännön esityöt, vakiintuneet oikeusperiaatteet ja ylempien tuomioistuinten ennakkopäätökset. Näillä normeilla on virallinen asema oikeuden tietolähteenä. Oikeusnormeilla on asettaja, ja niiden ylläpitämiseen liittyy normien noudattamista valvovia julkiseen valtaan kuuluvia järjestelmiä ja viranomaisia, kuten tuomioistuinlaitos, poliisi, tulli ja rangaistuslaitokset. Viralliset instituutiot, kuten eduskunta ja tasavallan presidentti asettavat oikeusnormit. Näille toimielimille on annettu oikeus käyttää julkista valtaa.¹⁷

Kun oikeusnormin on asettanut virallinen julkisen vallan toimielin, tätä kutsutaan positiiviseksi oikeudeksi. Tällaisesta normistosta selviää, mikä toimielin normin on asettanut, milloin se on asetettu ja tullut voimaan sekä mikä on normien tarkka sisältö. Kaikki oikeussäännöt eivät sisälly positiiviseen oikeuteen, sillä oikeussääntöjä syntyy myös tapakäytännöstä. Myöskään oikeudelliset periaatteet eivät sisälly positiiviseen oikeuteen, jos niitä ei ole kirjattu lakiin. Suomalaiseen oikeusjärjestelmään sisältyy muitakin kuin positiivisia oikeusnormeja. Esimerkiksi EU-tuomioistuinten oikeuskäytännöllä on suuri merkitys EU-normien luomi-

¹⁵ Husa & Pohjolainen 2014, 20.

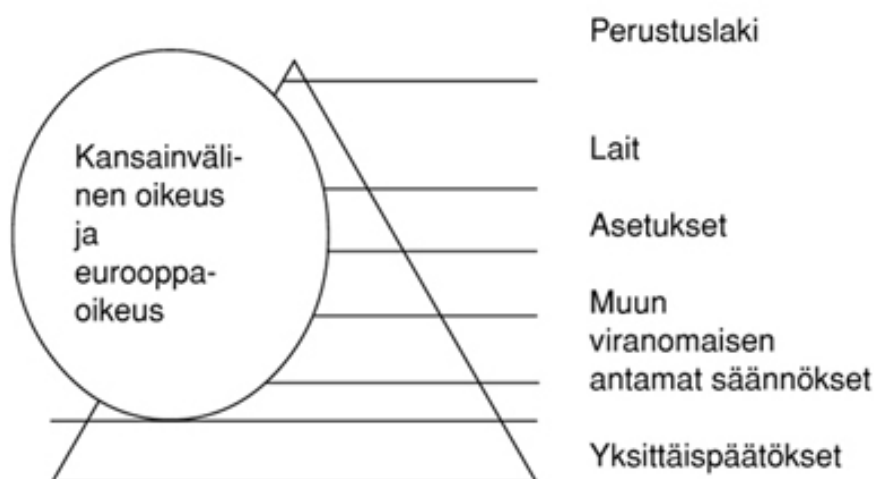
¹⁶ Oikeussubjektit ovat tahoja, jotka voivat olla osapuolia oikeudellisesti säännellyssä suhteessa. Näitä ovat luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt. Ihmiset ovat luonnollisia henkilöitä. Oikeushenkilöitä ovat erilaiset ihmisten luomat yhteenliittymät, joille laki antaa oikeussubjektin aseman. Ks. esim. Henkilöoikeus, 2015. Teoksessa Karttunen, Laasanen, Sippel, Uitto & Valtonen. Juridiikan perusteet.

¹⁷ Husa & Pohjolainen 2014, 2-7.

nessa niiden soveltamisen lisäksi. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) käytäntö ei nojautu vain Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) artikloihin, vaan myös aiempaan ratkaisukäytäntöön. Näiden normistojen kohdalla ei voida puhua aina erityisestä asettajasta.¹⁸

2.1 Normihierarkia

Oikeusnormeille on tyypillistä, että ne ovat hierarkkisesti eriasteisia. Oikeusjärjestelmä on normien muodostama kokonaisuus, jossa normit voidaan sijoittaa hierarkian eri tasoille asettajan ja asettamisessa noudatettavan menettelyn perusteella. Normien väliset suhteet ovat hierarkkisesti alisteisia. Se tarkoittaa, että alemmat normit saavat pätevyytensä ylemmistä normeista. Tämä luo ennakoitavuutta ja helpottaa kokonaisuuksien hallintaa. Mitä korkeammasta toimielimestä on kyse, sitä korkeamman tason normeja se voi asettaa.¹⁹

Kuva 1: Normihierarkia²⁰

Oikeusnormien ylimmällä portaalla on perustuslaki. Se määrittää julkisen vallankäytön peruseriaatteet ja vallan perusjaon. Korkeimmalle tasolle normihierarkiassa kuuluvat myös Suomea sitovat kansainvälisiin sopimuksiin sisältyvät ihmisoikeudet, jotka voivat ristiriitatilanteissa mennä kansallisen perustuslain ohi. Myös osa EU-oikeudesta kuuluu ylimmälle tasolle. Tämä tapahtuu silloin, kun on kyse Euroopan unionin toimivaltaan tai tehtäväpiiriin kuuluvasta asiasta. Ristiriitatilanteissa EU-normisto voi mennä kansallisen normiston ohi riippumatta kansallisten säännösten hierakisesta tasosta. Tätä kutsutaan EU-oikeuden etusijaperiaatteeksi. Kansallinen oikeusnormi väistyy silloin, kun se on ristiriidassa EU-normin kanssa, ja

¹⁸ Husa & Pohjolainen 2014, 7-8.

¹⁹ Husa & Pohjolainen 2014, 10-11.

²⁰ Husa & Pohjolainen 2014, 11.

ristiriitaa ei voida poistaa tulkinnalla. EU-normi ei mitätöi sen kanssa ristiriidassa olevaa normia, mutta ristiriitatilanteissa viranomaiset ohittavat kansallisen normin EU-normin tieltä. Tämä etusijaperiaate astuu käyttöön vain EU-oikeuden säätelemällä alueella. Muiden oikeusnormien on pysyttävä perustuslain ja ihmisoikeussopimusten asettamissa rajoissa.²¹

2.2 EU-oikeuden vaikutus oikeusjärjestykseen

Euroopan unioni sai alkunsa maailmansotien jälkeisessä Euroopassa. Aiempaa laajemmalla poliittisella yhteistyöllä pyrittiin estämään uusia konflikteja. Vuonna 1949 perustettu Euroopan neuvosto aloitti eurooppalaisen yhteistyön ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen aloilla. Seuraavaksi, vuonna 1951, perustettiin Euroopan hiili- ja teräsyhteisö (EHTY).²² Vuonna 1957 syntyi laajempi Euroopan taloudelliseen integraatioon tähtäävä Rooman sopimus (ETY), jolla perustettiin Euroopan talousyhteisö²³. Ennen muuttumista EU:ksi, yhteisö oli Euroopan yhteisö (EY).²⁴ Lissabonin sopimuksella vuonna 2009 uudistettiin perussopimuksia. Euroopan unionista tehty sopimus ja Euroopan yhteisön perussopimukset muodostivat tämän jälkeen sopimuksen Euroopan unionin toiminnasta. Ne muodostivat samalla Euroopan unionin perussopimusjärjestelmän. Lissabonin sopimuksella myös yhdistettiin Euroopan yhteisö ja Euroopan unioni yhdeksi oikeushenkilöksi. Lissabonin sopimus purki aikaisemman Euroopan yhteisön pilarirakenteen, jossa oli kolme pilaria. Ensimmäinen pilari oli Euroopan yhteisö, toinen pilari oli yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja kolmas pilari oli poliisi- ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa. Lissabonin sopimus sisälsi määräyksiä unionin tehtävistä ja toimivallasta sekä unionin toimielin- ja päätöksentekojärjestelmästä. Samalla se kehitti ihmisoikeus- ja perusoikeuksia unionissa.²⁵ Nykyään Euroopan unioni käsittää 28 maan liiton, jonka keskiössä ovat taloudellisten kysymysten lisäksi myös rikosoikeudelliset tai sosiaaliset kysymykset²⁶.

Euroopan unioni toimii sille perussopimuksissa annetun toimivallan rajoissa ja sille annettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Unionille on annettu perussopimuksissa erityistoimivaltaa, kun taas jäsenvaltioilla on yleistoimivaltaa. Toimivalta on jaettu kolmeen ryhmään: yksinomaiseen toimivaltaan, jaettuun toimivaltaan sekä tuki-, yhteensovittamis- ja täydennystoimiin. Riippuen toimivallan tasosta, lainsäädäntöä voi antaa Euroopan unioni, yksin tai yhdessä jäsenvaltioiden kanssa.²⁷

²¹ Husa & Pohjolainen 2014, 12-14.

²² Ojanen 2016, 9.

²³ Rooman sopimus (ETY).

²⁴ Talus & Penttiläinen 2016, 1-2, 7.

²⁵ Lissabonin sopimus 2007/C 306/01, 10-14, 40.

²⁶ Talus & Penttiläinen 2016, 1.

²⁷ Ojanen 2016, 22-23.

EU-oikeus jaetaan primääriseen ja sekundääriseen oikeuteen. Primääriseen EU-oikeuteen luettaisiin perussopimukset liitteineen ja pöytäkirjoinen, ja niihin myöhemmin tehdyt muutokset. Primääristä EU-oikeutta ovat myös liittymissopimukset, kun uudet jäsenvaltiot ovat liittyneet unioniin. Myös yleisiä oikeusperiaatteita luetaan primääriseen EU-oikeuteen. Ne ovat muotoutuneet enimmäkseen EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Oikeusperiaatteet toimivat sekundäärisen EU-oikeuden tulkitsijana. Sekundääristä EU-oikeutta, eli johdettua oikeutta ovat lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyt asetukset, direktiivit ja päätökset. Ne yhtenäistävät, harmonisoivat ja yhteensovittavat EU-sääntelyä. Asetuksia sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa ja ne ovat kaikilta osin velvoittavia säädöksiä. Direktiivit taas velvoittavat jostaista jäsenvaltiota saavuttamaan tietyt tulokset, mutta ne jättävät kansallisten viranomaisien vastuulle päättää niiden sisällön muodon ja keinot. Direktiiveihin on asetettu aina määräaika, mihin mennessä ne on pantava täytäntöön eli implentoitava jäsenvaltioissa. Päätökset ovat kolmas lainsäätämismenettelyssä hyväksyttävä säädöstyyppe. Päätökset ovat yleensä sisällöltään yksityiskohtaisempia ja täsmällisempiä kuin asetukset ja direktiivit, ja ne on osoitettu yleensä vain tietyille taholle, jota ne velvoittavat.²⁸

Suomessa oikeusjärjestyksessä erotetaan yksityisoikeus ja julkisoikeus. Rikosoikeus on sijoitettu jälkimmäiseen näistä. Rikosoikeus käsitetään osaksi julkisoikeutta, koska siinä yksityistä henkilöä tarkastellaan suhteessa valtioon eikä suhteessa toiseen henkilöön. Rikosoikeudella on myös läheinen suhde valtiosääntöoikeuteen sekä EU-oikeuteen.²⁹ Oikeusjärjestyksellä ja EU-oikeudella on merkitystä, kun mietitään rikosoikeutta ja kriminalisointeja. Tässä opinnäytetyössä käydään vain pintapuolisesti läpi oikeusjärjestys ja EU-oikeuden vaikutus siihen. Nämä on kuitenkin käytävä läpi, koska niiden avulla on helpompi ymmärtää identiteettivarkauksiin liittyviä kriminalisointiprosesseja, joita käsitellään opinnäytetyössä seuraavaksi.

3 Rikosoikeus ja kriminalisoinnit

Rikosoikeus on oikeudenala, joka käsittää säännökset rikoksista ja niiden seurauksista. Rikosoikeudessa korostuu valtion ja yksilön suhde, koska rikosoikeus rajoittaa ihmisen käytöstä yhteiskunnan asettamilla rajoituksilla. Rikosoikeudessa määritellään rangaistavan käyttäytymisen muodot ja niiden seuraamusten sisältö.³⁰ Rikosoikeus sisältää yleisen ja erityisen osan. Yleinen osa käsittää rikosvastuun yleiset opit sekä seuraamusjärjestelmän. Rikoslain erityinen osa käsittää rikosten säännökset sekä niiden tulkintaa koskevan käytännön.³¹

²⁸ Ojanen 2016, 37-47.

²⁹ Melander 2010, 3-4.

³⁰ Koskinen 2008, 2-3.

³¹ Melander 2010, 5-6.

Suomen perustuslaki (PL 1999/731) ja rikoslaki (RL 1889/39) määrittelevät rikoksen rangaistavaksi teoksi. Rikoslaki sisältää rikoksia, rangaistuksia ja muita rikoksen seuraamuksia koskevia oikeusnormeja³². Rikos on rangaistava ihmisen tekemä teko, joka on tunnusmerkistön mukainen, oikeuden vastainen, ja josta tulee ilmi syyllisyys. Kaikki oikeudenvastaiset teot eivät ole vielä rikoksia, jos rikoksen muut määritelmät eivät täyty. Rikos sisältää rangaistuksen uhan. Silloin kun voimassa olevaa normia on rikottu, saa rangaistuksen. Rangaistus koetaan pääsääntöisesti pahana ja välttämisen arvoisena. Rankaiseminen tapahtuu tietoisesti ja rangaistuksia antavilla henkilöillä on juridinen oikeutus niiden käyttöön.³³

Rangaistusteoriat eli näkökulmat, joilla perustellaan rangaistuksen käyttöä, jaetaan absoluuttisiin ja relatiivisiin rangaistusteorioihin. Absoluuttiset rangaistusteoriat näkevät rikoksen tapahtuneen rikoksen oikeudenmukaisena sovituksena. Relatiiviset rangaistusteoriat taas lähtevät siitä, että rangaistus estää tulevia rikoksia. Relatiivisissa rangaistusteorioissa voidaan painottaa joko yleisestävää tai erityisestävää tavoitetta. Yleisestävyys tarkoittaa vaikutusta muihin kuin rangaistavaan, pelotevaikutuksella tai moraalialuovalla tavalla. Erityisestävyys taas tarkoittaa sitä, että rangaistun henkilön tuleva käyttäytyminen muuttuu rangaistuksella.³⁴

Rikosoikeusjärjestelmän tavoitteena on estää rikoksia ylipäättänsä tapahtumasta, eli esiin tulee yleisestävyyden näkökulma. Koska rikosoikeusjärjestelmä tuottaa pahaa, sen olemassaolo täytyy oikeuttaa vain siinä määrin ja vain siinä ankaruudessa, kuin on tarpeellista muiden keinojen osoittautuessa riittämättömiksi. Rankaisemisen täytyy olla tarkoituksenmukaista, oikeudenmukaista ja kohtuullista. Koska rikosoikeudella puututaan voimakkaasti kansalaisten etuihin, täytyy sillä olla vahva oikeusturvan tae. Siksi se keskittyy voimakkaasti laillisuusperiaatteen ympärille.³⁵ Laillisuusperiaatetta käsitellään tarkemmin tässä opinnäytetyössä myöhemmin³⁶.

3.1 Kriminalisointi muovaamassa rikoslakia

Kriminaalipolitiikka on yhteiskunnallista päätöksentekoa, jolla pyritään vaikuttamaan rikollisuuteen. Siihen sisältyy rikosoikeudellisen lainsäätelyn uudistaminen, mihin voidaan viitata myös termillä rikosoikeuspolitiikka. Se sisältää rikoksia ja niiden seuraamuksia koskevat säännökset sekä niiden soveltamisalat. Koska rangaistuksella aiheutetaan jollekin henkilölle tarkoituksellista pahaa hänen tekemästään teosta, tarvitaan hyvät perustelut siihen, miksi sitä

³² Lappi-Seppälä, 2008, 41.

³³ Frände 2012, 1-3.

³⁴ Koskinen 2008, 7-8.

³⁵ Koskinen 2008, 9-14.

³⁶ Laillisuusperiaatteesta lisää luvussa 3.2.

aiheutetaan. Jatkuva yhteiskunnallinen keskustelu rikosjärjestelmästä ja sen perusteluista on siten tarpeellista. Yhteiskunnan muuttuessa myös arvot, joihin rikos ja rangaistus liittyvät, muuttuvat.³⁷ Yhteiskunta ja sen tila vaikuttavat siihen, mitä pidetään rikoksena, ja minkälaisen rangaistuksen rikoksesta saa. Tähän vaikuttavat yhteiskunnan kehitysvaihe, elinolot sekä sen poliittinen ja taloudellinen järjestelmä. Kun yhteiskunta muuttuu, tulee tarve usein myös muuttaa rikosoikeudellista suuntaa.³⁸

Kriminalisoinnilla tarkoitetaan sitä, kun lainsäädäntöelin, Suomen tapauksessa eduskunta, päättää liittää rangaistusuhan tiettyyn käyttäytymiseen säätämällä siitä lain. Päätöksistä syntyy erilaisia rangaistussäännöksiä. Kriminalisointi pyrkii vaikuttamaan ihmisten käyttäytymiseen jo estämällä rikoksien syntyä. Kriminalisoinneilla pyritään suojelemaan jotain oikeushyvää tai suojeluintressiä. Rangaistuksen uhalla saavutetaan jotain arvokasta, kun ihmiset jättävät asioita tekemättä tai tekevät asiat jollain tietyllä tavalla. Monen lain suojelemisen kohteena on arvoja, jotka löytyvät perustuslaista ja ihmisoikeussopimuksista.³⁹

Laki ei ole kuitenkaan perustuslain vastainen, vaikkei siinä suojeltavaa oikeushyvää olisikaan johdettu suoraan perustuslaista. Suomessa perustuslakivaliokunta määrittelee sen, mikä oikeushyvä kelpaa kriminalisoinnin perusteeksi.⁴⁰ Perustuslakivaliokunta antaa lausuntoja sen käsittelyyn tulevien lakiehdotusten ja muiden asioiden perustuslain mukaisuudesta ja myös suhteesta muihin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin⁴¹. Lainsäätäjällä on liikkumavaraa, vaikka kriminalisointiin kohdistuu rajoituksia sekä perustuslaista että kansainvälisistä sitovista velvoitteista⁴². Oikeushyvän arviointi on vain yksi kohta, jotka perustuslain mukaisen kriminalisoinnin tulee täyttää. 1990-luvun alkupuoliskon perusoikeusuudistuksen yhteydessä otettiin kantaa hyväksyttävään kriminalisointiin ja tämä lainuudistus astui voimaan 1995. Se otettiin sellaisenaan mukaan uuteen vuoden 2000 perustuslakiin. Lainmuutoksen esitöistä tärkeimpiä oli PeVM (25/1994)⁴³. Tämä mietintö määrittelee seitsemän yleistä sääntöä siihen, milloin perustuslaissa taattuja oikeuksia voidaan rajoittaa⁴⁴. PeVL (23/1997) tuo esille sen, että jokainen kriminalisointi, joka liittyy perusoikeuksien käyttöön, tulee selvittää mietinnön vaatimuksista.

Perusoikeuksien rajoitusten täytyy perustua eduskunnan säätämään lakiin. Rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määritettyjä, jolloin olennainen sisältö ilmenee

³⁷ Koskinen 2008, 4-5.

³⁸ Koskinen 2008, 1-2.

³⁹ Frände 2012, 18-22.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Perustuslakivaliokunta 2017.

⁴² PeVL 23/1997 vp, 2.

⁴³ Frände 2012, 18-20.

⁴⁴ PeVM 25/1994 vp.

laista. Rajoittamiselle täytyy olla myös painavia yhteiskunnallisia perusteita ja ne eivät saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Tavallisella lailla ei voi säätää perusoikeuden ydinalueen turvaamaa käyttäytymistä rangaistavaksi. Rajoituksilla on suhteellisuusvaatimus. Sillä arvioidaan, onko kriminalisointi välttämätöntä oikeushyvän suojelemiseksi. Kun tehdään rajoituksia perusoikeuksiin, on myös huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä.⁴⁵ Perusoikeussäännöksillä asetetaan lain säätäjille sekä toimintavelvoitteita että toimivallan rajoituksia. Yksittäisissä kriminalisoinneissa täytyy huomioida oikeussäännösten molemmat vaikutukset. Perusoikeuksien suojaamisvelvoite voi olla hyväksyttävä peruste, joka oikeuttaa kriminalisoinnista aiheutuvat perusoikeusrajoitukset.⁴⁶ Kuitenkin täytyy muistaa se, että rikosoikeuden pitäisi olla ”ultima ratio” eli viimeinen keino. Kriminalisointiin pitäisi turvautua vasta, kun muut yhteiskunnan toimet ongelman ratkaisemiseen ovat riittämättömiä.⁴⁷ Opinnäytetyössä käsitellään myöhemmin identiteettivarkauksien kriminalisointiin johtaneita syitä⁴⁸. Identiteettivarkauksien kriminalisoinnin taustalta löytyy sekä yhteiskunnan muuttumista, että yleistä keskustelua identiteettivarkauksien uhrin asemasta.

3.2 Laillisuusperiaate

Rikosoikeuden perusperiaate on laillisuusperiaate, joka ilmaistaan usein kahdella latinankielisellä lauseella: ”Nullum crimen sine lege” (ei rikosta ilman lakia) ja ”Nullum poena sine lege” (ei rangaistusta ilman lakia). Laillisuusperiaate löytyy sekä perustuslaista että rikoslaista.⁴⁹ Perustuslain 2:8:ssä sanotaan, ettei ketään saa pitää syyllisenä rikokseen tai tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei ole laissa säädetty rangaistavaksi tekohetkellä. Rikoksesta ei saa myöskään tuomita ankarampaa rangaistusta kuin mitä tekohetkellä on säädetty laissa. Sama periaate on kirjattu rikoslain 3:1:ään. Rikokseen saa katsoa syylliseksi vain sellaisesta teosta, joka on laissa nimenomaan säädetty rangaistavaksi tekohetkellä. Sen lisäksi rangaistuksen tai muun rikosoikeudellisen seurauksen on perustuttava lakiin. Laillisuusperiaatteesta löytyy neljä vaatimusta, jotka ovat kirjoitetun lain vaatimus, taannehtivuuskielto, epätasällisyyskielto sekä analogiakielto⁵⁰.

Kirjoitetun lain vaatimus tarkoittaa sitä, että rikoksen seuraamuksen tuomitseminen edellyttää, että teko on lakitekstin mukainen. Tekijän on täytynyt tehdä teko, joka on säädetty rangaistavaksi. Lakiteksti on ainoa oikeuslähde, johon rikosoikeudellinen vastuu voidaan perustaa. Laillisuusperiaatteen ”praeter legem -kielto”, eli se, ettei saa mennä lain ulkopuolelle,

⁴⁵ PeVM 25/1994 vp, 5.

⁴⁶ PeVL 23/1997 vp, 3.

⁴⁷ Tapani & Tolvanen 2013, 30.

⁴⁸ Identiteettivarkauksien kriminalisoinnista lisää luvussa 5.3.

⁴⁹ Frände 2012, 27.

⁵⁰ Frände 2012, 27-29.

tuo rikosoikeuteen ennustettavuutta.⁵¹ Sen lisäksi, ettei kukaan voi saada rangaistusta rikoksesta jota ei ole Suomen laissa, ei voi myöskään saada tuomiota rikoksen rangaistusasteikon ulkopuolelta⁵². Epätasällisyyskielto estää sen, että lainsäätävä ei voi säätää lakeja, jotka ovat liian laajoja tai epätasällisiä⁵³. Tämän kiellon mukaan rikossäännökset pitää kirjoittaa täsmällisesti. Kenen tahansa on pystyttävä ennakoimaan se, mikä toiminta tai laiminlyönti on rangaistavaa ja mikä sen seuraus on.⁵⁴

Taannehtivuuskielto, eli retroaktiivisuuskielto kieltää kaikki uuskriminalisoinnin muodot, jotka olisivat ajassa taaksepäin sovellettavia. Tämä kielto kattaa myös sen, jos lainsäätävä taannehtivasti ankaroittaa jo olemassa olevaa rangaistuksen uhkaa, esimerkiksi korottamalla rangaistusmaksimia, rangaistusminimiä tai muita rikosoikeudellisia rangaistuksien seuraamuksia.⁵⁵ Rikosoikeudessa on kuitenkin lievemmän lain periaate. Se tarkoittaa, että jos rikoksen jälkeen laissa säädetään lievemmästä rangaistuksesta, on sovellettava rikokseen sitä. Lievemmällä lailla on etusija, jos tuomittaessa on voimassa toinen laki kuin rikoksen tekohelellä.⁵⁶ Analogiakielto merkitsee sitä, ettei lakia voi soveltaa muihin asioihin, jotka vaikuttavat samanlaisilta, mutta eivät sitä todellisuudessa ole. Lainkäyttäjä ei saa täydentää lain tarkkaa sanamuotoa näennäisen samankaltaisuuden perusteella.⁵⁷ Analogian erottaminen salitusta tulkinnasta ei ole helppoa. Jos säännökseen on käytetty sanamuotoa, joille on annettavissa useita merkityssisältöjä, sen tulkinta vaikeutuu. Rikosoikeudessa lähtökohta on se, että analogia on kielletty vain syytetyn vahingoksi.⁵⁸

3.3 Syllisyysperiaate

Toinen tärkeä rikosoikeuden periaate on syllisyysperiaate. Sen mukaan ketään ei saa tuomita rangaistukseen ilman syllisyttä, ”Nulla poena sine culpa”. Rangaistusvastuu edellyttää subjektiivista syllisyttä, jolloin objektiivinen rangaistusvastuu eli tuottamuksesta riippumaton rikosoikeudellinen vastuu on kielletty. Syllisyysperiaate liittyy ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja kunnioittamiseen. Ihmiset ovat itsenäisiä toimijoita, jotka päättävät toimistaan ja laiminlyönneistään itse. Rangaistusvastuu on subjektiivista, koska yksilöllä on ollut mahdollisuus ja kyky toimia toisin. Tätä kutsutaan toisintoimimismahdollisuudeksi. Jos henkilöllä ei ole ollut kykyä tai tilaisuutta toimia toisin, häneen ei voida kohdistaa syllisyysmoitetta. Tällöin häntä ei myöskään voida rangaista.⁵⁹

⁵¹ Frände 2012, 30-32.

⁵² Koskinen 2008, 14.

⁵³ Frände 2012, 37.

⁵⁴ Melander 2010, 45-46.

⁵⁵ Frände 2012, 41-43.

⁵⁶ Melander 2010, 47.

⁵⁷ Frände 2012, 50-51.

⁵⁸ Melander 2010, 43-45.

⁵⁹ Melander 2010, 47-49.

Lainsäätäjän täytyy ylläpitää riittävää vastuuvapausperusteita ja erehdystilanteita koskevaa lainsäädäntöä. Jos esimerkiksi hätävarjelusta aina rangaistaisiin riippumatta henkilön mahdollisuuksista toimia toisin hyökkäyksen torjumiseksi, lainsäätäjät rikkoisi ihmisarvon loukkaamattomuuden periaatetta.⁶⁰ Rikoslain 3:5:ssä kirjoitetaan, että rangaistusvastuun edellytyksenä on tahallisuus tai tuottamus. Ihmisarvon loukkaamattomuuden lisäksi sillä halutaan varmistaa, että rangaistavan teon tulee perustua tekijän omiin valintoihin. Rikoslaisissa on yleinen tahallisuusvastuu, ja siitä poiketaan ainoastaan silloin, jos jonkun säädöksen tunnusmerkistössä on nimenomaisesti mainittu tuottamuksellisesta toiminnasta rankaiseminen.⁶¹ Tässä opinnäytetyössä ei käydä läpi syvällisesti syyllisyyttä, koska työssä ei perehdytä esimerkiksi identiteettivarkauksien rangaistuksiin tai rangaistuksen mittaamiseen.

3.4 Rikosoikeuden kansainvälinen ulottuvuus

Rikosoikeus on luettu pitkään valtion suvereniteettisuuden ytimeen ja sitä on pidetty erittäin kansallisena oikeudenalana. Kansainvälisyys näkyy kuitenkin nykyään myös rikosoikeudessa ja kriminaalipolitiikassa. Suomessa lähinnä Euroopan Unionin jäsenyys sekä kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin sitoutuminen ovat tuoneet rikosoikeuteen kansainvälisen ulottuvuuden.⁶² Kansainvälinen rikosoikeus on osa kansainvälistä oikeutta ja se käsittää kansainvälisiä rikosoikeudellisia yleissopimuksia, rikostuomioistuimia sekä kansainvälisiä rikoksia koskevia oppeja ja käytäntöjä. EU-rikosoikeus on yleiskäsite Euroopan unionin puitteissa toteutetuille rikosoikeudellisille toimenpiteille. Sen sijaan eurooppalainen rikosoikeus on käsitteenä uudempi, ja käsittää Euroopan unionin lisäksi Euroopan neuvoston puitteissa toteutetut rikosoikeudelliset käytännöt sekä toimet.⁶³

EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön välineitä olivat puitepäätökset ennen Lissabonin sopimusta. Tämä sopimus tuli voimaan 2009, jonka jälkeen EU-rikosoikeuden käyttöön tulivat direktiivit.⁶⁴ EU:n puitepäätöksiin ja direktiiveihin sisältyy vaatimuksia jäsenvaltioille kriminalisoida näissä asiakirjoissa luetellut rikokset ja niihin osallistuminen⁶⁵. Jokainen jäsenvaltio käyttää sen jälkeen omia rikosoikeuden yleisiä oppejaan soveltaessaan näitä oikeusjärjestykseensä sisällytettyjä säännöksiä.⁶⁶ EU-rikosoikeus on vaikuttanut kansallisesti eniten rikosoikeuden eri-

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

⁶² Koskinen 2008, 24-28.

⁶³ Melander 2010, 5-7.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ks. esim. neuvoston puitepäätös 2005/222/YOS tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/40/EU tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS korvaamisesta.

⁶⁶ Frände 2012, 15.

tyiseen osaan ja yksittäisiin rikoksiin. EU-rikosoikeudessa puhutaan rikosoikeudellisesta yhteistyöstä, joka jaetaan aineellisen rikosoikeuden lähentämiseen ja rikosprosessuaaliseen yhteistyöhön. Näistä ensimmäinen keskittyy rikossäännösten tunnusmerkistöihin sekä seuraamuksiin ja jälkimmäinen keskittyy jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten yhteistyöhön esimerkiksi helpottaakseen rikostentekijöiden luovuttamista jäsenvaltioista toisiin.⁶⁷ Kuten opinnäytetyössä myöhemmin mainitaan, EU:n jäsenyydellä ja siten myös EU-rikosoikeudella on ollut merkitystä identiteettivarkauksien kriminalisoinnille Suomessa⁶⁸.

4 Identiteetti- ja henkilötiedot

Englannin kielessä käsite ”identity” tarkoittaa henkilöllisyyttä. Suomenkielinen vastine, ”identiteetti”, ei kuitenkaan aina tarkoita henkilöllisyyttä. Henkilöllisyys-käsite tarkoittaa ihmiseen eli luonnolliseen henkilöön liitettyä Väestörekisterikeskuksen tietojen kokonaisuutta, johon kuuluvat nimi, henkilötunnus ja kansalaisuus. Suomessa henkilöllisyys muodostuu siitä, kun tietue muodostetaan väestörekisterijärjestelmään (VTJ) joko syntymän tai maahanmuuton kautta. Henkilöllisyys on jatkuva eikä sitä luoda uudelleen, vaikka henkilötiedot muuttuivat.⁶⁹ Henkilötietolaissa (HeTiL 523/1999) henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä tai hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä. Näistä voidaan tunnistaa hänet, hänen perheensä tai muut hänen kanssaan yhteisessä taloudessa elävät.

Suomessa on kattava ja toimiva väestötietojärjestelmä. Jokaisella on oikeus viranomaisten antamaan henkilöllisyyteen ja henkilöillä on myös itsemääräämisoikeus sekä omistusoikeus omiin tietoihinsa. Väestötietojärjestelmän tietojen muuttamisen on perustuttava luotettavaan asiakirjaselvitykseen. Henkilöllä ei ole kuitenkaan oikeutta määrätä tietojensa rekistressä pitämisestä tai niiden luovuttamisesta.⁷⁰

Identiteetti on pääsääntöisesti yläkäsite kaikelle tiedolle, jolla henkilöt voidaan erotella toisistaan. Se sisältää myös henkilötiedon, mutta kaikki identiteettitieto ei ole kuitenkaan henkilötietoa. Identiteetin haltija voi olla sekä luonnollinen henkilö että oikeushenkilö. Tietoverkoissa identiteetti voi olla myös kokonaan sähköinen, eikä välttämättä yhdistettävissä helposti taustalla olevaan luonnolliseen henkilöön. Sähköinen identiteettitieto kattaa identiteettitiedon tietoverkoissa. Se sisältää esimerkiksi tunnistetiedot käyttäjätunnuksineen ja salasanoineen, luottokorttinumerot, verkko-osoitteet tai nimimerkit.⁷¹

⁶⁷ Melander 2010, 7-8.

⁶⁸ Tätä käsitellään enemmän luvussa 5.1.

⁶⁹ SM 32/2010, 17.

⁷⁰ SM 32/2010, 21.

⁷¹ SM 32/2010, 17-18.

Identiteetikäsitettä on jaoteltu monin eri tavoin. Identiteetti voi käsittää monta eri osa-aluetta, kuten kulttuuri-identiteetin, psykologisen identiteetin tai sosiaalisen identiteetin, vaikka puhekielessä identiteetti käsitetäänkin pääsääntöisesti ihmisen henkilöllisyytenä. Osa identiteetistä saadaan syntyessä, mutta osa luodaan vasta elämäntapahtumien kuten avioliiton myötä. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa identiteetti voidaan luoda sellaiseksi kuin halutaan, vaikka se ei vastaisikaan reaali maailman identiteettiä.⁷² Voidaan puhua myös esimerkiksi biometrisestä identiteetistä, jonka tekijät ovat jokaisella yksilöllä ainutlaatuisia. Näitä ovat esimerkiksi sormenjäljet, ääni, kasvonmuodot ja DNA. Annettu tai luotu identiteetti käsittää tekijät, jotka henkilö saa syntyessään, kuten nimen, syntymäajan- ja paikan, vanhempien nimet ja kansalaisuuden. Elämäkerralliseen identiteettiin kuuluvat elämän varrella koettut asiat, kuten syntymän rekisteröinti, koulutodistukset, työhistoria ja avioliittotiedot.⁷³ Identiteetti vastaa kysymykseen, kuka ihminen on. Sen lisäksi että identiteetti kattaa sen, millaiseksi ihminen itsensä käsittää, sillä on erilaisia ulottuvuuksia ja vuorovaikutuksia ympäristön kanssa.⁷⁴

Tässä opinnäytetyössä käytetään jaottelua, jossa identiteetti on yläkäsite, ja henkilöllisyys osa identiteettiä. Työssä käydään seuraavaksi läpi erilaisia identiteettivarkauksien muotoja. Sen lisäksi myöhemmin opinnäytetyössä käydään läpi esimerkkejä suomalaisten käräjäoikeuksien tuomioista, joissa nämä erilaiset identiteettivarkauksien muodot ilmenevät. Näissä esimerkeissä on malleja niin pelkkien henkilötietojen hyväksikäyttämistä kuin toisen nimissä luoduista uusista identiteeteistä internetiin.⁷⁵

5 Identiteettivarkaudet

Identiteettivarkauden käsite on laaja kokonaisuus, joka muodostuu monesta erilaisesta teko-tavasta. Näille teoille yhtenäistä on se, että identiteettitietoa kerätään ja käytetään oikeudetta joko rikoshyödyn saamiseksi tai aiheuttamaan identiteetin oikealle haltijalle vahinkoa. Identiteettivarkauden käsite voi olla harhaanjohtava, koska teossa identiteettiä ei oteta pois rikosuhurin hallusta vaan identiteettitieto tai osia identiteetistä kopioidaan omaan käyttöön.⁷⁶

⁷² Forss 2014, 83.

⁷³ SM 32/2010, 20-21.

⁷⁴ Soininen 2017.

⁷⁵ Käräjäoikeuksien tuomioita käsitellään luvussa 6.1.

⁷⁶ SM 32/2010, 47-48.

Toisen identiteettiä voi käyttää hyödykseen monin eri tavoin. Taustalla voi olla harmitonta ja ajattelematonta käytöstä esimerkiksi pilailumielessä, kun taas toisesta ääripäästä löytyy huolellisesti suunniteltuja rikoksia, jotka menevät syvälle uhrin elämään.⁷⁷ Pääsääntöisesti identiteettivarkauden ja toisena henkilönä esiintymisen taustalla on yritys saada taloudellista hyötyä. Pienikin määrä tietoa voi riittää suuren taloudellisen haitan tekemiseen. Identiteettivarkauden uhrit saattavat huomata, että heidän nimissään on tehty sopimuksia, otettu pikavippejä tai lainattu rahaa.⁷⁸ Nykyajan muuttuneet kulutus- ja maksutottumukset ovat johtaneet toisen identiteettitietojen luvattoman käytön lisääntymiseen. Ostaminen, lainojen hakeminen, maksut ja jopa kontaktit viranomaisiin hoidetaan nykyään usein puhelimitse tai internetissä, eikä kasvotusten. Tämä lisää huomattavasti mahdollisuuksia esittää olevansa joku muu. Iän, sukupuolen tai muiden ominaisuuksien valehtelu käy helposti. Tekijät hyötyvät siitä, kun toisella henkilöllä ei ole mahdollisuutta muodostaa mielipidettä heistä näkönsä perusteella, vaan kontakti tapahtuu kokonaisuudessaan verkossa.⁷⁹

5.1 Identiteettivarkauksien muodot

Identiteettivarkaudet voidaan jakaa tarkoituksen mukaan kahteen eri luokkaan: identiteettivarkauksiin, joiden tarkoituksena on vahingoittaa kohdetta sekä identiteettivarkauksiin, joilla tavoitellaan hyötyä. Ammattimaisella ja järjestäytyneellä rikollisuudella on yleensä tavoitteena taloudellinen hyöty mahdollisimman pienellä riskillä. Hyötyä pyritään saamaan varastamalla rikoksen uhrilta mitä tahansa rahaksi muutettavaa tietoa. Tällaista tietoa voivat olla luottokorttinumerot, verkkopalveluiden asiointitunnukset tai sähköpostiosoitteet. Sen lisäksi rikolliset keräävät myös perushenkilötietoja, kuten nimiä, katuosoitetietoja, henkilötunnuksia ja tietoja työnantajista.⁸⁰ Jo pienellä määrällä perustietoa voi saada aikaan taloudellista vahinkoa toiselle henkilölle. Verkkokaupoissa asioiminen saattaa vaatia vain henkilötunnuksen ja osoitetiedot, joiden hankkiminen voi olla todella helppoa. Identiteettivarkauden uhrin nimissä voidaan näiden tietojen avulla myös avata puhelinliittymiä, ottaa pikavippejä ja hakea pankkilainaa.⁸¹ Joskus uhrin osoitekin vaihdetaan, jotta hänelle saapuva posti saadaan haltuun. Identiteettivarkauden uhri herää yleensä siinä vaiheessa tapahtuneeseen, kun hänen nimissään alkaa tulla maksumuistutuksia tai maksumerkintöjä. Jos posti on siirretty tulemaan toiseen osoitteeseen, uhri ei silloin saa tietoonsa välittömästi tietoa identiteettivarkauksesta. Uhri voi saada tämän tietoonsa välillisesti, esimerkiksi hakiessaan itse lainaa tai yrittäessään avata vastaavia palveluita itselleen. Tässä vaiheessa tavaroita ja lainoja on voitu saada toisen hallintaan huomattavilla summilla.⁸²

⁷⁷ SOU 2013:85, 189.

⁷⁸ Haasio 2013, 46-47.

⁷⁹ SOU 2013:85, 192.

⁸⁰ SM 32/2010, 54-56.

⁸¹ Haasio 2013, 46-47.

⁸² SOU 2013:85, 190-191.

Yksi taloudellisesti hyötymistarkoituksessa tehdyn identiteettivarkauden muoto on se, että identiteettivaras väittää omistavansa jotain kallista, joka oikeasti kuuluu uhrille. Varas myy toisen omistajan nimissä asuntoautoa, venettä tai moottoripyörää ja vaatii ostajalta koko maksua tai käsirahaa siitä ennen kuin luovuttaa omaisuuden eteenpäin.⁸³ Toisen identiteetillä voidaan myös myydä henkilön asuntoa tai laittaa se vuokralle. Tilanteissa, joissa joku on myynyt jotain toisen nimissä olevaa mikä ei ole myytävänä, suurimmat haitat ovat käytännön asioita. Identiteettivarkauden uhri joutuu kohtaamaan hänen nimissään tehdyn petoksen uhrin ja selittämään heille, että heitä on huijattu. Taloudellista hyötyä tavoittelevissa identiteettivarkauksissa uhri voi joutua korjaamaan viranomaisille ilmoitettuja vääriä tietoja, selvittämään, missä kaikkialla hänen tietojansa on käytetty väärin, tekemään rikosilmoituksen ja estämään maksuhäiriömerkintöjen syntymisen ottamalla yhteyttä eri yrityksiin. Uhrille voi tulla kustannuksia myös korttien uusintatilauksista ja lukkojen vaihtamisesta. Sen lisäksi uhrille voi tulla ansionmenetystä asioiden selvittämiseen kuluva ajasta, kun hän joutuu vierailemaan eri paikoissa, kuten viranomaisten, tuomioistuinten ja yritysten luona. Identiteettivarkauksien uhreille voi aiheutua myös kärsimystä tai jopa terveystaittoja, kun joutuu selvittämään asioita ja vakuuttamaan syyttömyyttään.⁸⁴

Joissakin tapauksissa hyödyn tavoittelu voi olla pienimuotoisempaa kuin arvokkaiden tavaroiden tilaaminen toisen nimissä. Toisen henkilöllisyyttä voidaan käyttää esimerkiksi ikärajojen kiertämiseen alkoholia ostaessa tai alennusten saamiseen. Toisen henkilöllisyyttä voidaan käyttää myös silloin, kun henkilöllisyydestä itsestään on jotain hyötyä, esimerkiksi jos on kyseessä julkisuuden henkilön identiteetti. Yksi yleinen identiteettivarkauden muoto on myös aie kiusata tai mustamaalata toista henkilöä.⁸⁵

Vahingoittamistarkoituksessa tehdyt identiteettivarkaudet tulevat esille pääsääntöisesti yksittäisinä tekoina eivätkä massailmiönä. Tekijä haluaa yleensä vahingoittaa jotakin lähipiirinsä henkilöä kuten entistä puolisoaan, opettajaansa tai ystäväänsä. Rikos voi kohdistua myös julkisen vallan käyttäjään tai julkisuuden henkilöön. Tämä identiteettivarkauden muoto on enemmän kiusaamistarkoituksessa tehtyä kuin taloudellista hyötyä tavoittelevaa.⁸⁶ Tämä on myös yksi nettikiusaamisen mahdollinen muoto. Aikaisemmin nettikiusaaminen oli lähinnä lasten ja nuorten internetin käytön lieveilmiö, mutta yhä useammin myös aikuiset kohtaavat kiusaamista verkossa. Joissakin tapauksissa kiusaaminen täyttää identiteettivarkauden tai muun rikoksen tunnusmerkistön.⁸⁷ Nettikiusaamista vähäteltiin ennen aikuisten mukaantuloa. Vasta

⁸³ SOU 2013:85, 191.

⁸⁴ SOU 2013:85, 195.

⁸⁵ SOU 2013:85, 189.

⁸⁶ SM 32/2010, 54-56.

⁸⁷ Haasio 2013, 62-64.

kun aikuiset ovat siirtyneet yhä enemmän sosiaaliseen mediaan, asiaan on herätty ja netti-kiusaamisen aiheuttamat haitat on tiedostettu paremmin. Jo yksittäinen viesti internetissä voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön ja sosiaaliseen mediaan kirjoitettuja viestejä voidaan jakaa tai jättää internetiin. Niitä ei ole sidottu yhteen tilanteeseen tai paikkaan.⁸⁸

Identiteettivarkaudet ja tunnistamiseen liittyvät kysymykset ovat yhä ajankohtaisempia. Eri-tyisesti erilaisten yhteisöpalvelujen, kuten Facebookin, kautta tapahtuneiden asioiden seurauksena tämä asia on noussut lainsäätäjien ajatuksiin.⁸⁹ Identiteettivarkauksien kriminalisointi kattaa myös ne tapaukset, jotka ovat jääneet aiemmin rankaisematta. Esimerkiksi valeprofiilitapaukset, jotka eivät kuulu kunnianloukkauksen tai yksityiselämää koskevan tiedon levittämisen rikosnimikkeisiin, tulivat rangaistavaksi käytökseksi.⁹⁰

Identiteettivarkaudet voidaan jakaa myös perinteisiin identiteettivarkauksiin ja tietoverkossa toteutettaviin identiteettivarkauksiin. Perinteisillä identiteettivarkauksilla tarkoitetaan reaaliaikaisessa maailmassa tapahtuneita henkilötietojen kalasteluita esimerkiksi roskaa tutkimalla, varastamalla henkilötodistuksia tai kopioimalla pankkikortin automaatilla.⁹¹ Tietoverkoissa tapahtuvat identiteettivarkaudet ovat lisänneet merkittävästi identiteettivarkauksien määrää, koska tietoverkot tarjoavat mahdollisuuden laajamittaisempaan ja automatisoituneempaan toimintaan. Tietoverkkojen ansiosta rikosentekijät voivat käsitellä suuria määriä identiteettejä pienillä kustannuksilla. Lisäksi kiinnijäämisen riski on pienempi kuin perinteisissä identiteettivarkauksissa. Rikokset tehdään usein globaalissa ympäristössä, mikä hankaloittaa viranomaisen toimintaa, sillä heillä on yleensä toimivaltaa vain omassa oikeuspiirissään.⁹²

5.2 Tietojenkalastelu

Erästä ilmiötä, joka liittyy vahvasti identiteettivarkauksiin, kutsutaan nimellä phishing. Phishing eli tietojenkalastelu voi tapahtua monin eri tavoin. Identiteettivarkauksia voidaan toteuttaa houkuttelemalla uhri antamaan itse tarvittavat tiedot tai hankkimalla tiedot teknisten sovellusten kautta. Verkkorikolliset myös tuntevat usein uusimman teknologian ennen valtavirtaa, jolloin viranomaistahoille syntyy haasteita pysyä kehityksen mukana.⁹³ Tekijät voivat lähettää sähköpostia, joka näyttää tulevan luottokorttiyhtiöltä, pankista tai viranomaiselta. Näissä sähköposteissa on tavallisesti pyyntö kirjautua mahdollisimman nopeasti sähköpostiin liitetystä linkistä väärennetyille sivulle, joka esittää asianomaisen yrityksen tai viranomaisen sivua. Rikolliset voivat luoda tällaisia sivuja myös ilman, että lähettävät kuvaillun kaltaista

⁸⁸ Forss 2014, 35-36.

⁸⁹ Varastettu: Identiteetti, 2014.

⁹⁰ Hongisto 2015.

⁹¹ SM 32/2010, 53-58; Forss 2014, 83-86.

⁹² SM 32/2010, 53-54.

⁹³ Haasio 2013, 37-38.

sähköpostia. He vain odottavat, että ihmiset eksyisivät sivuille ja syöttäisivät sinne omat tietonsa. Näiden keinojen lisäksi rikolliset voivat massapostittaa oikean yrityksen nimissä sähköpostia tai paperisia kirjeitä, joissa väitetään, että vastaanottajaa on veloitettu kahdesti jostain laskusta. Näissä pyydetään henkilön tarkat tiedot, jotta raha voitaisiin palauttaa oikealle tilille. Tarkoituksena on, että henkilöt luovuttaisivat luottokorttien numeroita, salasanoja ja muita luottamuksellisia tietoja viestin lähettäjille.⁹⁴

Phishing on jaettu erilaisiin muotoihin. Pharming tarkoittaa toimintaa, jossa käyttäjä ohjataan huijaussivustoille, jotka näyttävät aidoilta, alkuperäisiltä sivustoilta. SMiShingissä uhrille lähetetään tekstiviesti, joka ohjaa väärälle verkkosivulle, jolla häntä pyydetään kirjautumaan sivustolle peruuttaakseen palvelun, jota hän ei ole oikeasti tilannut. Spear-phishing kohdistetaan yrityksen työntekijöihin sähköpostiviesteillä, jotka näyttävät tulevan työkaverilta. Näillä viesteillä pyritään saamaan salasanoja ja pääsy yrityksen tietojärjestelmään.⁹⁵

Näiden sähköpostien lähettämällä pyritään pääsemään käsiksi henkilökohtaisiin tietoihin. Vaikka tietoja ei pyydetäisi suoraan, niin viesteissä olevaa linkkiä klikkaamalla voi koneelle tulla tietokonevirus tai -ohjelma, jolla viestin lähettäjä pääsee käsiksi uhrin koneen kiintolevyyn tai sähköpostiin.⁹⁶ Tietokoneelle asentunutta haittaohjelmaa kutsutaan malwareksi. Se kerää laitteelta kaikkea henkilökohtaista tietoa. Laitteet voidaan myös hakkeroida.⁹⁷ Viesti on voitu lähettää tutun tai sukulaisen sähköpostista, tai se voi näyttää tulevan tällaisesta sähköpostista. On voitu myös luoda sähköpostiosoite, joka näyttää olevan jonkun tutun tai virallisen tahon, mutta on todellisuudessa väärennetty. Viestissä voidaan väittää lähettäjän olevan pulassa ja pyytää rahaa. Tällainen teko voidaan toteuttaa myös tekstiviestitse.⁹⁸

5.3 Identiteettivarkauksien kriminalisointiin vaikuttaneet asiat Suomessa

Vuoteen 1999 asti Suomen rikoslaisissa oli pykälä, jossa kiellettiin erehdyttämästä yksityishenkilöä käyttämällä toisen passia, työtodistusta tai muuta vastaavaa todistusta. Tämä rikoslain 42 luvun 5 pykälä poistettiin, koska sen tilanteiden katsottiin olevan osa jo muita rikoksia, kuten petosta tai väärennysrikosta. Vuoden 2006 rikoslain uudistuksessa yritettiin kuitenkin palauttaa lähes saman sisältöistä pykälää. Hallituksen esityksessä rikoslain muuttamisesta perusteluna oli mainittu se, että petos tapahtuu vasta kun koko petoksen tunnusmerkistö täyttyy, eikä se kattanut kaikkea. Lakivaliokunta ei katsonut tätä kuitenkaan tarpeelliseksi lisäykseksi

⁹⁴ SOU 2013:85, 193.

⁹⁵ OECD 2009, 8.

⁹⁶ SOU 2013:85, 193-194.

⁹⁷ OECD 2009, 8.

⁹⁸ SOU 2013:85, 193-194.

rikoslakiin. Kriminalisoinnille ei katsottu olevan yhteiskunnallista tarvetta, koska säännöksen katsottiin kohdistuvan lähes pelkästään alaikäisiin.⁹⁹

Toisen henkilöllisyyden väärinkäytön eri muodoista alkoi kuitenkin tulla kansainvälisesti suuri ongelma. Lisääntyvä digitaalinen informaatio on antanut uusia mahdollisuuksia päästä laajemmin käsiksi identiteettitietoihin. Monet tutkimukset antavat kuvan, että identiteettivarkaudet ovat 2000-luvun ongelma, mutta niitä on esiintynyt jo aiemminkin.¹⁰⁰ Esimerkiksi Ruotsissa 1990-luvun alussa henkilö, joka oli riippuvainen huumausaineista, käytti toisen henkilön nimeä ja henkilötunnusta käyttäessään terveystietoa ja joutuessaan asioimaan poliisin kanssa. Teosta tuli virheellisiä merkintöjä eri rekistereihin, sillä seurauksella, että uhrin oli pakko vaihtaa nimensä ja muuttaa.¹⁰¹ Useat maat aloittivat toimenpiteitä, joilla pyrittiin estämään identiteettivarkaudet¹⁰². Vuonna 2008 yksistään Yhdysvalloissa oli 10 miljoonaa identiteettivarkauden uhria¹⁰³. Tilanne Suomessakin olisi voinut muuttua nopeasti identiteettivarkauksien kansainvälisen luonteen vuoksi, joten tilanne vaati uutta kokonaisarviota ja ennalta estäviä toimia. Henkilöllisyyttä suojattiin lainsäädännössä välillisesti eri säädöksin, mutta lainsäädäntö ei ollut täysin kattavaa.¹⁰⁴

Vuonna 2008 sisäasianministeriö asetti hankkeen, jonka tarkoituksena oli laatia identiteettiohjelma. Ohjelmassa kuvattiin henkilöllisyyden luomisen nykytila, kehitysnäkymät ja riskit, sekä tuotiin esiin johtopäätökset ja toimenpidesuosituksat näihin asioihin liittyen. Identiteettiohjelmalla pyrittiin samalla luomaan suunnitelma, jolla valtio turvaisi kansalaisten henkilöllisyyttä sekä perinteisessä että sähköisessä toimintaympäristössä. Identiteettiohjelmaan lisättiin toimeksiannon jälkeen vielä uusi tavoite. Työryhmän tuli samalla selvittää myös identiteettivarkauksien kriminalisoinnin tarve.¹⁰⁵

Hankkeen työryhmä totesi, että perustuslain yksityisyyden suoja ja kunnian loukkaamattomuus eivät aina toteudu, kun käsillä on identiteettivarkaus. Toisena henkilönä esiintyminen rajoittaa henkilön itsemääräämisoikeutta. Työryhmä otti esille myös sen, että perustuslaillinen suoja ei toteudu myöskään sen takia, jos poliisi ei aina kykene tutkimaan joitakin rikoksia niiden tapahtuessa tietoverkoissa. Kansalaisilla ei ole täyttä mahdollisuutta hallita omaa henkilöllisyyttään verkkoympäristöissä. Henkilö voi myös kokea joissakin tilanteissa oikeuksiaan loukatun, vaikka minkään rikoksen tunnusmerkistö ei täytyisikään. Sen vuoksi työryhmän

⁹⁹ SM 32/2010, 48-49.

¹⁰⁰ UNODC 2011, 239-240.

¹⁰¹ SOU 2013:85, 215.

¹⁰² SM 32/2010, 15.

¹⁰³ UNODC 2011, 176.

¹⁰⁴ VNp. 2009, 9.

¹⁰⁵ SM 32/2010, 6, 13-15.

mietinnössä oltiin sitä mieltä, että vaikka lainsäädäntö tarjoaa pääosin hyvän suojan rikoksen uhreille, tietoverkoissa tapahtuviin identiteettivarkauksiin ja syyllisen tuomiseen oikeusprosessiin ei ole tarvittavia keinoja käytössä. Tietoverkoissa alkuperäiset jäljet ovat usein haihtuneet, kun varkaus tulee ilmi.¹⁰⁶

Identiteettiohjelmaan liittyvässä Oikeusministeriön lausuntotiivistelmässä huomautettiin, että identiteettivarkauksien kriminalisoinnissa täytyy ottaa huomioon se, että oleellisinta on suojautua ja ennaltaehkäistä identiteettivarkauksia sekä helpottaa identiteettivarkauksista toipumista, kuin vain miettiä rangaistavuutta. Rikosoikeudessa oli jo kattavasti kriminalisoitu taloudellisen hyödyn aiheuttamiseksi tehdyt teot samoin kuin henkilötietojen muunlaisen käytön osalta suojattujen henkilötietojen hankkiminen ja väärinkäyttö. Kiusaamis- ja vahingoittamistarkoituksessa tehdyt identiteettivarkaudet olivat kuitenkin vielä ongelma, eikä uhrilla ollut kunnollista oikeusturvaa tässä asiassa. Identiteettivarkauden kriminalisoinnissa täytyy huomioida laillisuusperiaate, jotta kriminalisoinnista tulisi mahdollisimman tarkkarajainen ja että rikosoikeuden täytyisi olla ”ultima ratio” eli viimeinen keino.¹⁰⁷

Identiteettivarkauksien kriminalisointiin vaikutti myös Suomen Euroopan unionin jäsenyys. Jo vuonna 2007 EU:ssa aloitettiin kuuleminen sen suhteen, tarvitaanko jäsenmaihiin yhtenäistä lainsäädäntöä niissä tilanteissa, kun tietoverkkorikollisuuteen liittyy väärin henkilöllisyyksien käyttöä. Euroopan komissio oli myös huolissaan siitä, että identiteettitiedon varastaminen johtaa muihin rikoksiin, kuten petoksiin, maksuvälinepetoksiin, laittomaan maahantuloon tai rahanpesuun. Jos väärän henkilöllisyyden käyttö määriteltäisiin kaikissa jäsenvaltioissa rikokseksi, EU:n yhteistyö lainvalvonta-asioissa olisi helpompaa.¹⁰⁸

Vuonna 2013 Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat direktiivin 2013/40/EU. Direktiivi sisälsi Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta kokevaa yleissopimusta (CETS 185) ja tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä -puitepäättöstä (2005/222/YOS) laajemmat ja kattavammat määräykset tietoverkkorikoksista. Siinä oli myös lisäyksiä aikaisempiin sopimuksiin nähden, kuten säännöksiä bottiverkkoihin ja identiteettitiedon väärinkäyttöön liittyen¹⁰⁹. Tällä pyrittiin saamaan Euroopan unionin jokaisen jäsenvaltion lainsäädäntö vastaamaan tiettyjä yleissopimuksen vaatimuksia ja harmonisoimaan unionin tasolla direktiivissä esitettyjen rikoksien enimmäisrangaistusten vähimmäistasoja laajemmin kuin mitä puitesopimuksessa oli sovittu. Tietoverkkorikoksiin liittyvää lainsäädäntöä on kehitetty maailmanlaajuisesti sen rajat ylittävän luonteen vuoksi.¹¹⁰ Tämä on ollut direktiivin kantavana teemana ja se sisältääkin

¹⁰⁶ SM 32/2010, 97-99.

¹⁰⁷ OMM 47/2013, 8-11.

¹⁰⁸ SM 32/2010, 50-52.

¹⁰⁹ 2013/40/EU.

¹¹⁰ HE 232/2014 vp, 3-4.

määräyksiä oikeudellisesta yhteistyöstä. Tämä direktiivi korvasi puitepäätöksen ja toi Euroopan unionin jäsenvaltiot paremmin yleissopimuksen piiriin.¹¹¹ Kaikki EU:n jäsenvaltiot eivät olleet vielä yleissopimuksen piirissä ja tietoverkkorikollisuuden rajat ylittävän luonteen vuoksi tavoitteena oli, että siihen liittyisi valtioita myös Euroopan neuvoston ulkopuolelta.¹¹²

Hallituksen esityksen 232/2014 vp tarkoituksena oli saattaa Suomen lainsäädäntö vastaamaan direktiiviä 2013/40/EU. Suomessa tilanne oli jo hyvällä mallilla, sillä Suomessa puitepäätös ja yleissopimus oli jo asetettu voimaan. Direktiivin edellyttämät muutokset liittyivät enimmäisrangaistustasojen korottamiseen ja eräiden ankaroittamisperusteiden sisällyttämiseen Suomen lainsäädäntöön.¹¹³ Direktiivissä sanottiin, että jäsenvaltioiden täytyisi toteuttaa toimenpiteitä, jos direktiivin 4 artiklassa (laiton järjestelmän häirintä) ja 5 artiklassa (laiton datan vahingoittaminen) tarkoitetut rikokset on tehty käyttämällä väärin toisen henkilön henkilötietoja tarkoituksena voittaa kolmannen osapuolen luottamus ja aiheuttaa tällä tavalla vahinkoa henkilöllisyyden oikealle omistajalle. Tätä voitaisiin kansallisen lain mukaisesti pitää raskauttavana asianhaarana, jollei tämä ole jo jonkin muun kansallisen lain tunnusmerkistössä rangaistavana rikoksena.¹¹⁴

Hallituksen esityksessä mainittiin erilaisia vaihtoehtoja¹¹⁵ direktiivin ottamisesta osaksi Suomen lainsäädäntöä. Esityksessä ehdotettiin, että rikoslain 38 lukuun lisättäisiin uusi pykälä, joka vastaisi direktiivin vaatimuksiin, mutta ei rajaisi sitä koskemaan vain tiettyjä rikoksia. Silloin suojeltavana kohteena olisi henkilön identiteetin loukkaamattomuus. Direktiivin 4 ja 5 artikloiden kriminalisoinneissa suojeltavana kohteena olisi ollut vain tietojärjestelmä tai data.¹¹⁶ Hallituksen esityksessä ei katsottu kriminalisoinnin lisäävän merkittävästi viranomaiskuluja, koska identiteettivarkauden koettiin tapahtuvan usein osana muuta rangaistavaa käytöstä. Silloin tuomio identiteettivarkaudesta tulisi osana muita rangaistuksia. Itsenäisenä rikoksena identiteettivarkaudesta saisi sakkorangaistuksen. Hallituksen esityksessä tuotiin esille myös se, että identiteettivarkaudet eivät olisi kovin harvinaisia, jolloin niiden tutkinta edel-

¹¹¹ 2013/40/EU.

¹¹² HE 232/2014 vp, 3-4.

¹¹³ HE 232/2014 vp, 26.

¹¹⁴ 2013/40/EU.

¹¹⁵ Vaihtoehdot olivat 1) tehdä identiteetin käyttämisestä kvalifiointiperuste, joka tekisi datavahingonteosta (RL 35:3a), tietoliikenteen häirinnästä (RL 38:5) tai tietojärjestelmän häirinnästä (RL 38:7a) törkeän. 2) sisällyttää direktiivissä tarkoitettu toisen identiteettitiedon väärinkäyttö yleisiin koventamisperusteisiin RL 6:5.1:iin ”rikollisen toiminnan suunnitelmallisuus”. 3) Lisätä se RL:n 6:5:n uudeksi koventamisperusteeksi 4) Viitattaisiin rangaistuksen mittaamisen yleisperiaatteeseen (RL 6:4) tai 5) tehtäisiin siitä kokonaan uusi kriminalisointi. HE 232/2014 vp, 25-26.

¹¹⁶ HE 232/2014 vp, 25-26.

lyttäisi viranomaisten resurssien kohdentamista myös näihin tapauksiin. Mutta toisaalta ehdotuksessa huomioitiin myös se, että identiteettivarkaudesta tehtäisiin asianomistajarikos¹¹⁷, jolloin se vaikuttaisi tutkittavien tapausten määrään.¹¹⁸

6 Identiteettivarkaudet Suomessa kriminalisoinnin jälkeen

Suomessa identiteettivarkaudet lisättiin rikoslakiin 4.9.2015. Tämän jälkeen tapahtuneista identiteettivarkauksista tuli rangaistavia. Rikossäännöksessä tunnusmerkistö ja rangaistusasteikko on kytketty toisiinsa samassa säännöksessä¹¹⁹. Säännös identiteettivarkauksista sijoitettiin rikoslain lukuun 38, jossa käsitellään tieto- ja viestintärikoksia. Rikoslain 38:9a:ssä sanotaan, että identiteettivarkaudesta tuomitaan sakkoon se, joka erehdyttääkseen kolmatta osapuolta käyttää oikeudettomasti toisen henkilötietoja, tunnistamistietoja tai muuta vastaavaa yksilöivää tietoa ja sillä tavalla aiheuttaa taloudellista vahinkoa tai vähäistä suurempaa haittaa sille, jota tieto koskee.

Uusi rikospykälä edellyttää, että identiteettitiedon käytön tarkoituksena on ollut erehdyttää kolmatta osapuolta. Tämä erehdytetty voi olla myös tietojärjestelmä. Olennaista on se, että kolmatta erehdytetään henkilöllisyyden tai identiteetin osalta. Jotta asia tulisi rangaistavaksi, henkilön täytyy toimia myös oikeudettomasti. Jos hänellä on lupa, niin silloin tämä ei ole rangaistava teko. Kriminalisointi koskee kaikkia tietoja, joiden perusteella kolmas voi luulla tiedon käyttäjää siksi, jota tieto koskee. Mitkä tahansa irralliset tiedot eivät olisi hyväksyttäviä, vaan niiden täytyy mahdollistaa henkilön tunnistaminen ja sitä kautta kolmannen henkilön erehdyttäminen. Henkilötiedon ja tunnistetiedon täytyy myös esiintyä sellaisessa yhteydessä tai sellaisen muun tiedon kanssa, joka mahdollistaisi tunnistamisen.¹²⁰

Rikoksen tunnusmerkistö ei täyty, jos toisen tietojen käyttö on vähäistä tai jos ei ole vaaraa tosiasialliseen erehtymiseen. Tästä on mainittu erikseen satiiri.¹²¹ Nykyään on myös tavallista käyttää internetissä nimimerkkiä tai muuta aliasta. Taustalla voi olla rikollista toimintaa, mutta myös täysin vaaratonta toimintaa, esimerkiksi silloin kun ei halua paljastaa omaa henkilöllisyyttä sosiaalisessa mediassa. Jälkimmäisissä tapauksissa harvoin otetaan toisen identiteettiä käyttöön vaan piilotetaan oma.¹²² Teko ei ole rangaistava, jos erehdyttämistarkoitus

¹¹⁷ Asianomistajarikos tarkoittaa sitä, että virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä, jos asianomistaja ei ole esittänyt syyttämispyyntöä. Näistä esimerkkinä se, että kyseessä on vähäinen rikos, joiden syytteeseen panoon ei katsota olevan yleistä intressiä, jos asianomistaja ei ole aloitteellinen asiassa. Ks. esim. Koskinen 2008, 76.

¹¹⁸ HE 232/2014 vp, 5.

¹¹⁹ Koskinen 2008, 33.

¹²⁰ HE 232/2014 vp, 36-37.

¹²¹ HE 232/2014 vp, 37.

¹²² SOU 2013:85, 189-190.

puuttuu tai teon tarkoituksena on esittää kommentti anonyymisti. Oleellista identiteettivarkauksissa olisi se, erehdytetäänkö kolmatta luulemaan tietojen käyttäjää toiseksi ja onko konkreettisessa tilanteessa ollut erehtymisen vaaraa. Teon pitäisi myös aiheuttaa taloudellista tai muuta haittaa. Muu haitta voi olla esimerkiksi asian selvittelyyn menevä aika. Jos henkilön nimissä on luotu valeprofiili sosiaaliseen mediaan, sen poistaminen voi olla hankalaa. Ongelmia voi tuottaa asian selvittäminen valeprofiilin kanssa tekemisissä olleille henkilöille. Heille on saatava tieto siitä, etteivät ole olleet oikeaan henkilöön yhteyksissä. Hallituksen esityksessä mainitaan, että jos erehdyttämiset muodostaisivat yhtenäisen ajallisen ja asiallisen kokonaisuuden, jossa on käytetty saman henkilön tietoja, teko katsottaisiin vain yhdeksi identiteettivarkaukseksi.¹²³

6.1 Identiteettivarkaudet tuomioistuimien ratkaisuisissa

Rikosoikeudellisen vastuun keskeinen edellytys on tunnusmerkistön mukaisuus. Laillisuusperiaate edellyttää, että rangaistava teko on lueteltu yksittäisissä rikostunnusmerkistöissä. Se millaiseksi uusi kriminalisointi muodostuu lakiin, on kriminaalipoliittinen ja osin lakiteknen tarkoituksenmukaisuuskysymys. Näihin vaikuttavat myös rikosoikeuden yleisistä periaatteista esimerkiksi riittävän täsmällisyyden vaatimus.¹²⁴

Rikoslain mukaan identiteettivarkaudessa seuraavien tunnusmerkkien täytyy olla toteutunut, jotta voidaan puhua identiteettivarkausrikoksesta: Henkilö on erehdyttänyt kolmatta osapuolta, hän on käyttänyt oikeudettomasti toisen henkilötietoja, tunnistetietoja tai muuta vastaavaa yksilöivää tietoa sekä henkilö on aiheuttanut vähäistä suurempaa haittaa sille, jota tieto on koskenut.

Identiteettivarkaudet liittyvät usein johonkin toiseen rikokseen. Näistä yleisimmin identiteettivarkaudet löytyvät petosten, törkeiden petosten ja petosten yritysten yhteydestä. Seuraavaksi tässä opinnäytetyössä käsitellään eri käräjäoikeuksien tuomioita, joissa on ollut rikosnimikkeenä identiteettivarkaudet. Esimerkkituomioita on saatu Vantaan, Helsingin ja Pohjois-Savon käräjäoikeuksista.

6.1.1 Hyödyn tavoittelu identiteettivarkaudella

Opinnäytetyössä käsiteltiin aiemmin identiteettivarkauksien erilaisia muotoja. Tässä luvussa esitellään käytännön esimerkkejä erilaisista identiteettivarkauksien muodoista käräjäoikeuksien tuomioiden kautta. Tässä luvussa käsitellään ensin hyötymistarkoituksessa tehtyjä identiteettivarkauksia.

¹²³ HE 232/2014 vp, 37.

¹²⁴ Koskinen 2008, 33.

Esimerkki 1

Vantaan kärjäoikeuden rikosasia R 16/920. Syytekohtina tässä rikosasiassa olivat identiteettivarkaus ja kaksi petosta.¹²⁵ Näiden petosten kulkua vertaamalla saa hyvän kuvan siitä, milloin identiteettivarkaus tulee kyseeseen petosta tehdessä ja milloin ei ole kyse identiteettivarkaudesta. Kuten opinnäytetyössä aiemmin mainittiin, rikos on rangaistava teko, joka on tunnusmerkistön mukainen, oikeuden vastainen sekä teosta tulee ilmi henkilön syyllisyys¹²⁶. Jos nämä kaikki kohdat toteutuvat, voidaan rikoksesta tuomita.

Ensimmäisessä petoksessa vastaaja on yhdessä tuntemattomaksi jääneen henkilön kanssa hankkiakseen itselleen oikeudetonta taloudellista hyötyä erehdyttänyt postikonttorin henkilökuntaa luovuttamaan itselleen aiemmin tilatun paketin verkkokauppa A:sta, jossa on ollut Playstation 4 -merkkinen ja 419,99 euron arvoinen pelikonsoli. Paketin on tilannut verkkokaupasta tuntemattomaksi jäänyt henkilö, joka on käyttänyt asianomistaja P:n henkilötietoja, niin että lasku on osoitettu asianomistaja P:lle mutta noutajaksi on ilmoitettu vastaaja. Saatuaan paketin ja luovutettuaan sen tuntemattomaksi jääneelle henkilölle, vastaaja on saanut 70 euron palkkion. Pelikonsolin arvo on jäänyt verkkokauppa A:n vahingoksi.¹²⁷

Vastaaja mainitsi esitutkinnassa, että tämä ensimmäinen petos tapahtui Tor-verkon keskustelupalstan kautta saatuna työnantona. Hän ei itse käyttänyt asianomistaja P:n tietoja paketin tilaamiseen, mutta vastaaja oli tietoinen siitä, miten asiankulku on tapahtunut. Kärjäoikeus katsoi ensimmäisen syytekohtan osalta vastaajan syylliseksi petokseen. Ottaen huomioon olosuhteet, joissa vastaaja on noutanut paketin, hänen on täytynyt ymmärtää erehdyttävänsä postikonttorin henkilökuntaa yhdessä valtakirjan tehneen henkilön kanssa. Vastajaa ei kuitenkaan tuomittu identiteettivarkaudesta, koska hänen ei voitu näyttää käyttäneen toisen henkilön henkilötietoja petoksessa. Vastaajan esitutkinnassa kertomaa voitiin pitää totena.¹²⁸

Toinen petoksista tapahtui urkkimalla asianomistaja K:n henkilötiedot sosiaalitoimiston tietokoneelta. Näitä henkilötietoja käytettiin erehdyttämään kolmatta osapuolta, verkkokauppa A:n henkilökuntaa. Vastaaja sai solmittua sopimuksen Playstation 4 -merkkisen ja 419,70 euron arvoisen pelikonsolin kau-

¹²⁵ Vantaan kärjäoikeus 21.7.2016 R 16/920.

¹²⁶ Frände 2012, 1-3.

¹²⁷ Vantaan kärjäoikeus 21.7.2016 R 16/920.

¹²⁸ Ibid.

pasta. Vastaja noutaisi pelikonsolin postikonttorista, mutta lasku olisi osoitettu asianomistaja K:lle. Tilattuaan ja noudettuaan pelikonsolin, vastaja ei maksanut kauppahintaa eikä hänellä ollut aikomustakaan sitä maksaa. Vastaja on myynyt tuotteen eteenpäin tuntemattomaksi jääneelle henkilölle ja pitänyt rahat itsellään. Vastaja on aiheuttanut taloudellista vahinkoa verkkokauppa A:lle, jolle pelikonsolin arvo jäi vahingoksi.¹²⁹

Vastaja erehdytti myös verkkokauppa X:n henkilökuntaa käyttämällä asianomistaja K:n henkilötietoja, mutta luopui petoksen yrityksestä verkkokauppa X:än osalta, eikä hakenut tilaamiaan tuotteita postista, vaan paketti palautui verkkokauppa X:lle takaisin. Tämän erehdyttävän tilauksen osalta asianomistaja K:lle on kuitenkin aiheutunut vaivannäköä ja haittaa sekä puhelinsoittojen takia kuluja, joten vastaja on siten aiheuttanut vähäistä suurempaa haittaa asianomistaja K:lle, jota henkilötieto koski.¹³⁰

Jos henkilötietoja on käytetty anastamisen jälkeen, kyseeseen tulee identiteettivarkaus. Tekijän on täytynyt tehdä teko, joka on säädetty rangaistavaksi¹³¹. Tässä rikoksessa tekijä syyllistyi petokseen, mutta häntä ei todettu syylliseksi ensimmäisen petoksen yhteydessä tapahtuneeseen identiteettivarkauteen, koska hänen sanojaan ei ollut syytä epäillä.

Esimerkki 2

Vantaan kärjäoikeuden rikosasia R 16/2831. Tapaus on verkossa tapahtunut petos, jossa identiteettivarkaus on tapahtunut ajoneuvomurron yhteydessä anastetulla ajokortilla. Identiteettivarkaus on tapahtunut, vaikka sen yhteydessä tapahtunut petos oli jäänytkin yrityksen asteelle. Syytekohtana tuomiossa oli petoksen yritys ja identiteettivarkaus.

Vastaja oli saanut haltuunsa asianomistaja O:n ajokortin, joka tältä oli anastettu ajoneuvomurron yhteydessä. Vastaja oli oikeudettomasti käyttänyt asianomistaja O:n henkilötietoja ja erehdyttänyt kolmannen osapuolen, netti-kauppa J:n henkilökuntaa, hankkiakseen taloudellista hyötyä. Vastaja oli saanut solmittua sopimuksia tavaroiden ostamisesta. Tavarat oli lähetetty Postin hakupisteeseen henkilökohtaisesti noudettavaksi, eikä vastaajalla ollut aikomustakaan maksaa tilaamiensa tuotteiden kauppahintaa. Vastajan oli tarkoitus saada tuotteet haltuunsa erehdyttämällä postin hakupisteen henkilökuntaa ja jättää tuotteiden maksaminen asianomistaja O:lle. Petos oli kuitenkin jäänyt

¹²⁹ Vantaan kärjäoikeus 21.7.2016 R 16/920.

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ Frände 2012, 30-32.

yritykseksi, koska asianomistaja O:lle oli tullut Postista ilmoitus saapuneista paketeista. Asianomistaja O oli mennyt Postin noutopisteelle kertomaan, ettei ole tilannut tuotteita, ja että on tapahtunut rikos. Tuotteita ei luovutettu kenellekään eikä laskutusta kohdistettu asianomistaja O:lle. Vastaja on erehdyttäkseen kolmatta osapuolta eli nettikauppa J:tä oikeudettomasti käyttänyt asianomistaja O:n henkilötietoja ja on siten aiheuttanut vähäistä suurempaa haittaa asianomistaja O:lle, jota tieto koskee.¹³²

Tässä tapauksessa identiteettivarkauden määritelmästä voidaan nostaa esille se, että vastaja oli aiheuttanut vähäistä suurempaa haittaa asianomistajalle. Asianomistaja joutui selvittämään tilausta postin noutopisteellä. Kuten hallituksen esityksessä mainittiin identiteettivarkauksien kriminalisoinnista, teosta pitäisi aiheutua joko taloudellista tai muuta haittaa identiteettivarkauden uhrille. Muu haitta voi olla selvittelyyn menevä aika.¹³³ Tämän lisäksi tapauksessa erehdyttiin tietojärjestelmän kautta nettikaupan henkilökuntaa. Vastaja ei ollut suorassa kontaktissa henkilökuntaan, vaan antoi tilauksessa väärät henkilötiedot tietojärjestelmään. Hallituksen esityksessä otettiin tämäkin huomioon, koska monet identiteettivarkauksista tapahtuvat internetin välityksellä¹³⁴. Vastaja myös käytti asianomistajan henkilötietoja oikeudettomasti, mikä on identiteettivarkauden tunnusmerkistön kolmas kohta.

Esimerkki 3

Vantaan kärjäoikeuden rikosasiassa R 16/2637 identiteettivarkautta on käytetty törkeän petoksen tekemiseen.

Vastaja on hankkiakseen oikeudetonta taloudellista hyötyä erehdyttänyt asianomistaja P:tä solmimaan hänen kanssaan sopimuksen autokaupasta, jonka mukaan hän ostaa asianomistaja P:ltä henkilöauton ja maksaa sen saman tien. Vastaja ei maksanut kauppahintaa, eikä hänellä ole ollut aikomustakaan maksaa sitä. Vastaja on esiintynyt asianomistaja I:n nimellä ja saanut auton haltuunsa väärennetyn tilisiirtokuitin perusteella. Asianomistaja P oli erehtynyt luulemaan vastajan maksaneen 9000 euron kauppahinnan, ja luovuttanut henkilöauton vastaajalle. Petos on törkeä, koska sinä on tavoiteltu huomattavaa hyötyä. Petos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, sen tekemisessä on esiinnytty väärällä henkilöllisyydellä sekä samalla on tehty myös identiteettivarkaus ja väärennysrikos. Rikosten kohteena on ollut yksityinen henkilö, jolle tämän hintainen henkilöauto on erityisen arvokas omaisuus. Vastaja on

¹³² Vantaan kärjäoikeus 8.2.2017 R 16/2831.

¹³³ HE 232/2014 vp, 36-37.

¹³⁴ Ibid.

erehdyttääkseen kolmatta osapuolta, asianomistaja P:tä, oikeudettomasti käyttänyt asianomistaja I:n henkilötietoja törkeän petoksen tekemiseksi, ja siten aiheuttanut vähäistä suurempaa haittaa asianomistaja I:lle, jota henkilötieto on koskenut.¹³⁵

Tässä tuomiossa käsiteltiin myös kahta muuten samanlaista törkeää petosta, mutta niissä oli käytetty petoksiin vain väärää henkilöllisyyttä. Tässä törkeässä petoksessa, johon oli käytetty toisen henkilön henkilötietoja, identiteettivarkauden uhrilla ei ollut kuitenkaan korvausvaatimuksia asiaan liittyen.

Esimerkki 4

Vantaan kärjäoikeuden rikosasia R 16/2591. Tässä tuomiossa on useampia syytekohtia liittyen identiteettivarkauteen, väärennykseen ja näiden avulla tehtyjen petosten ja petosten yritysten kanssa. Tässä tuomiossa tulee esille hyvin se, kuinka paljon ja kuinka laajasti vahinkoa identiteettivaras saa aikaan lyhyessäkin ajassa. Tämän vuoksi tuomion kuvailussa on tuotu esille tapahtumien ajat ja paikat, vaikka niitä ei ole tuotu esiin muissa esimerkkituomioissa.

Identiteettivarkauden ensimmäinen rikoskokonaisuus tehtiin 3.3.16-7.3.2016 Vantaalla, Espoossa, Kirkkonummella ja Helsingissä. Vastaaja oli tänä aikana erehdyttääkseen kolmatta osapuolta käyttänyt asianomistaja V:n henkilötietoja ja siten aiheuttanut taloudellista vahinkoa tai ainakin vähäistä suurempaa haittaa asianomistaja V:lle. Asianomistaja V:n henkilötietoja oli käytetty useassa liikkeessä esiintymällä asianomistaja V:n henkilötiedoilla väärennetyllä ajokortilla. Vastaaja ei ole itse omien sanojensa mukaan valmistanut asianomistajan tiedoilla väärennettyä ajokorttia, vaan hankkinut sen toiselta henkilöltä.¹³⁶

Liikkeessä E vastaaja oli saanut myyjän tekemään kanssaan osamaksusopimuksen kahdesta Apple iPhone 6S -merkkisestä matkapuhelimesta, puhelinliittymästä ja muista oheispalveluista sekä luovuttamaan tuotteet itselleen. Saman liikkeen toisessa toimipisteessä vastaaja oli yrittänyt erehdyttää liikkeen henkilökuntaa ja yrittänyt saada solmittua osamaksusopimuksen kolmannesta Apple iPhone 6S -merkkisestä matkapuhelimesta ja puhelinliittymästä. Teko oli jäänyt yrityksen asteelle, koska myyjä oli alkanut epäillä vastaajan henkilöllisyyttä ja vastaaja oli poistunut paikalta. Kolmanneksi kohteekseen vastaaja oli ottanut liikkeen T ja oli erehdyttänyt sen henkilökuntaa saaden myyjän tekemään kans-

¹³⁵ Vantaan kärjäoikeus 24.3.2017 R 16/2637.

¹³⁶ Vantaan kärjäoikeus 15.6.2016 R 16/2591.

saan osamaksusopimuksen kahdesta Apple iPhone 6S -merkkisestä matkapuhelimesta. Vastaja oli käyttänyt neljännessä toimipisteessä yritys G:ssä asianomistaja V:n henkilötietoja ja saanut 4999 euron rahoitussopimuksen, jolla vastaja osti tuotteita. Vastaja on luovuttanut kaikki tuotteet eteenpäin, eikä hänellä ole ollut aikomustakaan maksaa tuotteita tai sopimuksien maksuja.¹³⁷

Vastaja oli tehnyt toisen identiteettivarkauden, jonka ajankohta oli 12.3.2016-14.3.2016 ja tekokokonaisuus tapahtui Espoossa, Vantaalla ja Järvenpäässä. Vastaja on avannut asianomistaja A:n nimissä pankkitilin ja käyttänyt asianomistaja A:n henkilötiedoilla tehtyä ajokorttia tarkoituksenaan erehdyttää sopimuksen toista osapuolta. Asianomistaja A:lle on aiheutunut taloudellista vahinkoa ja vähäistä suurempaa haittaa asian selvittelystä ja omakohtaisen luottokiellon hankkimisesta.¹³⁸

Vastaja oli syyllistynyt petokseen erehdyttämällä yritys S:n henkilökuntaa ja hankkinut asianomistaja A:n henkilötiedoilla 2500 euron tuoteluoton, ja ostanut sillä tuotteita. Vastaja oli hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä erehdyttänyt yritys E:n henkilökuntaan kuuluvaa esittämällä asianomistaja A:n henkilötiedoilla tehdyn väärän tai väärennetyn ajokortin ja saanut näin avattua rahoitussopimuksen, jolla vastaja oli ostanut yritys E:stä elektroniikkaa 3297 euron edestä. Osa tuotteista oli löytynyt vastaajan kotoa ja osa tuotteista oli välitetty eteenpäin. Kolmanneksi vastaja oli yrittänyt erehdyttää yritys G:n henkilökuntaan kuuluvaa esittämällä asianomistaja A:n henkilötiedoilla tehdyn ajokortin ja saanut avattua rahoitussopimuksen, jolla oli yrittänyt ostaa elektroniikkaa yritys G:n myymälästä yhteensä 2398 euron arvosta. Teko on jäänyt yrityksen asteelle, koska yritys G:n myyjä oli havainnut rahoitussopimuksen avaamisen jälkeen ajokortin vääräksi, eikä vastaja ollut saanut ostettua liikkeestä mitään.¹³⁹

Kolmas identiteettivarkaus tapahtui 5.4.2016-7.4.2016 Helsingissä. Vastaja oli oikeudettomasti käyttänyt asianomistaja K:n henkilötietoja ja siten aiheuttanut ainakin vähäistä suurempaa haittaa asianomistaja K:lle. Vastaja oli käyttänyt asianomistaja K:n henkilötiedoilla tehtyä ajokorttia tarkoituksenaan erehdyttää sopimuksen toista osapuolta omasta henkilöllisyydestään.¹⁴⁰

¹³⁷ Vantaan kärjäoikeus 15.6.2016 R 16/2591.

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹ Vantaan kärjäoikeus 15.6.2016 R 16/2591.

¹⁴⁰ Ibid.

Vastaaja oli erehdyttänyt yritys S:n henkilökuntaa esittämällä väärennetyn ajokortin ja saanut näin avattua rahoitussopimuksen, jolla vastaaja oli ostanut yritys S:n myymälästä 11490 euron arvoisen henkilöauton, vaikka vastaajalla ei ole ollut aikomustakaan maksaa rahoitussopimukseen liittyviä maksueriä. Yritys S oli saanut myöhemmin ajoneuvon takaisin vaurioitumattomana. Joka tapauksessa menettelystä on aiheutunut yritykselle taloudellisen vahingon vaara. Petoksessa on tavoiteltu huomattavaa hyötyä ja sitä on myös kokonaisuutena arvioiden pidettävä törkeänä. Vastaaja oli myös erehdyttänyt yritys E:n henkilökuntaa esittämällä asianomistaja K:n henkilötiedoilla tehdyn väärän tai väärennetyn ajokortin ja saanut näin avattua luottosopimuksen, jolla on ostanut yritys E:n myymälästä 2895,20 euron arvosta tuotteita. Osa tuotteista löydettiin ja osa on jäänyt kateisiin.¹⁴¹

Tässä esimerkissä tulee hyvin esiin se, että petoksiin käytetään nykyään paljon toisen henkilötietoja. Tähän on kaksi syytä. Ensimmäinen on se, että luotolla tai osamaksulla ostettaessa edellytetään tavallisesti nuhteetonta maksuhistoriaa. Silloin kun identiteettivarkauksia tehdään taloudellisista syistä, uhreiksi valikoituu yleisemmin henkilöitä, joilla on kohtuulliset tulot ja joilla ei ole maksuhäiriömerkintöjä. Toinen syy toisen tietojen käyttöön rikoksissa on se, että rikostutkinta on vaikeampi toteuttaa, kun rikos on tehty toisen nimissä. Kun toisen tietoja käytetään taloudellisesti hyötymiseen, toisen identiteettiä käytetään mahdollisimman monta kertaa lyhyen ajan sisään, jonka jälkeen identiteetti hylätään. Yleensä näissä tilanteissa identiteettivarkauden uhri herää tapahtuneeseen vasta silloin, kun hänelle alkaa tulla maksumuistutuksia tai maksumerkintöjä. Tässä vaiheessa tavaroita ja lainoja on voitu saada huomattavilla summilla.¹⁴²

Vaikka rikoksissa suurin taloudellinen vahinko tulikin yrityksille, myös asianomistajat halusivat korvauksia aiheutuneista kuluista. Asianomistaja A halusi korvattavan taloudellista vahinkoa 19,95 euroa, mikä on aiheutunut oman luottokiellon asettamisesta. Asianomistaja K vaati, että hänelle korvataan luottokiellon asettamisesta aiheutuneet kulut 19,95 euroa ja asian selvittelykulut 100 euroa. Asianomistaja V:lle korvattiin 800 euroa. Perusteina asiaomistaja mainitsi, että hän on joutunut hakemaan omaehtoisen luottokiellon, joka on hankaloittanut hänen muiden taloudellisten asioidensa hoitamista. Asiaomistajalle on lisäksi aiheutunut ansion-

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² SOU 2013:85, 190-196.

menetystä ja matkakustannuksia rikosilmoitusten tekemisestä ja esitutkintaan osallistumisesta sekä yhteydenotoista palvelun- ja tavarantarjoajiin vastaajan rikosten vuoksi.¹⁴³ Identiteettivarkauden uhri joutuu käyttämään aikaa selvittääkseen tilannetta. Suurimmat haitat olivat juurikin käytännön asioita. Tapauksissa, joissa on tilattu toisen nimissä tavaraa tai otettu lainoja, uhri joutuu näkemään vaivaa korjatakseen tilanteen. Uhri joutuu tekemään rikosilmoituksen ja muita toimenpiteitä välttääkseen maksuhäiriömerkinnät ja muut ongelmat. Lisäksi uhrille tulee myös muita kustannuksia esimerkiksi ansion menetyksestä, selvittelykustannuksista ja vierailuista eri viranomaisten luona matkakustannuksina. Uhrin voi olla vaikea saada tarvitsemiaan lainoja tai luottoja, jos asioiden selvittely on vielä kesken.¹⁴⁴

Esimerkki 5

Helsingin käräjäoikeuden rikosasia R 16/8829. Identiteettivarkaus on tullut ilmi lääkärikäynnin yhteydessä, mutta sen takana on ollut muita syitä kuin taloudellinen hyötymistarkoitus. Asianomistaja K:n henkilötiedoilla oli saatu hankittua väärä lääkemääräys, jonka avulla vastaaja oli saanut huumausaineeksi luokiteltuja lääkeaineita.

Vastaaja oli erehdyttääkseen kolmatta osapuolta käyttänyt asianomistaja K:n henkilötietoja ja aiheuttanut asianomistaja K:lle vähäistä suurempaa haittaa. Vastaaja on erehdyttänyt lääkäreitä G ja E esiintyen asianomistaja K:na, ja saanut lääkärin kirjoittamaan asianomistaja K:n henkilötietoihin perustuvan ja siten virheellisen lääkemääräyksen hankkiakseen huumausaineeksi luokiteltuja lääkeaineita (Diapam 10 mg -tabletteja sekä Tenox 20 mg -tabletteja).¹⁴⁵

Joku voi hyödyntää toisen henkilöllisyyttä, koska se itsessään voi antaa jo jotain hyötyä¹⁴⁶. Tässä tapauksessa vastaaja oli hyötynyt toisen henkilöllisyydestä saamalla lääkärin antamaan huumausaineeksi luokiteltujen lääkkeiden reseptejä käyttöönsä.

6.1.2 Vahingoittamistarkoituksessa tehty identiteettivarkaus

Esimerkki 1

Pohjois-Savon käräjäoikeuden rikosasia R 16/671. Tuomio on vahingoittamistarkoituksessa tehdystä identiteettivarkauksesta, ja se on tehty nuorena henkilönä¹⁴⁷.

¹⁴³ Vantaan käräjäoikeus 15.6.2016 R 16/2591.

¹⁴⁴ SOU 2013:85, 195.

¹⁴⁵ Helsingin käräjäoikeus 7.4.2017 R 16/8829.

¹⁴⁶ SOU 2013:85, 189.

¹⁴⁷ Rikosoikeudellinen vastuu alkaa vasta, kun tekijä on teon hetkellä täyttänyt 15 vuotta. Siinä jos on rikoksen tekohetkellä alle 15-vuotias, asia tulee harvoin tuomioistuimen tutkittavaksi. Nuori rikoksesta epäilty on 15-20 -vuotias. Ks. Frände 2012, 168, 328, 363.

Vastaaja oli tehnyt Ask.fm -sivustolle¹⁴⁸ vastaaja S:n nimellä ja kuvalla varustetun valeprofiilin, jossa vastaaja oli kirjoittanut halventavasti cheerleader-joukkueen jäsenistä ja seuran toimihenkilöistä. Asianomistaja S oli saanut tietää hänen nimissään olevasta valeprofiilista valmentajiensa kautta. Asianomistaja oli tuntenut ahdistusta, koska muut olivat luulleet hänen olevan halventavien kirjoitusten takana, eikä hän ollut tiennyt, miten profiilin voisi poistaa.¹⁴⁹

Vastaajan mukaan hän ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa tapahtumasta, koska oli tekohekellä ollut 14-vuotias. Valeprofiili oli kuitenkin ollut vielä vastaajan ylläpitämänä 19.8.2015-19.9.2015, jolloin hän oli jo täyttänyt 15 vuotta. Valeprofiili oli edelleen olemassa, kun identiteettivarkaus 4.9.2015 kriminalisoitiin. Vaikka profiilin luontihetkellä tekoa ei vielä ollut kriminalisoitu, sen olemassaolo vastaajan rikosoikeudellisen vastuun alettua johti syytteeseen ja tuomioon. Vastaaja tuomittiin nuorena henkilönä tehtyyn identiteettivarkauteen¹⁵⁰. Kuten opinnäytetyössä aiemmin mainittiin¹⁵¹, identiteettivarkaus vahingoittamistarkoituksessa voi usein liittyä nettikiusaamiseen. Sosiaaliseen mediaan kirjoitettua voidaan jakaa ja jättää internetiin määräämättömäksi ajaksi. Tällainen nettikiusaaminen, josta on vaikea päästä eroon, voi aiheuttaa entistä suurempaa kärsimystä kohteelleen.¹⁵²

Esimerkki 2

Helsingin käräjäoikeuden rikosasia R 16/7311. Tämä on myös täysin vahingoittamistarkoituksessa tehty identiteettivarkaus.

Vastaaja on erehdyttäkseen kolmatta osapuolta käyttänyt oikeudetta asianomistaja G:n henkilötietoja ja siten aiheuttanut hänelle vahinkoa ja vähäistä suurempaa haittaa. Vastaaja oli lähettänyt asianomistaja G:n nimissä kolmansien henkilöiden työsähköposteihin useita satoja roskapostiviestejä. Asianomistajan nimissä myös laadittiin seuranhakupalstoille ilmoituksia hänen tiedoiltaan. Asianomistajan nimissä tilattiin useita sanoma- ja aikakausilehtiä hänen kotiosoitteeseensa sekä annettiin palautteita palveluista eri tahoille. Vastaaja myös tilasi kymmenien tuhansien eurojen edestä tuotteita eri musiikkiliikkeistä sekä varasi huviloita ja ravintoloita Suomessa ja ulkomailla asianomistaja G:n

¹⁴⁸ Ask.fm on latvialainen, vuonna 2010 perustettu palvelu, jossa nuoret kommentoivat anonyymisti toisia käyttäjiä. Tämä kommentointi saattaa joskus olla loukkaavaa. Forss 2014, 13.

¹⁴⁹ Pohjois-Savon käräjäoikeus 6.6.2016 R 16/671.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Identiteettivarkauksien muotoja käsiteltiin opinnäytetyön luvussa 5.1.

¹⁵² Forss 2014, 36.

nimissä. Vastaja myös laittoi internettiin asianomistaja G:n auton myyntiin sekä lähetti tämän nimissä työnhakuilmoituksia mm. Alkoon.¹⁵³

Nämä tapahtumat sijoittuivat 4.1.2016-16.5.2016 ajanjaksolle. Vastaja tuomittiin sakkorangaistukseen yhdestä identiteettivarkaudesta. Sakkorangaistus koostui 50 päiväsakosta ja oli yhteensä 1250 euroa.¹⁵⁴

Vahingoittamistarkoituksessa tehtyjen identiteettivarkauksien yhteydessä voidaan myös syyllistyä muihin rikoksiin. Näitä ovat esimerkiksi kunnianloukkaus, laiton uhkaus tai yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen. Vahingoittamistarkoituksessa tehtyjen identiteettivarkauksien kohteesta voidaan esimerkiksi tehdä sosiaaliseen mediaan profiili, jonka kautta haukutaan muita henkilöitä. Tämä voi aiheuttaa loukatulle vahinkoa, kärsimystä tai häneen kohdistuvaa halveksuntaa. Kiusaamiseen liittyviä identiteettivarkauksia ovat valeprofiilien lisäksi esimerkiksi toisen nimissä tehdyt seuranhakuilmoitukset tai myynti-ilmoitukset, jotka johtavat ei-toivottuihin yhteydenottoihin, ja joiden selvittäminen vie aikaa.¹⁵⁵

6.2 Identiteettivarkaudet tilastollisesti Suomessa

Identiteettivarkaudet tulivat rikoslaissa rangaistaviksi 4.9.2015. Kriminalisoinnin jälkeen tapahtuneita identiteettivarkauksia tarkastellaan opinnäytetyössä seuraavaksi tilastollisesti. Tässä luvussa käytetyt tilastot on saatu Tilastokeskukselta. Tilastokeskus tuottaa valtaosan Suomen virallisista tilastoista ja on ainoa suomalainen viranomainen, joka on perustettu tilastointia varten¹⁵⁶. Opinnäytetyössä on saatu tilastoja Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannoista sekä henkilökohtaisena tiedoksiantona Tilastokeskukselta sähköpostitse.

Taulukossa 1 on ennakkotiedot poliisin tietoon tulleista identiteettivarkauksista vuosilta 2015-2017 kuukausitasolla¹⁵⁷. Tilastokeskuksesta saadun taulukon arvot kertovat, kuinka monta identiteettivarkautta poliisille on tullut tietoon vuodesta 2015 alkaen kuukausittain. Vuositasolla identiteettivarkauksien lukumäärää ei voida kunnolla verrata, koska ainoastaan vuodesta 2016 on saatavilla koko vuoden tilasto.

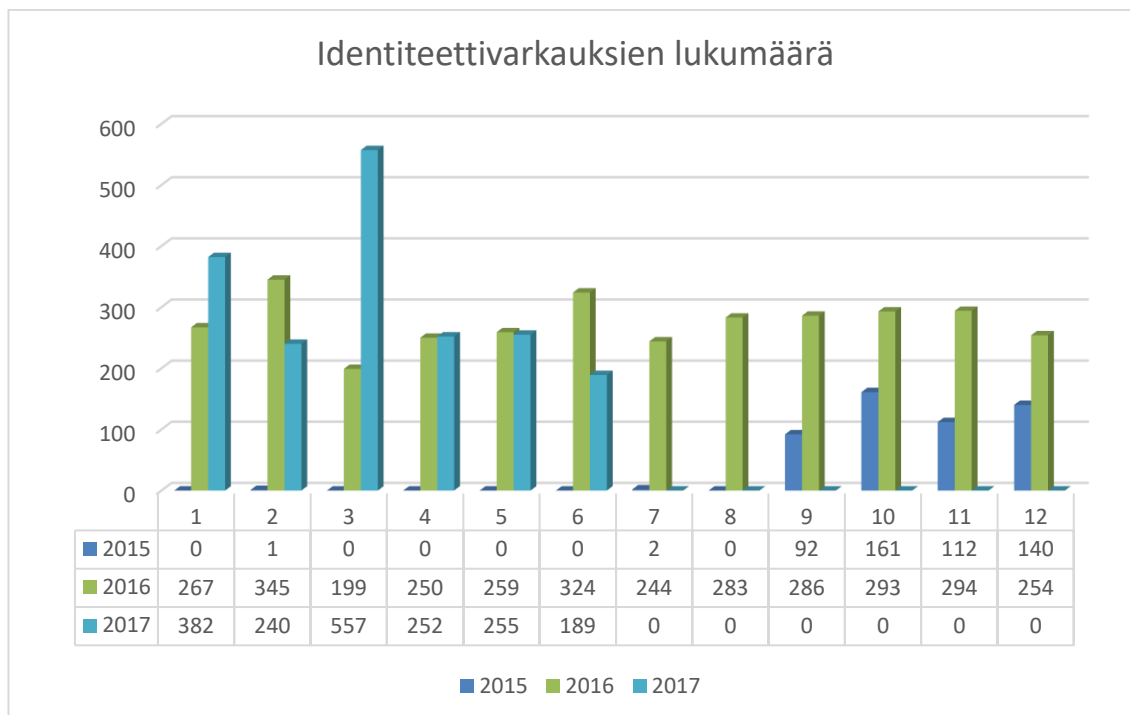
¹⁵³ Helsingin käräjäoikeus. Haastehakemus rikosasiassa R 16/7311.

¹⁵⁴ Turunen 2017.

¹⁵⁵ Forss 2014, 94-95.

¹⁵⁶ Tilastokeskus 2016.

¹⁵⁷ Tuominiemi 2017.

Taulukko 1: Poliisin tietoon tulleet identiteettivarkaudet vuosilta 2015-2017.¹⁵⁸

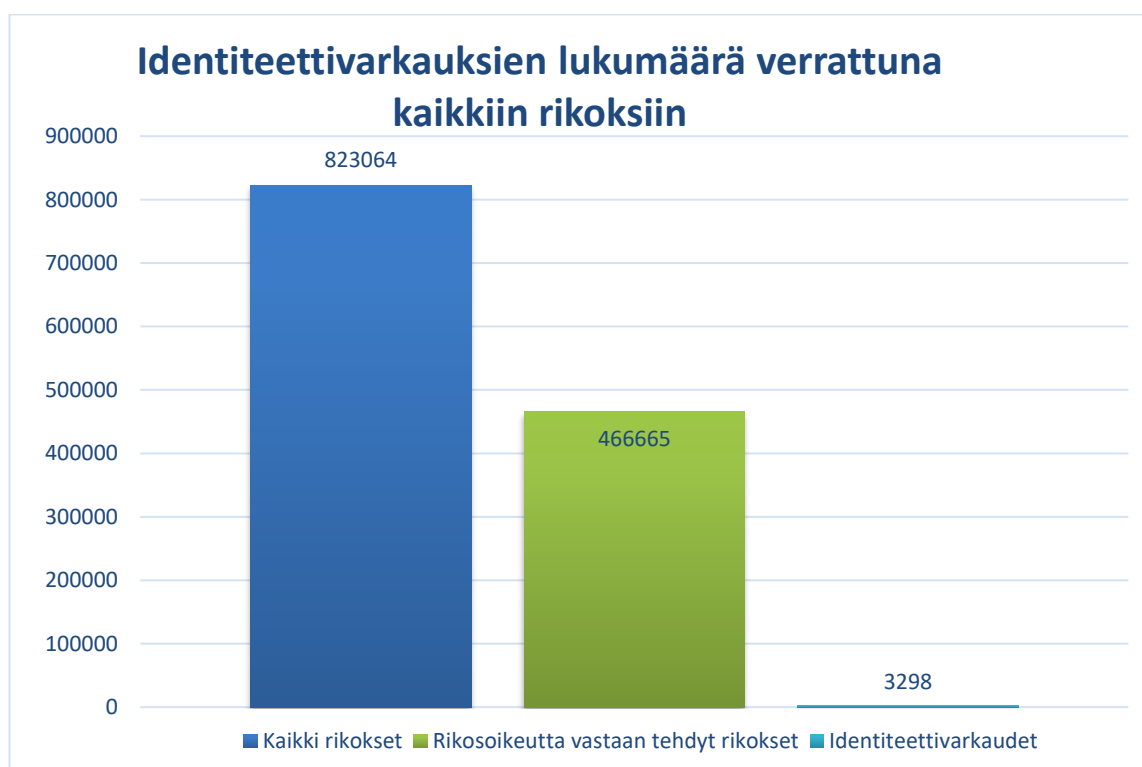
Tilastoista huomaa kuitenkin sen, että vuonna 2015 on ollut suhteellisen vähän identiteettivarkauksia verrattuna loppuvuoteen 2016. Vuoden 2015 viimeisellä neljänneksellä on ollut yhteensä 505 identiteettivarkautta kun vuoden 2016 vastaava luku on ollut 1127. Prosentuaalinen kasvu vuoden viimeisellä vuosineljänneksellä on ollut noin 123 %. Vuonna 2015 lukumäärällisesti suurin kuukausi on lokakuu, jolloin tietoon on tullut 161 identiteettivarkautta. Vuoden 2015 tilastossa poikkeavaa on se, että myös helmikuulle ja heinäkuulle on merkitty poliisin tietoon tulleet identiteettivarkauksia kolme kappaletta, vaikka teko tuli rikoslaisa rangaistavaksi vasta 4.9.2015. Nämä ovat osa isompaa rikoskokonaisuutta, jossa on tutkinnan edetessä huomattu, että rikokseen on liittynyt myös identiteettivarkaus. Tilaston epäselvyyttä selittää se, että poliisilla ei ole järjestelmissä teknistä varmennetta sille, että tietty rikosta ei voida kirjata tapahtuneeksi ennen rikoksen kriminalisointia¹⁵⁹.

Vuoden 2016 identiteettivarkauksien ennakkotiedoissa näkyy, että identiteettivarkauksia on tullut poliisin tietoon tasaisesti, tavallisesti yli 200 rikosta joka kuukausi. Vain helmikuussa ja kesäkuussa summa on ylittänyt 300 rikosta. Vähiten identiteettivarkauksia tapahtui vuoden 2016 maaliskuussa, jolloin poliisin tietoon tuli 199 rikosta.

¹⁵⁸ Tuominiemi 2017. Kaavio pohjautuu sähköpostissa saatuun taulukkoon (liite 1)

¹⁵⁹ Haapakangas 2017.

Vuoden 2017 identiteettivarkauksien lukumäärät on saatu ensimmäisen kuuden kuukauden ajalta. Toisin kuin vuonna 2016, maaliskuu on ollut toistaiseksi vuoden 2017 vilkkain kuukausi identiteettivarkauksien suhteen, kun tietoon on tullut 557 identiteettivarkautta. Poliisin ennakkotiedot identiteettivarkauksien lukumäärästä ovat enimmäkseen tasaisia. Taulukossa ei ole suurempia poikkeuksia lukuun ottamatta vuoden 2017 maaliskuuta. Verrattaessa vuoden 2016 ensimmäisten kuuden kuukauden 1644 rikosta, vuoden 2017 ensimmäisen kuuden kuukauden lukumäärään 1875, on havaittavissa pientä nousua. Kuuden kuukauden ajanjaksolla poliisin tietoon tulleiden identiteettivarkauksien lukumäärä on kasvanut 14 %. Koska vuoden 2016 viimeisen vuosineljänneksen lukumäärät ovat kasvaneet vuoden 2015 viimeiseen vuosineljännekseen verrattuna, voidaan puhua identiteettivarkauksien lukumäärällisestä kasvusta sen kriminalisoinnin jälkeen.

Kuva 2: Poliisin tietoon tulleiden identiteettivarkauksien lukumäärä verrattuna muihin rikoksiin vuonna 2016¹⁶⁰

Identiteettivarkauksien määrä on pieni verrattuna kaikkiin rikoksiin ja rikoslilla rangaistaviin tekoihin vuonna 2016. Identiteettivarkauksien prosentuaalinen osuus kaikista rikoksista vuositasolla oli 0,4 % ja rikosoikeutta vastaan tehtyihin rikoksiin verrattuna 0,7 %.

¹⁶⁰ Tuominiemi 2017. Kaavio pohjautuu sähköpostissa saatuun taulukkoon (liite 1)

Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannoista löytyvät lopulliset vuositasolle lasketut tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittämismäärät poliisilaitoksittain. Tietokannan tiedot on jaettu 12 poliisilaitokseen, jonka lisäksi keskusrikospoliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos ovat omina tietoinaan. Näistä kahdesta taulukosta näkee myös sen, kuinka hyvin identiteettivarkauksia on selvitetty ja viety eteenpäin syyttäjälle sekä identiteettivarkauksien tekijöiden lukumäärää verrattuna identiteettivarkauksien kokonaislukumäärään poliisilaitoksittain.

	Identiteettivarkauksien määrät poliisilaitoksittain 2015															
	Keskusrikospoliisi	Helsingin poliisilaitos	Länsi-Uudenmaan poliisilaitos	Itä-Uudenmaan poliisilaitos	Hämeen poliisilaitos	Kaakkois-Suomen poliisilaitos	Lounais-Suomen poliisilaitos	Sisä-Suomen poliisilaitos	Pohjanmaan poliisilaitos	Itä-Suomen poliisilaitos	Oulun poliisilaitos	Lapin poliisilaitos	Ahvenanmaan poliisilaitos	Tulli	Rajavartiolaitos	Kaikki yhteensä
Poliisiin tietoon tulleet identiteettivarkaudet	0	216	34	38	14	14	34	48	17	35	59	9	0	0	0	518
Selvitetyt identiteettivarkaudet	0	11	1	5	0	0	0	3	1	5	1	2	0	0	0	29
Syyttäjälle ilmoitetut identiteettivarkaudet	0	11	1	5	0	0	0	2	1	4	1	2	0	0	0	27
Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt	0	13	1	6	0	0	0	3	2	5	1	2	0	0	0	33

Taulukko 2: Identiteettivarkaudet poliisilaitoksittain vuonna 2015¹⁶¹

Yllä olevaan taulukkoon on kerätty Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannasta tiedot vuoden 2015 osalta poliisiin tietoon tulleista identiteettivarkaus-rikosnimikkeellä kulkevista rikoksista. Identiteettivarkaus kriminalisoitiin vuoden 2015 syyskuussa. Vuotta ei voida lukumäärällisesti verrata 2016 vuoden lukuihin, koska neljän kuukauden lukumäärä ei ole verrattavissa koko vuoden lukuihin. Taulukosta kuitenkin selviää se, että poliisiin tietoon tulleista identiteettivarkauksista selvitettiin noin 5,6 %. Syyttäjälle ilmoitettiin 5,2 % tietoon tulleista identiteettivarkauksista, joka oli lukumäärällisesti 2 rikosta vähemmän kuin selvitettyt identiteettivarkaudet. Huomionarvoista on se, että selvitettyihin 29 identiteettivarkauteen syylliseksi epäiltiin 33 henkilöä. Se on lukumäärällisesti enemmän kuin selvitettyjä rikoksia, joten tekijöitä on poliisin mukaan ollut useampia joissakin rikoksissa.

Alla olevassa taulukossa on poliisilaitoksittain 2016 vuoden vastaavat lukumäärät. Toisin kuin edellisenä vuonna, vuonna 2016 selvitettiin poliisiin tietoon tulleista identiteettivarkauksista

¹⁶¹ Tilastokeskus 2017a.

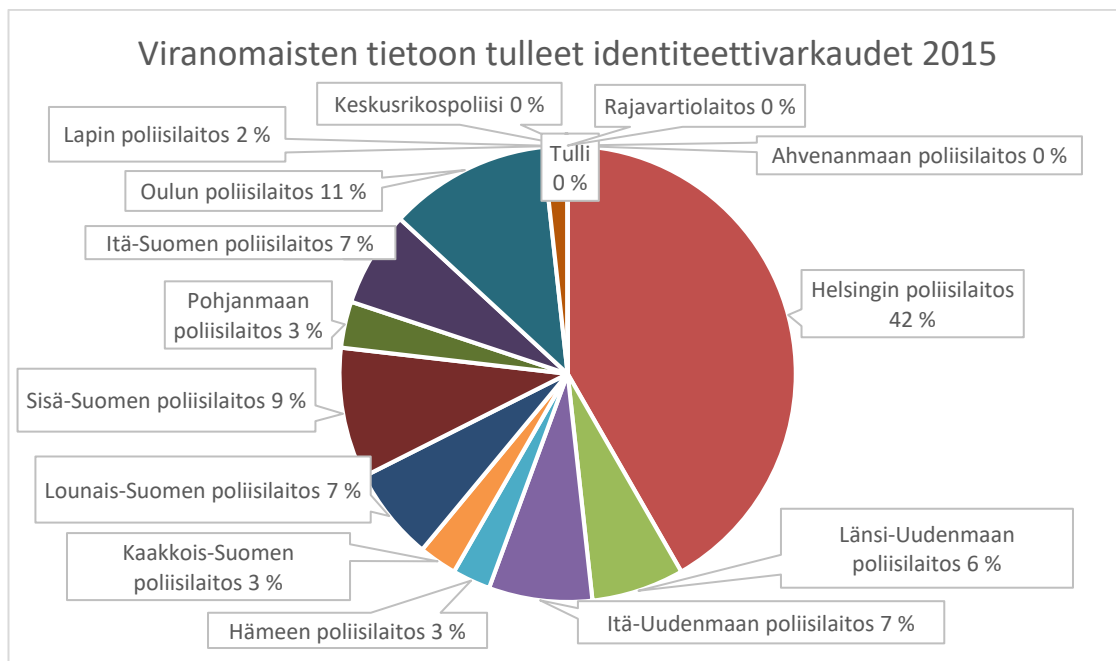
jo 29 % ja syyttäjälle tapauksista eteni 27,4 %. Samoin kuin edellisenä vuonna, rikoksesta epäiltyjä on lukumäärällisesti enemmän kuin selvitettyjä rikoksia. 2016 identiteettivarkauksista epäiltiin 1178 henkilöä, kun selvitettyjen rikosten lukumäärä oli 958 kappaletta.

	Identiteettivarkauksien määrät poliisilaitoksittain 2016															
	Keskusrikospoliisi	Helsingin poliisilaitos	Länsi-Uudenmaan poliisilaitos	Itä-Uudenmaan poliisilaitos	Hämeen poliisilaitos	Kaakkois-Suomen poliisilaitos	Lounais-Suomen poliisilaitos	Sisä-Suomen poliisilaitos	Pohjanmaan poliisilaitos	Itä-Suomen poliisilaitos	Oulun poliisilaitos	Lapin poliisilaitos	Ahvenanmaan poliisilaitos	Tulli	Rajavartiolaitos	Kaikki yhteensä
Poliisiin tietoon tulleet identiteettivarkaudet	69	1047	322	398	166	114	209	385	132	164	234	67	1	0	0	3308
Selvitetyt identiteettivarkaudet	44	281	109	84	15	29	68	120	62	48	90	8	0	0	0	958
Syyttäjälle ilmoitetut identiteettivarkaudet	44	275	103	79	14	28	60	115	49	46	88	7	0	0	0	908
Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt	53	365	138	94	16	38	80	136	69	55	127	7	0	0	0	1178

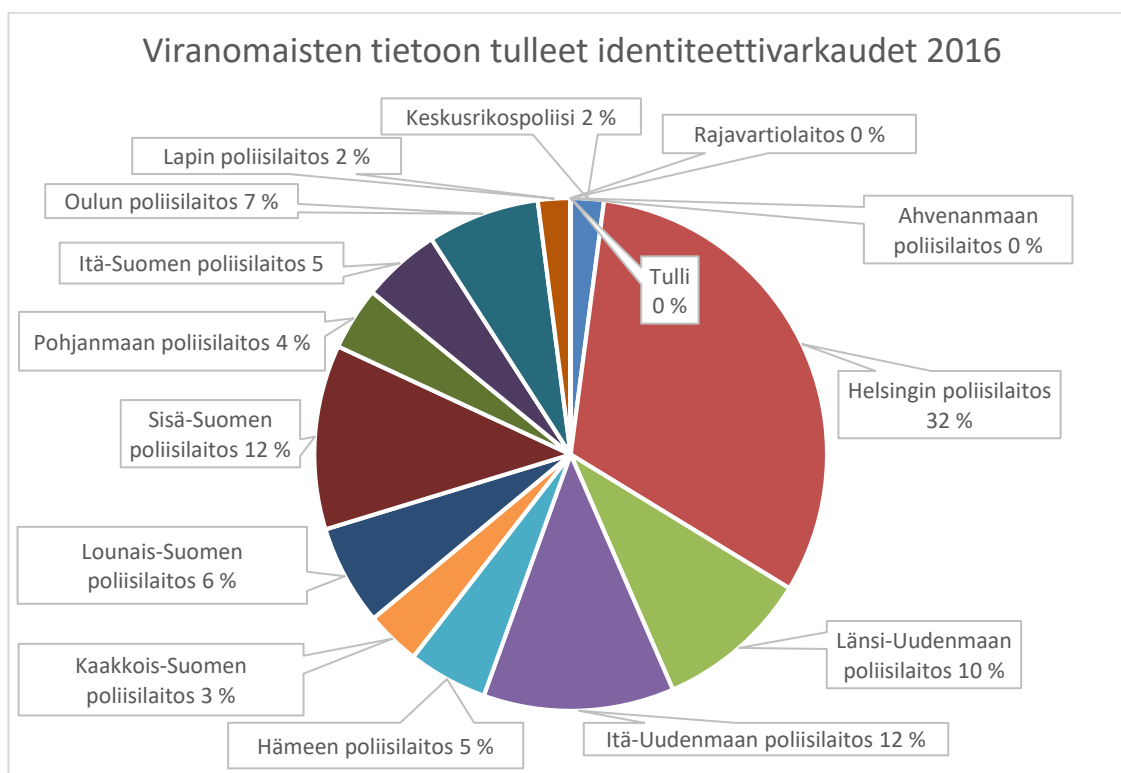
Taulukko 3: Identiteettivarkaudet poliisilaitoksittain vuonna 2016¹⁶²

Taulukoiden avulla saadaan myös kuvaa siitä, millaisia eroja Suomessa on identiteettivarkausrikosten suhteen alueellisesti vuosien 2015 ja 2016 välillä. Kumpanakin vuonna Helsingin poliisilaitoksen osuus oli suurin. Vuonna 2015 Helsingin poliisilaitoksen osuus oli 42 % tietoon tulleista identiteettivarkauksista ja vuonna 2016 osuus oli 32 %. Vuonna 2015 poliisiin tietoon tulleista identiteettivarkauksista 56 % keskittyi Uudellemaalle. Seuraavana vuonna luku oli pienentynyt muutamalla prosenttiyksiköllä, ollen 53 %.

¹⁶² Tilastokeskus 2017a.

Kuva 3: Viranomaisten tietoon tulleet identiteettivarkaudet 2015¹⁶³

Kuva 4: Viranomaisten tietoon tulleet identiteettivarkaudet 2016¹⁶⁴

¹⁶³ Tilastokeskus 2017a.

¹⁶⁴ Ibid.

Kuviot antavat jonkinlaisen kuvan siitä, minne identiteettivarkausrikokset ovat painottuneet ja auttavat arvioimaan maakuntatasolla¹⁶⁵ identiteettivarkauksien lukumäärää asukaslukuun verrattuna. Seuraavaan taulukkoon on kerätty tietoa joidenkin alueiden asukaslukumäärästä, joita verrataan alueella tapahtuviin identiteettivarkauksiin. Se antaa hiukan paremmin tietoa siitä, ovatko identiteettivarkaudet yleisempiä tietyillä alueilla vai vaikuttavatko alueen asukasmäärät tilastoihin.

Alue	Alueen asukaslukumäärä	Alueen asukkaiden prosenttiosuus koko Suomen asukasmäärästä (5 503 297)	Tapahtuneiden identiteettivarkauksien lukumäärä alueella	Identiteettivarkauksien määrä per 10 000 asukasta
Helsinki	635 181	11,5	1047	16,5
Uusimaa	1 638 293	29,8	1767	10,8
Sisä-Suomi (Pirkanmaa ja Keski-Suomi)	785 552	14,3	385	4,9

Taulukko 4: Identiteettivarkauksien esiintyminen alueittain verrattuna asukaslukuun¹⁶⁶

Kun identiteettivarkauksien lukumäärää verrataan alueiden asukaslukuun, erot eivät ole enää niin suuria toisiinsa nähden, mutta antavat vastaavanlaista tietoa. Esimerkiksi yksistään Helsingissä asui vuoden 2016 lopussa 635 181 asukasta. Tämä oli vuonna 2016 11,5 % koko Suomen asukasluvusta. Jos Helsingin asukasmäärää verrataan vuonna 2016 Helsingin poliisilaitoksen tietoon tulleisiin 1047 identiteettivarkauteen, niitä esiintyi noin 17 kappaletta 10 000 ihmistä kohden. Koko Uusimaan asukasmäärä oli 1 638 293. Tähän lukuun verrattuna 1767 identiteettivarkautta Uudellamaalla oli noin 11 kappaletta 10 000 ihmistä kohden. Uudenmaan identiteettivarkauksien yleisyys on tälläkin tavalla laskettuna reilusti suurempi kuin muualla. Uudenmaan jälkeen seuraavaksi eniten poliisin tietoon tulleita identiteettivarkauksia tuli Sisä-

¹⁶⁵ Poliisipiirit on jaoteltu maakunnittain. Maakuntien alueista Lapilla ja Ahvenanmaalla on omat poliisipiirinsä. Uudenmaan maakunta on jaettu kolmeen eri poliisipiiriin: Helsinkiin, Itä-Uusimaahan ja Länsi-Uusimaahan. Sen sijaan jotkin poliisipiirit sisältävät useampien maakuntien alueet. Oulun poliisipiiri sisältää Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnat. Pohjanmaan poliisipiiriin kuuluvat Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnat. Itä-Suomen poliisipiiriin kuuluvat Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon maakunnat. Kaakkois-Suomen poliisipiiriin kuuluvat Etelä-Karjala ja Kymenlaakson maakunnat. Sisä-Suomen poliisipiiriin kuuluvat Pirkanmaan ja Keski-Suomen maakunnat. Hämeen poliisipiiriin Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakunnat. Lounais-Suomen poliisipiiriin Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakunnat. Poliisi 2017.

¹⁶⁶ Tilastokeskus 2017c; Tilastokeskus 2017b; Tilastokeskus 2017a; Poliisi 2017.

Suomen poliisilaitoksen piirissä. Tämä poliisipiiri käsitti Pirkanmaan ja Keski-Suomen maakunnat. Tämän alueen yhteenlaskettu asukasluku vuonna 2016 oli 785 552 asukasta. Identiteettivarkauksia tuli ilmi 385, joka on viisi identiteettivarkautta 10 000 asukasta kohden.¹⁶⁷

7 Identiteettivarkaudet Ruotsissa

Myös Ruotsissa identiteettivarkaudet haluttiin kriminalisoida omana rikosnimikkeensä, koska ihmisten identiteettitietojen luvaton käyttö oli kasvava trendi koko 2000-luvun¹⁶⁸. Ruotsissa ilmoitettujen petosten määrä vuonna 2010 oli 116100 ja vuonna 2014 lukumäärä jo noin 156100. Varmaa tietoa ei ole, kuinka monta näistä on tehty kaapatulla identiteetillä, mutta arvio on suuri.¹⁶⁹ Poliisin mukaan tapaukset eivät olleet harvinaisia ja ne lisääntyivät koko ajan¹⁷⁰.

Ruotsin hallitus tekee aloitteet useimmista lakiesityksistä Ruotsin valtiopäiville, jotka päättävät uusista laeista. Hallitus voi nimittää erityisen selvittäjän tai useammasta henkilöstä koostuvan komitean tutkimaan lakimuutoksiin liittyviä kysymyksiä ja selvittämään lakimuutoksien tarpeita. Tulokset kerätään raporttiin komiteanmietinnöksi, joka on julkinen ja kaikkien luettavissa.¹⁷¹ Nämä mietinnöt kulkevat nimellä Statens offentliga utredningar (SOU)¹⁷². Ruotsissa on tehty vuosien mittaan useita mietintöjä ja lakiehdotuksia identiteettivarkauksista. Jo vuonna 1994 komiteanmietinnössä SOU 1994:63 otettiin esille se, että toisen identiteetin luvattomasta käytöstä tulisi rangaista¹⁷³. Tämän jälkeenkin useissa ehdotuksissa yritettiin saada aikaan identiteettivarkauksien kriminalisointia, mutta ne eivät tuottaneet tulosta¹⁷⁴.

Ruotsin hallitus päätti vuonna 2012 uudestaan selvittää, onko tarpeen kriminalisoida toisen henkilön identiteettitiedon luvaton käyttö¹⁷⁵. Petokset, jotka tehtiin toisen identiteettitiedoilla, lisääntyivät koko ajan. Yleisin muoto oli hakea toisen henkilön identiteettitiedoilla lainoja, jotka johdettiin omalle tilille. Vuositasolla pelkästään Tukholman alueelta tuli noin 30 000 rikosilmoitusta erityylisten petoksista, identiteettivarkaudella toteutetut mukaan lukien. Petokset olivat Ruotsissa vuonna 2012 neljänneksi suurin rikosmuoto ja niistä varastetulla henkilöllisyydellä toteutetut petokset lisääntyivät koko ajan.¹⁷⁶

¹⁶⁷ Tilastokeskus 2017c; Tilastokeskus 2017b; Tilastokeskus 2017a; Poliisi 2017.

¹⁶⁸ SOU 2013:85, 193-195.

¹⁶⁹ Justitiedepartementet 2016, 9-13.

¹⁷⁰ Datainspektionen 2012, 5-8.

¹⁷¹ Regeringskansliet 2014, 7-8.

¹⁷² Regeringskansliet 2017.

¹⁷³ SOU 1994:63, 285.

¹⁷⁴ SOU 2013:85, 203-205.

¹⁷⁵ SOU 2013:85, 206-212.

¹⁷⁶ Datainspektionen 2012, 5-8.

Komiteanmietintö, ”Stärkt straffrättsligt skydd för egendom”, julkaistiin joulukuussa 2013. Mietinnössä pohdittiin identiteettivarkauksia ja niihin liittyviä kysymyksiä¹⁷⁷, ja siinä mainitut perusteet identiteettivarkauksien kriminalisoinnille olivat pitkälti samanlaisia kuin Suomessa. Komiteanmietinnössä nostettiin esiin se, että Ruotsin rikosoikeus ei antanut tarvittavaa suojaa identiteettivarkauden uhreille, kun toisen identiteettiä käytettiin laittomasti, mutta samalla ei tapahtunut muuta rikosta. Ennen kriminalisointia pohdittiin sitä, onko identiteettitiedon luvaton käyttö tarpeeksi vakava asia, että sen perusteella voidaan saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen, vai olisiko ollut joku muu tapa ratkaista asia. Komiteanmietinnössä asiaa käsiteltiin esimerkiksi siviilioikeudellisen vahingonkorvauksen näkökulmasta, mutta lopputuloksissa mainittiin, ettei siviilioikeudellinen vahingonkorvaus ei ole riittävä vaihtoehto. Tätä perusteltiin ihmisoikeussopimuksilla. Yksilöllä on oikeus hyvitykseen, kun hänen oikeuksiaan ja vapauksiaan on rikottu. Siviilioikeudellinen kanne ei ole siinä asiassa riittävä. Se ei myöskään anna poliisille mahdollisuuksia tutkia tapahtuneita rikoksia. Rikosoikeus antaa uhrille sekä paremman suojan yksityisyyden loukkaamattomuudelle, että mahdollisuuden puolustaa omia oikeuksiaan.¹⁷⁸

Ruotsissa on viime vuosina keskitytty suojelemaan yhä enemmän yksityisyyttä, joka on perustuslaillinen oikeus. Koska identiteettiä ja henkilöllisyyttä voidaan pitää ihmisen ytimenä, identiteettitiedon luvaton käyttöä pidetään vakavana yksityisyyden loukkauksena. Identiteettivarkauksien kriminalisointi oli siten samassa linjassa yksityisyyden suojaamisen kehityksen kanssa. Lisäksi tutkimuksessa huomioitiin se, että uhrilla on rajalliset mahdollisuudet hoitaa asiat kuntoon yksin. Jos petoksissa asianomistajana olisivat ainoastaan vahinkoa kärsineet tahot kuten nettikaupat, eivätkä yksilöt, joiden tietoja oli käytetty petosten tekemiseen, rikostutkinnassa ei olisi avoimuutta poliisin ja uhrin välillä. Kriminalisointi auttaisi uhria siten, että syyttäjä auttaisi, tutkisi ja ajaisi myös identiteettivarkauden uhrin vaatimuksia prosessissa. Koska uhrille saattaa tulla jo pienestä identiteettivarkaudesta kauaskantoisia taloudellisia vahinkoja ja muita negatiivisia sijaisvaikutuksia, prosessi olisi uhrille helpompi. Komiteanmietinnössä huomioitiin myös se, että koska nämä rikokset eivät ole harvinaisia ja saattavat olla osa systemaattista ja organisoitua rikollisuutta, kriminalisointi toimii myös pelotteena. Poliisilla olisi mahdollisuus puuttua järjestelmälliseen petokseen jo aikaisessa vaiheessa.¹⁷⁹

Toisen identiteettitietojen käyttö rikoksissa voi aiheuttaa identiteettivarkauden uhrille kauaskantoisia ongelmia. Uhri joutuu käyttämään aikaa negatiivisten seurausten mitätöimiseen. Uhrilla ei ole mahdollisuutta selvittää nopeasti, mitä tietoja on käytetty ja miten.¹⁸⁰ Ruotsissa

¹⁷⁷ SOU 2013:85, 4.

¹⁷⁸ SOU 2013:85, 206-212.

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ Justitiedepartementet 2016, 9-13.

ei kuitenkaan haluttu kriminalisoida kaikkea identiteettitiedon käyttämistä, johon ei olla pyydetty erikseen lupaa. Esimerkiksi virastoilla ja yrityksillä voi olla perusteltuja syitä käyttää henkilön tietoja järjestelmissään. Pitkälle menevä henkilö- ja identiteettitietojen suojaaminen aiheuttaisi myös riskejä sanan- ja ilmaisunvapaudelle. Vaikka henkilön yksityiselämän pyhyys ja rikosten estäminen ovat tärkeitä, rajoitusten ei pidä mennä pidemmälle kuin on tarpeen. Kriminalisointi pitää rajata sellaisiin toimiin, joista on tarpeellista rangaista yksityisyyden suojaamiseksi. Kriminalisoinnin pitää jättää mahdollisuus käyttää henkilötietoja laillisissa asiayhteyksissä. Silloin rikosoikeudellinen vastuu tulisi kyseeseen vain, kun käytetään luvattomasti toisen identiteetti- ja henkilötietoja, ja samalla tekijä väittäisi olevansa tämä henkilö. Samalla tekijä aiheuttaisi vahinkoa, haittaa tai seurauksia uhrille.¹⁸¹

Identiteettitiedon luvattomalla käytöllä haluttiin kriminalisoida vain tiettyyn fyysiseen elävään henkilöön liitettyjen tietojen käyttö. Olennaista on se, että erikseen tai yhdessä käytetyt tiedot osoittavat tiettyyn henkilöön ja ovat riittävän selkeitä henkilöön viittaamisessa. Sen lisäksi käytön täytyy olla oikeudetonta eikä siihen ole annettu suostumusta. Suostumusta täytyy arvioida aina tapauskohtaisesti. Identiteettitiedon luvattomaan käyttöön kuuluu myös se, että joku teeskentelee olevansa se, jonka identiteettitietoa käytetään. Tilanteesta ja asiayhteydestä tulee ilmi, onko tarkoitus ollut huijata identiteettitiedoilla. Esimerkiksi satiiri ja parodia jäivät kriminalisoinnin ulkopuolelle, koska sananvapaus on suojeltava arvo. Menettelyn täytyy myös aiheuttaa vahinkoa tai haittaa henkilölle, jonka identiteettitietoja käytetään luvatta.¹⁸²

Ruotsin hallitus teki komiteamietinnön pohjalta oman ehdotuksensa valtiopäiville. Tässä Ruotsin hallituksen ehdotuksessa identiteettivarkauksien rikosnimike sai nimen luvaton identiteetin käyttö¹⁸³. Muita nimivaihtoehtoja olivat identiteettiloukkaus¹⁸⁴ ja identiteettivarkaus¹⁸⁵. Identiteettivarkaus-nimitystä pidettiin liian harhaanjohtavana, vaikka se onkin yleisesti käytössä puhekielessä. Identiteettiä ei oteta kokonaan pois uhrin käytöstä, joten varkaus ei ole sopiva nimitys. Identiteettirikkomus-nimikkeenä ei ollut tarpeeksi selkeä, joten Ruotsissa rikoksen nimikkeeksi tuli luvaton identiteetin käyttö, koska se kuvasi parhaiten rikosta.¹⁸⁶

Laki lisättiin Ruotsin rikosoikeuden Brottsbalkenin (BrB) toisen osion neljänteen kappaleeseen, joka käsittää rikokset vapautta ja rauhaa kohtaan. Pykälä 6b kuuluu suomennettuna

¹⁸¹ SOU 2013:85, 212-215.

¹⁸² Justitiedepartementet 2016, 27-29.

¹⁸³ Olovlig identitetsanvändning

¹⁸⁴ Identitetsintrång

¹⁸⁵ Identitetsstöld

¹⁸⁶ Prop. 2015/16:150, 22.

näin: Se, joka käyttää luvottomasti toisen henkilön identiteettitietoja ja väittää olevansa hän, ja sitä kautta aiheuttaa vahinkoa tai haittaa, tuomitaan luvottomasta identiteetinkäytöstä sakkoihin tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.¹⁸⁷ Identiteettitiedon hankkimista ei kriminalisoitu, eivätkä yrityksetkään saaneet suojaa identiteettivarkauksia kohtaan uudella lainkohdalla. Kriminalisoiduksi tuli ainoastaan oikeudeton identiteettitiedon käyttö, jossa tekijä tekeytyy uhriksi ja aiheuttaa hänelle vahinkoa tai haittaa. Ruotsissa identiteettitiedon luvaton käyttö otettiin rikosoikeuteen 1.7.2016.¹⁸⁸

Kriminalisoinnin jälkeen Ruotsissa raportoitiin vuonna 2017 12 800 luvottoman identiteettitiedon käytön tapausta vuoden ensimmäisellä puolikkaalla. 41 % tapauksista kohdistui yli 18-vuotiaisiin naisiin ja 58 % kohdistui saman ikäisiin miehiin. Ruotsin rikosoikeuden kappaleet 3-7 sisältävät henkilöön kohdistuvat rikokset. Näitä rikoksia oli raportoitu noin 140 000 kappaletta vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Identiteettivarkauksien osuus niistä oli noin 9 %.¹⁸⁹

Ruotsissa on tuomittu myös jo luvottomasta identiteetin käytöstä. Seuraava esimerkki on Ruotsista Linköpingin käräjäoikeudesta. Se on puhtaasti vahingoittamistarkoituksessa toteutettu toisen henkilön identiteetin luvaton käyttö.

Vastaaja oli käyttänyt asianomistaja K:n henkilötietoja 22.2-1.3.2017 välisenä aikana. Vastaaja avasi tilin treffisivustolle asianomistaja K:n tiedoilla, missä oli näkyvissä asianomistajan osoite ja puhelinnumero. Sen vuoksi asianomistaja sai yhteydenottoja tuntemattomilta tekstiviestitse ja puheluilla. Vastaaja tilasi eroottisia elokuvia asianomistajan nimissä. Vastaaja myös tilasi tavaroita asianomistajan nimissä ja teki muuttoilmoituksen hänen nimissään. Vastaaja tilasi asianomistajan nimissä myös TV14- ja Dagens Industri -lehdet.¹⁹⁰

Vastaaja tunnusti menettelleensä syytteiden mukaisesti, vaikka sanoi muistavansa teoista vain kaksi. Hän kuitenkin sanoi, että oli oletettavaa hänen tehneen kaikki teoista, koska hänellä on ollut tieto ja pääsy sähköpostiosoitteeseen, jota oli käytetty tekoihin. Vastaaja oli suostuvainen maksamaan korvauksen yritykselle, jolta tilasi tavaroita asianomistaja K:n nimissä, mutta ei ollut

¹⁸⁷ Brottsbalk (1962:700) 4 kap. Om brott mot frihet och frid. 6 b § ”Den som genom att olovligen använda en annan persons identitetsuppgifter utger sig för att vara honom eller henne och därigenom ger upphov till skada eller olägenhet för honom eller henne, döms för olovlig identitetsanvändning till böter eller fängelse i högst två år.” Lag (2016:485).

¹⁸⁸ SOU 2015:85, 206-212.

¹⁸⁹ Brå 2017, 6, 25.

¹⁹⁰ Linköpings Tingsrätt 27.6.2017 DOM B 1479-17

halukas maksamaan asianomistaja K:lle aiheutuneita vahinkoja, koska vastaajan mukaan asianomistaja K oli se, joka oli alun perin rikkonut vastaajan oikeuksia. Teot olivat kosto asianomistaja K:lle, joka oli puhunut perättömiä asioita, esimerkiksi väittämällä, että hänellä ja asianomistaja K:n entisellä puolisolla olisi ollut suhde. Asianomistaja K kielsi sanoneensa näin.

Vastaaja tuomittiin viidestä luvattomasta identiteetin käytöstä. Jokainen teko katsottiin omaksi rikokseksi. Vastaaja tuomittiin 80 päiväsakkoon, ja sakkorangaistus oli yhteensä 4000 Ruotsin kruunua. Tämä poikkeaa suomalaisesta tuomioistuimen ratkaisusta, jota käsiteltiin luvussa 6.1.2 esimerkissä 2. Suomessa vastaava tekokokonaisuus katsottiin yhdeksi identiteettivarkaudeksi.

8 Suomen ja Ruotsin vertailua identiteettirikosten osalta

Suomen ja Ruotsin oikeusjärjestelmät ja lakien säätämisen prosessi muistuttavat toisiaan monin tavoin. Kummankin maan tärkein oikeuslähde on säädökset eli kirjoitettu laki. Suomessa lait säätää pääosin eduskunta hallituksen aloitteiden pohjalta. Ruotsissa valtiopäivät päättää uusista laeista ja hallitus vastaa useimmiten uusista lakialoitteista. Kummassakin maassa lakien säätämisen prosessiin kuuluvat erilaiset lakien esityöt ja mietinnöt valiokunnissa.¹⁹¹ Sekä Suomen että Ruotsin identiteettivarkauden kriminalisoivien lakien esitöissä kriminalisoinnin perusteet sisälsivät samanlaisia johtopäätöksiä. Kummassakin maassa haluttiin turvata ihmisen perusoikeuksiin kuuluva yksityisyyden suoja. Aiemmin oli niin, että jos toisen henkilön identiteettitietoja käytettiin esimerkiksi petoksen yhteydessä, kummankaan maan lainsäädäntö ei antanut suojaa uhrille, jonka tietoja rikoksessa käytettiin.¹⁹²

Suomessa oikeusministeriön arvomuistiossa otettiin identiteettiohjelmaa koskien esille se, että ei voida sanoa olevan sellaista yhtä yksiselitteistä tekoa, jota voitaisiin kutsua identiteettivarkaudeksi. Laajimmassa merkityksessä käsite kattaisi kaiken henkilötiedon keräämisen tai toisen nimellä esiintymisen. Tämä olisi laillisuusperiaatteen kannalta liian epämääräinen kriminalisointi.¹⁹³ Myös Ruotsissa pyrittiin välttämään identiteettitiedon käytön liian laajaa kriminalisointia, koska viranomaisilla tai yrityksillä voi olla perusteltuja syitä käyttää toisten henkilötietoja järjestelmissään.¹⁹⁴ Kummassakin maassa myös sanan- ja ilmaisunvapaus ovat tärkeitä perusoikeuksia. Siksi maiden lakien esitöissä huomioidaan tämä yhtenä tärkeänä rajoituksena kriminalisoinnin ulottuvuudelle.¹⁹⁵

¹⁹¹ Jäsenvaltion oikeus - Suomi 2017; Jäsenvaltion oikeus - Ruotsi 2015.

¹⁹² SOU 2013:85, 206-212; SM 32/2010, 97-99.

¹⁹³ OM 4/41/2013, 15-16.

¹⁹⁴ SOU 2013:85, 212-215.

¹⁹⁵ SM 32/2010, 81-84; SOU 2013:85, 212-215.

Suomen ja Ruotsin kriminalisoinneissa on joitakin eroja. Näitä on koottu seuraavaan tauluk-
koon.

Suomi - identiteettivarkaus	Ruotsi - luvaton identiteettitiedon käyttö
Kriminalisoitiin 4.9.2015	Kriminalisoitiin 1.7.2016
Joka erehdyttäkseen kolmatta osapuolta oikeudettomasti käyttää toisen henkilötietoja, tunnistamistietoja tai muuta vastaavaa yksilöivää tietoa ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa tai vähäistä suurempaa haittaa sille, jota tieto koskee, on tuomittava identiteettivarkaudesta <u>sakkoon</u> .	Se, joka käyttää luvattomasti toisen henkilön identiteettitietoja ja väittää olevansa hän, ja sitä kautta aiheuttaa vahinkoa tai haittaa, tuomitaan luvattomasta identiteetinkäytöstä <u>sakkoihin tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi</u> .
Samana identiteetin käyttö katsotaan yhdeksi identiteettivarkaukseksi	Samana identiteetin käytöstä voidaan tuomita useampiin identiteettivarkauksiin
2017 tammi-kesäkuu 1875 identiteettivarkautta	2017 tammi-kesäkuu 12 800 identiteettivarkautta

Taulukko 5: Suomen ja Ruotsin eroja kriminalisoinneissa

Ensimmäinen eroavaisuus on lakipykälän nimeämisessä. Suomen rikosoikeuteen lisättiin uusi pykälä identiteettivarkauden nimellä. Ruotsissa pohdittiin kriminalisoinnille oikeaa nimikettä. Vaihtoehtoina olivat identiteettivarkaus, identiteettiloukkaus ja luvaton identiteettitiedon käyttö.¹⁹⁶ Näistä identiteettitiedon luvaton käyttö päättyi Ruotsin rikoslakiin. Se kuvaa rikosta ehkä jonkin verran paremmin kuin Suomen identiteettivarkaus. Tämä sen vuoksi, koska identiteettivarkauksessa ei oteta henkilön identiteettiä kokonaan pois, mihin sana varkaus viittaa¹⁹⁷. Ruotsissa rikoksesta käytetty nimitys, luvaton identiteetin käyttö, kuvaa rikosta tässä mielessä paremmin.

Toinen eroavaisuus löytyy kriminalisoinnin ajankohdasta. Suomi ja Ruotsi kuuluvat Euroopan unioniin, joten maihin tulee myös EU-oikeuden kautta asetuksia ja direktiivejä, joita sovelle-

¹⁹⁶ Prop. 2015/16:150, 22.

¹⁹⁷ SM 32/2010, 47-48.

taan rikosoikeuteen. Suomessa identiteettivarkauden kriminalisointi toteutettiin, kun tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä annettiin direktiivi 2013/40/EU. Suomessa lähdettiin toteuttamaan direktiiviä laajemmin, kuin oli tarpeen. Direktiivissä ohjattiin jäsenvaltioita toteuttamaan toimenpiteitä, jos direktiivin 4 artiklassa (laiton järjestelmän häirintä) ja 5 artiklassa (laiton datan vahingoittaminen) tarkoitetut rikokset on tehty käyttämällä väärin toisen henkilön henkilötietoja tarkoituksena voittaa kolmannen osapuolen luottamus ja aiheuttaa tällä tavalla vahinkoa henkilöllisyyden oikealle omistajalle.¹⁹⁸ Ruotsissa identiteettivarkauksien kriminalisointi tapahtui myöhemmin 1.7.2016.

Kolmantena kohtana on rangaistusasteikko. Suomessa identiteettivarkauksista voi saada vain sakkorangaistuksen, kun taas Ruotsissa rangaistuksena voi olla sakkorangaistuksen lisäksi jopa kaksi vuotta vankeutta. Suomen rikoslain 38:9a mukaan identiteettivarkauden toteutuminen vaatii, että henkilö erehdyttää kolmatta osapuolta käyttämällä oikeudettomasti toisen henkilötietoja, tunnistamistietoja tai muuta vastaavaa yksilöivää tietoa ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa tai muuta vähäistä suurempaa haittaa sille, jota tieto koskee. Ruotsin rikoslaissa 4:6b:ssä sanotaan, että joka käyttää luvattomasti toisen identiteettitietoja ja väittää olevansa tämä henkilö, ja sillä tavoin aiheuttaa henkilölle vahinkoa tai haittaa, tuomitaan identiteettivarkauksesta.

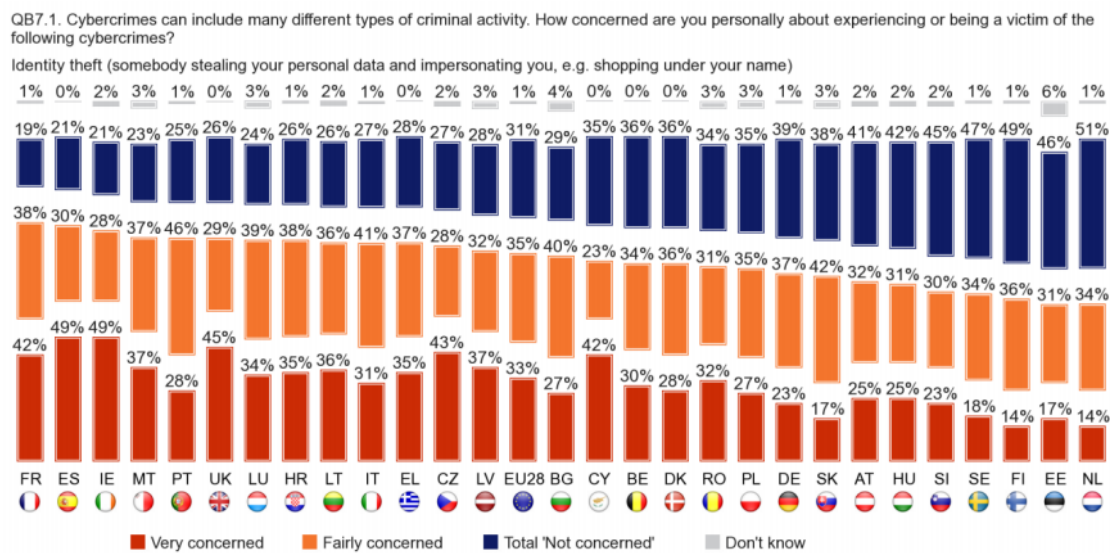
Suomen säädös on kirjattu tarkemmin. Ruotsin rikoslain pykälässä puhutaan ainoastaan identiteettitiedosta. Tämä on kuitenkin yksilöity lain esitöissä huomattavasti laajemmin. Kummankin maan lainsoveltamisessa juurikin lain esityöt antavat selkeämmän kuvan lakipykälästä. Suomen identiteettivarkausrikoksen kolmas osapuoli voi olla myös järjestelmä¹⁹⁹, mutta tämä ei tule selkeästi esiin pykälän sanamuodosta. Aiemmin opinnäytetyössä esiteltiin tuomioita identiteettirikoksista. Suomessa identiteettivarkaudet oli katsottu yhdeksi jatkuvaksi identiteettivarkaukseksi, jos oli käytetty saman henkilön identiteettitietoja. Ruotsissa tuomittiin saman henkilön identiteettitiedon luvattomasta käytöstä erikseen jokaisesta eri tapahtumasta.

Tilastollisesti Suomen ja Ruotsin identiteettivarkauksien lukumäärät ja rikosten uhan kokeminen eroavat toisistaan. Vuoden 2014 eurobarometrissa, missä mitattiin ihmisten huolestuneisuutta verkkorikollisuudesta, käsiteltiin yhtenä osa-alueena verkossa tapahtuvia identiteettivarkauksia. Suomalaisista todella huolissaan identiteettivarkauksien uhriksi joutumisesta oli 14 % kun taas vastaava luku ruotsalaisten kohdalla oli 18 %. Suomalaisista kohtuullisen huolissaan oli 36 % kun ruotsalaisilla sama luku oli 34 %. Suomalaisista 49 % ja ruotsalaisista 47 % ei ollut ollenkaan huolissaan identiteettivarkauksista. Tulokset osoittavat, että ruotsalaiset olivat hieman suomalaisia enemmän huolissaan verkosta tapahtuvista identiteettivarkauksista,

¹⁹⁸ HE 232/2014 vp

¹⁹⁹ HE 232/2014 vp, 36.

mutta vain muutaman prosentin erolla. Suomessa ja Ruotsissa identiteettivarkauksien uhreja oli ollut 5 % kyselyyn vastanneista henkilöistä.²⁰⁰

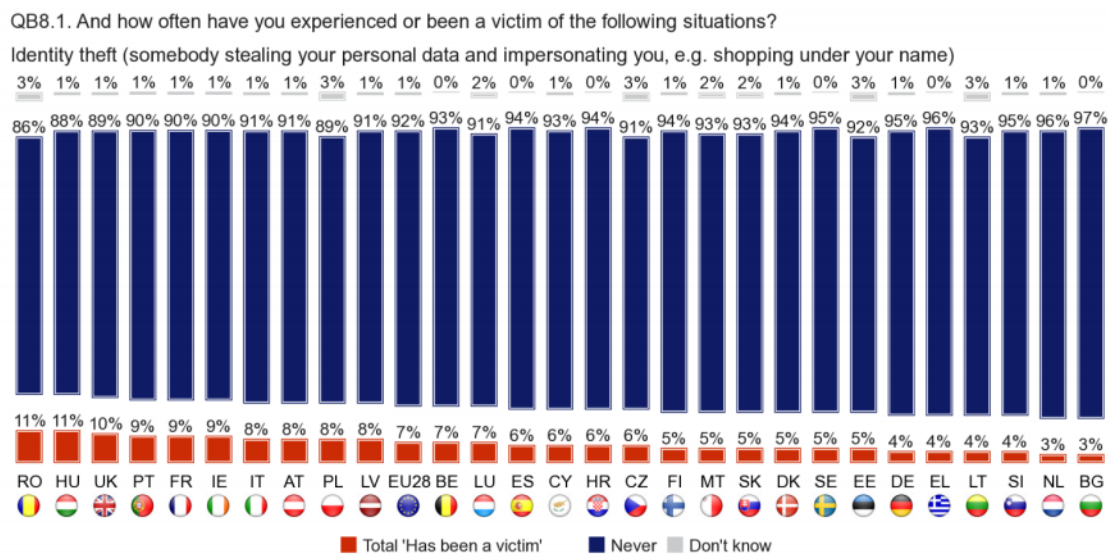

Base: respondents who use the Internet (D62) (n=21,015 in EU28)

Kuva 5: EU-maiden kansalaisten huoli verkossa tapahtuvien identiteettivarkauksien uhriksi joutumisesta²⁰¹

²⁰⁰ European Commission 2015b, 57-58.

²⁰¹ European Commission 2015b, 57.

Base: respondents who use the Internet (D62) (n=21,015 in EU28)

Kuva 6: Kuinka usein EU-maiden kansalaiset ovat joutuneet identiteettivarkauksien uhriksi²⁰²

Kummassakin maassa identiteettivarkauksien kriminalisoinnit tapahtuivat tämän eurobarometrinen tulosten keräämisen jälkeen, Suomessa 4.9.2015 ja Ruotsissa 1.7.2016. Koska kriminalisoinnit tapahtuivat eri vuosina, maiden tähänastisia lukuja on vaikea verrata toisiinsa. Vuoden 2017 ensimmäisen kuuden kuukauden tilastot ovat kuitenkin olleet saatavilla kummankin valtion viralliselta tilastokeskukselta. Suomessa lukumäärä oli 1875 ja Ruotsissa saman aikavälin lukumäärä oli 12 800²⁰³. Suomen väkiluku oli vuoden 2016 lopussa 5 503 297 ja Ruotsin väkiluku 9 995 153 asukasta²⁰⁴. Luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, koska identiteettivarkauksien lukumäärä on katsottu vuoden 2017 puolelta, mutta luvut antavat suuntaa. Suomen identiteettivarkauksien lukumäärä oli 3,4 rikosta 10 000 asukasta kohden ja Ruotsissa 12,8 rikosta 10 000 asukasta kohden. Nämä lukumäärät antavat suuntaa siitä, mitä lähdemateriaalissa Ruotsin puolelta esitettiin tietotarkastusviraston artikkelissa. Identiteettitietojen luvaton käyttö on kasvava ongelma Ruotsissa²⁰⁵ ja identiteettivarkauksia esiintyy maassa enemmän kuin Suomessa.

9 Johtopäätökset

Opinnäytetyön ensimmäinen tutkimuskysymys oli, mitä identiteettivarkaudella tarkoitetaan. Suomen rikoslain mukaan identiteettivarkaus on teko, jossa henkilö on erehdyttänyt kolmatta

²⁰² European Commission 2015b, 58.

²⁰³ Tuominiemi 2017; Brå 2017, 6, 25.

²⁰⁴ Tilastokeskus 2017b; SCB 2016.

²⁰⁵ Datainspektionen 2012, 5-8.

osapuolta, hän on käyttänyt oikeudettomasti toisen henkilötietoja, tunnistetietoja tai muuta vastaavaa yksilöivää tietoa sekä aiheuttanut vähäistä suurempaa haittaa sille, jota tämä tieto on koskenut. Yleiskielessä puhutaan tavallisesti identiteettivarkaudesta, vaikka tekokokonaisuuteen liittyisi muitakin syytekohtia, kuten petoksia. Suomen oikeusjärjestelmän näkökulmasta identiteettivarkaus on rangaistusasteikon mukaan vähäpätöinen rikos, mutta etenkin mediassa puhutaan paljon identiteettivarkauksista suurina kokonaisuuksina. Esimerkkinä tästä voidaan pitää johdannossakin mainittua uutista, jossa kerrottiin henkilön synnyttäneen toisen henkilön nimissä²⁰⁶. Uutisen taustalla olevassa tuomiossa²⁰⁷ ei kuitenkaan puhuta identiteettivarkaudesta, koska rikosten tapahtuma-aikaan identiteettivarkautta ei ollut vielä kriminalisoitu Suomessa. Tämä voi luoda harhaanjohtavan kuvan identiteettivarkauden tosiasiallisesta säädöksestä.

Identiteettivarkaudet voidaan jakaa neljään eri muotoon: Hyötyä tavoitteleviin ja vahingoittamistarkoituksessa tehtäviin identiteettivarkauksiin sekä perinteisiin ja tietoverkoissa tapahtuviin identiteettivarkauksiin. Sekä Suomessa että Ruotsissa identiteettivarkauksien kriminalisoinnin yhteydessä huomioitiin se, että taloudellista hyötyä tavoittelevat identiteettivarkaudet sisältyivät yleensä muita rikoksia käsittäviin tekokokonaisuuksiin. Kokonaan rikosoikeudellisen rankaisemisen ulkopuolelle jäi pieni joukko vahingoittamistarkoituksella toteutettuja tekoja. Erillisellä kriminalisoinnilla ei sen vuoksi nähty olevan suurta taloudellista vaikutusta oikeuslaitoksen kuluihin.²⁰⁸ Suomen kohdalla tämän voi huomata käräjäoikeuksien tuomioista. Opinnäytetyössä esitetyistä hyötymistarkoituksessa tehdyissä identiteettivarkauksissa jokainen tuomittiin joko petoksen, törkeän petoksen, petoksen yrityksen tai muun vastaavan rikoksen yhteydessä. Tätä argumenttia ei voida kuitenkaan pitää täysin luotettavana yleistyksenä, sillä työhön nostetut tuomiot ovat vain yksittäisiä esimerkkejä muutamista käräjäoikeuksista. Argumentti on kuitenkin suuntaa antava ja sillä voitaisiin vahvistaa lainvalmistelutöiden perusteluja.

Esimerkkeinä käytetyt käräjäoikeuksien tuomiot vahingoittamistarkoituksessa tehdyistä identiteettivarkauksista on tuomittu joko omina rikoksinaan tai kunnianloukkauksen yhteydessä. Näistä esimerkeistä selviää, että juuri näiden, vahingoittamistarkoituksessa tehtyjen rikosten rankaisemisessa identiteettivarkauksien kriminalisointi on ollut selvästi tarpeen. Vahingoittamistarkoituksessa tehdyissä identiteettivarkauksissa näkyy myös nettikiusaaminen. Tämä tulee esiin etenkin esimerkissä, joka käsittelee nuorena henkilönä tehtyä identiteettivarkautta. Myös Ruotsin puolelta Linköpingin käräjäoikeudesta saatu tuomio identiteettivarkaudesta kuvaa hyvin tilannetta, jossa halutaan vahingoittaa toista henkilöä tahallisesti tietoverkkojen

²⁰⁶ Mentula 2016.

²⁰⁷ Kymenlaakson käräjäoikeus 3.6.2016 R 16/70.

²⁰⁸ Justitiedepartementet 2016, 27; HE 232/2014 vp, 5.

välityksellä. Internet ja tietoverkot tarjoavat muissakin yhteyksissä aiempaa suuremman mahdollisuuden identiteettivarkauksille. Tietoa on saatavilla huomattavasti aiempaa enemmän, usein myös ihmisten itsensä jakamana. Erityisesti sosiaalinen media tarjoaa varteenotettavan keinon tiedonkalastelulle.²⁰⁹ Tämän vuoksi ihmisten tulisi miettiä tarkkaan sitä, mitä tietoa he jakavat muille itsestään. Tietoverkkorikollisuus ja puutteet tietoturvallisuudessa kulkevat käsikädessä.

Suomessa rikosoikeusjärjestelmä ja kriminalisoinnit pyrkivät estämään rikoksia tapahtumasta eli esille nousee yleisestäävyyden näkökulma. Opinnäytetyössä käytettyjen tilastotietojen mukaan identiteettivarkaudet ovat kuitenkin lisääntyneet. Se, että kansalaisilla ei ole vielä osaa mista identiteettivarkauksilta suojautumiseksi, on saattanut aiheuttaa tilanteen, jossa ihmisten tietämättömyyttä käytetään hyväksi. Suomessa identiteettivarkaudet haluttiin kriminalisoida osittain sen vuoksi, että niistä oli tullut kansainvälisesti suuri ongelma ja saman pelättiin tapahtuvan myös Suomessa. Tietoverkoissa tapahtuvat identiteettivarkaudet olivat myös ongelma niiden rajoja ylittävän luonteen vuoksi. Kriminalisointiin vaikutti yhteiskunnallisen keskustelun lisäksi myös Euroopan unionin antama direktiivi, jota lähdettiin impletoimaan Suomen rikoslakiin laajemmin, antaen suojan henkilötietojen luvattomalle käytölle muissakin rikoksissa kuin vain tietoverkkojen häirintään liittyvissä.

Opinnäytetyön aihetta voisi jatkaa toisella opinnäytetyöllä, jossa aihe rajattaisiin koskemaan sitä, miten identiteettivarkauksilta voidaan suojautua ja miten tulee toimia, jos joutuu identiteettivarkauden uhriksi. Koska yksilöivän identiteettitiedon hankkiminen toimii aina edellytyksenä identiteettirikosten toteuttamiselle, lisäämällä tietoisuutta tietoturvallisuudesta voitaisiin vähentää identiteettirikollisuutta merkittävästi. Eräs mahdollinen aihe, jolla tämän opinnäytetyön teemaa voitaisiin myös jatkaa, olisi Euroopan unionissa meneillään oleva tietosuojauudistus, joka sivuaa myös identiteettivarkauksia. Uusi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU 2016/679) tulee voimaan 25.5.2018. Siinä käsitellään luonnollisten henkilöiden suojelua henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaata liikkuvuutta.²¹⁰ Opinnäytetyön teoriaosuudessa puhuttiin ammattimaisesta ja järjestäytyneestä rikollisuudesta, joka pyrkii saamaan pienellä vaivalla mahdollisimman paljon hyötyä. Verkossa tapahtuvat identiteettitiedon anastukset ovat tähän helppo tie. Verkkorikollisuus on lisääntyvä ongelma ja lainsäädäntö on laahannut perässä. Vuonna 2013 YK teetti kyselyn tietoverkkoihin liittyvistä rikoksista. Kyselyssä käsiteltiin myös verkossa tapahtuvia identiteettirikoksia. Tutkimukseen osallistuneista maista 25 %:lla oli verkossa tapahtuviin identiteettirikoksiin keskittyvää lainsäädäntöä. 50 % maista käytti yleisiä säännöksiä identiteettirikollisuutta vastaan ja noin 10 %

²⁰⁹ SOU 2013:85, 189; Tranberg & Heuer 2013, 98.

²¹⁰ EU 2016/679.

maista ilmoitti, ettei maan laissa ole ollenkaan identiteettirikoksiin liittyviä säännöksiä.²¹¹ Tämä tilanne on kuitenkin jo muuttunut, sillä esimerkiksi myös Suomi ja Ruotsi ovat kyseisen vuoden jälkeen kriminalisoineet identiteettivarkaudet koettuaan tarpeelliseksi muuttaa rikoslakiaan.

Tätä opinnäytetyötä voisi jatkaa myös sillä, että lähtisi selvittämään pelkästään verkossa tapahtuvia identiteettivarkauksia, sillä ne vaikuttavat olevan tulevaisuudessa entistäkin yleisempiä. Tietoverkkoympäristössä tehdään nykyään yhä suurempi osa poliisin tietoon tulleista rikoksista²¹². Myös eurooppalaiset ovat huolissaan verkossa tapahtuvista identiteettivarkauksista. Vuoden 2014 lopussa Euroopan komissio teetti EU:n kansalaisille kyselyn tietoverkkoturvallisuudesta ja rikollisuudesta. Yksi tutkimuksen aiheista oli tietoverkoissa toteutettavat identiteettivarkaudet. Eurobarometrissa käsiteltiin 28 EU-maan kansalaisten vastauksia liittyen verkkoturvallisuuteen. EU:n kansalaisista verkossa tapahtuvista identiteettivarkauksista jollain tasolla oli huolissaan 68 %. Vain kolmannes vastanneista ei ollut huolissaan ollenkaan. Vuodessa identiteettivarkauksien kohdalla tapahtui muutosta. Vuonna 2013 identiteettivarkauksista oli huolissaan 52 % vastaajista ja 47 % ei ollut lainkaan huolissaan. Kaikkien huolissaan olevien prosenttiosuus kasvoi 52 %:sta 68 %:iin. Tutkimuksessa otettiin esille, että verkkorikollisuus on rajoja ylittävän luonteensa vuoksi ongelma. Se koostuu erilaisista rikoksista, joita suoritetaan verkossa käyttäen hyväksi elektronisia viestintäverkkoja ja tietojärjestelmiä. Tästä jää ulkopuolelle esimerkiksi tavalliset identiteettivarkaudet.²¹³ Huoli verkossa tapahtuvista identiteettivarkauksista ei ole turha. Esimerkiksi Suomessa Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin tutkimuksen mukaan toisen henkilötiedoilla tehdyt petokset ovat yleistyneet. Vuonna 2007 lievistä petoksista ja petoksista 14 %:ssa käytettiin toisen henkilötietoja, kun taas vuonna 2013 jo 25 % rikoksista oli toteutettu näin. Suomessa tehdyt nettipetokset saadaan pääosin selvitettyä, mutta ulkomailta käsin tehtyjen tutkiminen on haasteellista.²¹⁴ Jo vuonna 2015, kun identiteettivarkaudet kriminalisoitiin, ne olivat Suomessa määrällisesti yleisin verkkorikollisuuden muoto. Sama kehitys jatkui myös vuonna 2016. Nämä rikokset liittyvät Suomessa yleisimmin maksuvälinepetoksiin.²¹⁵ Suomessa identiteettivarkaudet keskittyvät Uudellemaalle ja Helsinkiin. Yleensä suurissa kaupungeissa rikollisuus on muutenkin runsaampaa²¹⁶.

²¹¹ UNODC 2013, 99-100.

²¹² SM 14/2017, 12.

²¹³ European Commission 2015a, 2-25.

²¹⁴ SM 14/2017, 23.

²¹⁵ Näsi & Tanskanen 2017, 158.

²¹⁶ Paikallinen rikosentorjunta 2017.

Tässä opinnäytetyössä tuli esille se, että kriminalisoinnille on ollut tarvetta kummassakin maassa, tuomioistuinten antamien tuomioiden perusteella. Varsinkin vahingoittamistarkoituksessa tehtyjen identiteettivarkauksien kriminalisointi on kattanut lainsäädännöllisen aukon. Identiteettivarkauksien uhrin joutuvat käyttämään usein paljon aikaa selvittääkseen tapahtunutta. Jo pienellä määrällä tietoa voidaan saada aikaan todella paljon vahinkoa lyhyessäkin ajassa. Yhdessä käräjäoikeuden tuomiossa tämä tuli selvästi esille. Muutamien päivien sisään toisen tiedoilla oli saatu avattua erilaisia luottoja tai tilattua erilaisia tavaroita suurillakin summilla. Kun yhtä identiteettiä oli käytetty tarpeeksi, se hylättiin ja vaihdettiin toiseen. Nykyajan muuttuneet kulutus- ja maksutottumukset ovat johtaneet toisen identiteettitietojen luvattoman käytön lisääntymiseen. Ostaminen, lainojen hakeminen, maksut ja jopa kontaktit viranomaisiin hoidetaan nykyään usein puhelimitse tai internetissä, eikä kasvojen näkemistä. Tämä lisää huomattavasti mahdollisuuksia esittää olevansa joku muu. Tekijät hyötyvät siitä, kun toisella henkilöllä ei ole mahdollisuutta muodostaa mielipidettä heistä näköistinsä perusteella, vaan kontakti tapahtuu kokonaisuudessaan verkossa.

Teknologian kehitys on nopeaa, ja sen tuomiin muutoksiin on vaikea vastata nopeasti lainsäädännön avulla, koska lakien säätäminen vaatii kunnollista perehtymistä asioihin. Tulevaisuus näyttää, kumman maan identiteettivarkauksien kriminalisointi on toteutettu paremmin. Ruotsin rikoslain pykälän nimeäminen antaa mahdollisuuden tuomita laajemmin rikkomuksista, koska nimeksi valikoitui identiteettitiedon luvaton käyttö. Sen lisäksi Ruotsissa laajempi rangaistusasteikko antaa mahdollisuuden tuomita isompia rangaistuksia myös vahingoittamistarkoituksessa tehdyissä identiteettivarkauksissa. Suomessa rangaistusasteikko on lievempi, ja sen lisäksi jatkuvassa kokonaisuudessa toteutetuista identiteettivarkauksista tuomitaan vain kerran. Tämä ei välttämättä tunnu oikeudenmukaiselta, etenkin kun rikoksen uhri joutuu käyttämään runsaasti aikaa asioiden selvittämiseen varsinkin laajoissa ja pitkään jatkuneissa kokonaisuuksissa.

Lähteet

Kirjallisuus ja artikkelit

Aarnio, A. 2011. Luentoja lainopillisen tutkimuksen teoriasta. Helsinki: Yliopistopaino.

Forss, M. 2014. Fobban sosiaalisen median selviytymisopas. Helsinki: Crime time.

Frände, D. 2012. Yleinen rikosoikeus. 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Haasio, A. 2013. Netin pimeä puoli. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Hongisto, T. 2015. Askeleen jäljessä. LakimiesUutiset. Julkaistu 19.1.2015. Viitattu 13.8.2017. <https://lakimiesuutiset.fi/askeleen-jaljessa/>

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2010. Kirjoitetaan juridiikkaa. 3. painos. Helsinki: Talentum.

Husa, J. & Pohjolainen T. 2014. Julkisen vallan oikeudelliset perusteet. Johdatus julkisoikeuteen. 4. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Karttunen, T., Laasanen, H., Sippel, L., Uitto, T. & Valtonen, M. 2015. Henkilöoikeus. Teoksessa Karttunen, T., Laasanen, H., Sippel, L., Uitto, T. & Valtonen, M. Juridiikan perusteet. 5. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro, 63-110.

Koskinen, P. 2008. Rikosoikeuden perusteet. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Helsinki: Yliopistopaino.

Lappi-Seppälä, T. 2008. I Yleisiä kysymyksiä. Johdanto. Teoksessa Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A-M., Ojala, T. & Rautio, I. 2013. Rikosoikeus. Helsinki: Sanoma Pro, 41-46.

Melander, S. 2010. Rikosoikeus 2010-luvulla. Helsinki: Helsingin Yliopistopaino.

Näsi, M. & Tanskanen, M. 2017. Rikollisuustilanne 2016. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Katsauksia 22/2017. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto, 147-160. Viitattu 7.10.2017. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/191756/Katsauksia_22_Rikollisuustilanne_2016_2017.pdf?sequence=2

Ojanen, T. 2016. EU-oikeuden perusteita. 3. uudistettu laitos. Helsinki: Edita.

Soininen, H. 2017. KTM Heidi Soininen: Kyberidentiteettivarkauden prosessioikeudelliset haasteet. Edilex uutiset. 3.2.2017. Päivitetty 2.3.2017. Viitattu 13.8.2017. <https://www.edilex.fi/uutiset/51203>

Talus, K. & Penttinen, S-L. 2016. Johdatus Euroopan unionin oikeuteen. Turku: Turun yliopisto Juvenes Print.

Tapani, J. & Tolvanen, M. 2013. Rikosoikeuden yleinen osa - Vastuuoppi. 2. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Tranberg, P. & Heuer, S. 2013. Älä kerro kaikkea! Itsepuolustusopas verkkoon. Helsinki: Talentum.

Varastettu: Identiteetti. 2014. LakimiesUutiset. 7.1.2014. Viitattu 13.8.2017. <https://lakimiesuutiset.fi/varastettu-identiteetti/>

Virallislähteet

2013/40/EU Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS korvaamisesta. 12.8.2013. Viitattu 8.9.2017. <https://publications.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/959ded30-04ba-11e3-a352-01aa75ed71a1/language-fi>

Brå. 2017. Brottsförebyggande rådet. Sveriges officiella statistik. Kriminalstatistik 2017. Anmälda brott. Preliminär statistik för första halvåret 2017. Viitattu 21.8.2017. https://www.bra.se/download/18.62fc8fb415c2ea1069325d5c/1499425901018/Sammanfattning_anmalda_prel_halvar_2017.pdf

Datainspektionen. 2012. Integritet i fokus. Stulen identitet. Datainspektionens tidning nr 2/2012. Viitattu 2.9.2017. <https://www.datainspektionen.se/Documents/integritetifokus/integritet-i-fokus-12-02.pdf>

EU 2016/679. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus). 27.4.2016. Viitattu 7.10.2017. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=FI>

European Commission. 2015a. Cyber Security. Special Eurobarometer 423. Summary. Viitattu 3.8.2017. http://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_423_sum_en.pdf

European Commission. 2015b. Cyber Security. Special Eurobarometer 423. Report. Viitattu 3.8.2017. http://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_423_en.pdf

Jäsenvaltion oikeus - Ruotsi. 2015. Euroopan oikeusportaali. European e-justice. Sivua päivitetty 22.10.2015. Viitattu 1.10.2017. https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-se-fi.do

Jäsenvaltion oikeus - Suomi. 2017. Euroopan oikeusportaali European e-justice. Sivua päivitetty 07.05.2017. Viitattu 1.10.2017. https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-fi-fi.do?member=1

HE 232/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain eräiden tietoverkkorikoksia koskevien säännösten muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Viitattu 3.8.2017. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_232+2014.pdf

Justitiedepartementet. 2016. Lagrådsremiss. Straffrättsligt skydd mot olovlig identitetsanvändning. Stockholm 11.2.2016. Viitattu 25.7.2017 <http://www.regeringen.se/contentassets/1da363edd39d4e9488b422229b839a4/lagratsremiss-olovlig-identitetsanvandning-slutlig.pdf>

Lissabonin sopimus 2007/C 306/01. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta. 17.12.2007. Viitattu 24.10.2017. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=FI>

OECD. 2009. Online Identity Theft. Executive Summary. Viitattu 9.9.2017. http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/science-and-technology/online-identity-theft/executive-summary_9789264056596-2-en#page1

OMML 47/2013. Identiteettivarkaus. Oikeusministeriö. Lausuntotiivistelmä. Viitattu 13.8.2017. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76498/omml_47_2013_ideti-teetti_laustiiv_34s.pdf?sequence=1

OM 4/41/2013. Identiteettivarkaus; henkilöllisyyden luomista koskevan hankkeen (identiteettiohjelma) työryhmän loppuraportin arviointia ja ehdotuksia jatkotoimiksi. Oikeusministeriö. Arviomuistio. 15.3.2013. Viitattu 1.5.2017.

Paikallinen rikosentorjunta 2017. Rikosentorjuntaneuvosto. Julkaistu 25.1.2017. Viitattu 10.11.2017. <http://www.rikosentorjunta.fi/fi/index/tyontueksi/paikallintoiminta.html>

Perustuslakivaliokunta. 2017. Eduskunta. Lakien säätäminen. Valiokunnat. Perustuslakivaliokunta. Viitattu 29.4.2017. <https://www.eduskunta.fi/FI/lakiensaataminen/valiokunnat/perustuslakivaliokunta/Sivut/default.aspx>

PeVM 25/1994 vp. Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta. Helsingissä 12.4.1994. Viitattu 29.4.2017. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/mietinto/Documents/pevm_25+1994.pdf.

PeVL 23/1997 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto 23/1997 vp. Hallituksen esitys oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi. Helsingissä 23.10.1997. Viitattu 29.4.2017. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/pevl_23+1997.pdf

Poliisi. 2017. Paikallispoliisi. Viitattu 9.9.2017. http://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/organisaatio/paikallispoliisi

Prop. 2015/16:150. Regeringens proposition till riksdagen. Straffrättsligt skydd mot olovlig identitetsanvändning. Stockholm 17.3.2016. Viitattu 19.8.2017. <http://www.regeringen.se/49568e/contentassets/59bfb1c11a234a8c87bd5600d9037a73/151615000webb.pdf>

Regeringskansliet. 2014. Näin Ruotsia hallitaan. Hallituksen kanslia Ruotsi. Viitattu 9.9.2017. <http://www.regeringen.se/4ad8fd/contentassets/6cf4d079f4294037978a3b25496b00fb/nyamslag/finska.pdf>

Regeringskansliet 2017. Statens offentliga utredningar. Sivua päivitetty 5.8.2017. Viitattu 9.9.2017. <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/>

Rooman sopimus (ETY). 1957. EUR-Lex. Viitattu 24.10.2017. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:xy0023&from=FI>

SM 32/2010. Henkilöllisyyden luomista koskeva hanke (identiteettiohjelma). Työryhmän loppuraportti. Sisäasianministeriön julkaisuja 32/2010. Helsingissä 15.12.2010. Viitattu 1.6.2017. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79876/sm_322010.pdf?sequence=1

SM 14/2017. Tietoverkkorikollisuuden torjuntaa koskeva selvitys. Sisäministeriön julkaisuja 14/2017. Viitattu 7.10.2017. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79866/Tietoverkkotorjuntaselvitys_VERKKO_.pdf

SOU 1994:63. Personnummer -integritet och effektivitet. Betänkande av Personnummerutredningen. Statens Offentliga Utredningar. Stockholm 1.6.1994. Viitattu 24.10.2017. <file:///C:/Users/Hanne/Downloads/urn-nbn-se-kb-digark-4744283.pdf>

SOU 2013:85. Stärkt straffrättsligt skydd för egendom. Betänkande av Egendomsskyddsutredningen. Statens Offentliga Utredningar. Stockholm 20.12.2013 Viitattu 8.8.2017. <http://www.regeringen.se/49bb85/contentassets/74eccf754eaa4e4091711f681241bc01/starkt-straffrattsligt-skydd-for-egendom-sou-201385>

SCB. 2016. Statistiska centralbyrån. Sveriges befolkning 1749-2016. Viitattu 9.9.2017. <http://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/befolkningsutveckling/>

Tilastokeskus. 2016. Tilastokeskus. Viitattu 15.7.2017. <http://www.stat.fi/org/index.html>

Tilastokeskus. 2017a. Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. Viitattu 27.7.2017. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/Stat-Fin_oik_rpk/030_rpk_tau_104_fi.px/table/tableViewLayout1/?rxid=e9479d3a-2b1a-4f92-8623-ba792f688248

Tilastokeskus. 2017b. Väestö. Maakuntien pinta-ala, väestö ja bruttokansantuote. Viitattu 9.9.2017. http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html

Tilastokeskus. 2017c. Väestö. Suurimpien kuntien väkiluku. Viitattu 9.9.2017. http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html

UNODC. 2011. United Nations Office on Drugs and Crime. Handbook on Identity-related Crime. Viitattu 8.9.2017. https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Handbook_on_ID_Crime/10-57802_ebooke.pdf

UNODC. 2013. United Nations Office on Drugs and Crime. Comprehensive Study on Cyber-crime. Viitattu 9.9.2017. https://www.unodc.org/documents/organized-crime/UNODC_CCPCJ_EG.4_2013/CYBERCRIME_STUDY_210213.pdf

VNp. 2009. Valtioneuvoston periaatepäätös sähköisestä tunnistamisesta 5.3.2009. Viitattu 26.6.2017. <https://www.lvm.fi/documents/20181/772533/Valtioneuvoston+periaatep%c3%a4%c3%a4t%c3%b6s+s%c3%a4hk%c3%b6isest%c3%a4+tunnistamisesta+5.3.2009.pdf/00e698f7-e89a-4ae6-a7b5-be4f92f10d41?version=1.0>

Oikeuskäytäntö

Helsingin kärjäoikeus. 07.04.2017. Tuomio 17/114821 rikosasiassa R 16/8829. Tuomio on lainvoimainen.

Helsingin kärjäoikeus. Haastehakemus rikosasiassa R 16/7311. Helsingin syyttäjänviraston jättämä haastehakemus Helsingin kärjäoikeuteen asiassa R 16/7311.

Kymenlaakson kärjäoikeus. Os. Kouvolan kanslia. 02.03.2016. Tuomio 16/109910 rikosasiassa R 16/70. Tuomio on lainvoimainen.

Kymenlaakson kärjäoikeus. Os. Kouvolan kanslia. 03.06.2016. Tuomio 16/124297 rikosasiassa R 16/70. Tuomio ei ole lainvoimainen.

Linköpings Tingsrätt. 2017-06.27. Dom, Mål nr: B 1479-17

Pohjois-Savon kärjäoikeus. Os. Kuopion kanslia. 06.06.2016. Tuomio 16/124509 rikosasiassa R 16/671. Tuomio on lainvoimainen.

Vantaan kärjäoikeus. 15.6.2016. Tuomio 16/126038 rikosasiassa R 16/2591. Tuomio on lainvoimainen.

Vantaan kärjäoikeus. 21.7.2016. Tuomio 16/130260 rikosasiassa R 16/920. Tuomio on lainvoimainen.

Vantaan kärjäoikeus. 8.2.2017. Tuomio 17/105318 rikosasiassa R 16/2831. Tuomio on lainvoimainen.

Vantaan kärjäoikeus. 24.3.2017. Tuomio 17/112704 rikosasiassa R 16/2637. Tuomio on lainvoimainen.

Muut lähteet

Haapakangas, K. 2017. Sähköposti 5.9.2017. VS Opinnäytetyöhön materiaalia identiteettivarkauksiin liittyen. Tilastokeskus rikos@stat.fi. Viitattu 5.9.2017.

Mentula, A. 2016. Identiteettivarkas kirjautui synnytyssairaalaan väärillä papereilla - Lue kouvolaalaisen uhrin hurja tarina! Kouvolaan sanomat 11.6.2016 / Päivitetty 13.6.2016. Viitattu 8.7.2017. <http://www.kouvolansanomat.fi/Online/2016/06/11/Identiteettivarkas%20kirjautui%20synnytyssairaalaan%20v%C3%A4%C3%A4rill%C3%A4%20papereilla%20E2%80%94%20Lue%20kouvolaalaisen%20uhrin%20hurja%20tarina%21/2016220892433/4>

Reinboth, S. 2016. Identiteettivarkauden uhriksi joutunut Mikko joutui kahdeksi vuorokaudeksi selliin petosepäilyn takia. Helsingin Sanomat 29.10.2016. Viitattu 13.7.2017. <http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002927872.html>

Securitas. 2017a. Press Release. Securitas President and CEO Alf Göransson exposed to stolen identity and falsified bankruptcy application. Viitattu 12.7.2017. <http://www.securitas.com/globalassets/pressreleasedocuments/wkr000675.pdf>

Tenhunen, A. 2016. Nettikiusaamisesta tuomio 15-vuotiaalle tytölle. Savon Sanomat. Julkaistu 7.6.2016. Viitattu 13.7.2017. <http://www.savonsanomat.fi/kotimaa/Nettikiusaamisesta-tuomio-15-vuotiaalle-tyt%C3%B6lle/779772>

Tuominiemi, S. 2017. Sähköposti 14.7.2017. VS: Opinnäytetyöhön materiaalia identiteettivarkauksiin liittyen. Tilastokeskus rikos@stat.fi. Viitattu 15.7.2017.

Turunen, R. 2017. Sähköposti 18.10.2017. VS: Opinnäytetyöhön tuomiota? Helsingin käräjäoikeus. Viitattu 22.10.2017

Kuviot

Kuva 1: Normihierarkia	12
Kuva 2: Poliisin tietoon tulleiden identiteettivarkauksien lukumäärä verrattuna muihin rikoksiin vuonna 2016	41
Kuva 3: Viranomaisten tietoon tulleet identiteettivarkaudet 2015.....	44
Kuva 4: Viranomaisten tietoon tulleet identiteettivarkaudet 2016.....	44
Kuva 5: EU-maiden kansalaisten huoli verkossa tapahtuvien identiteettivarkauksien uhriksi joutumisesta	53
Kuva 6: Kuinka usein EU-maiden kansalaiset ovat joutuneet identiteettivarkauksien uhriksi	54

Taulukot

Taulukko 1: Poliisin tietoon tulleet identiteettivarkaudet vuosilta 2015-2017.	40
Taulukko 2: Identiteettivarkaudet poliisilaitoksittain vuonna 2015	42
Taulukko 3: Identiteettivarkaudet poliisilaitoksittain vuonna 2016	43
Taulukko 4: Identiteettivarkauksien esiintyminen alueittain verrattuna asukasluukuun	45

Liitteet

Liite 1: Tuominiemen sähköposti - Identiteettivarkauksien ennakkotiedot 2015-2017..... 67

Liite 1: Tuomiemen sähköposti - Identiteettivarkauksien ennakkotiedot 2015-2017

Tarkka aikasarja muuttujina Rikos, Vuosi, Kuukausi, Poliisilaitos ja Tiedot	Koko vuosi	Tammikuu	Helmikuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu
KAIKKI RIKOKSET													
2015	818514	70012	60158	66095	66628	68495	69066	73230	75239	74258	70650	64166	60517
2016	823064	58682	60449	66705	65677	74122	70645	71234	82753	77705	71971	66257	56864
2017	364784	77830	68623	70821	52087	49755	45668	0	0	0	0	0	0
A RIKOSLAKIA VASTAAN TEHDYT RIKOKSET													
2015	473905	34504	33027	38882	37600	41146	42357	43481	45370	43125	41822	38453	34138
2016	466665	32752	34357	37817	38633	43405	41526	41958	46069	43119	41328	35539	30162
2017	207575	32628	29905	35690	33661	39300	36391	0	0	0	0	0	0
38:9a§1 Identiteettivarkaus													
2015	508	0	1	0	0	0	0	2	0	92	161	112	140
2016	3298	267	345	199	250	259	324	244	283	286	293	294	254
2017	1875	382	240	557	252	255	189	0	0	0	0	0	0